

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Marek Vondřich

**Rozhodování o české účasti na vojenských
misích a operacích Evropské unie**

Diplomová práce

Praha 2017

Autor práce: **Marek Vondřich**

Vedoucí práce: **doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.**

Rok obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

VONDŘICH, Marek. *Rozhodování o české účasti na vojenských misích a operacích Evropské unie*. Praha, 2017. 98 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra evropských studií. Vedoucí diplomové práce doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

Abstrakt

Tato diplomová práce zkoumá důvody, které vedou české politiky k rozhodnutí o vyslání ozbrojených sil České republiky do vojenských misí a operací Evropské unie. ČR se v průběhu zkoumaných let 2003–2016 zúčastnila šesti z celkových dvanácti unijních vojenských misí a operací. V průběhu těchto let se podpora zmíněným misím a operacím na české politické scéně několikrát změnila, zvláště pak v závislosti na pozici dané strany ve vládě či v opozici.

Práce k výzkumu využívá obsahové analýzy rozprav, které proběhly k návrhům působení českých ozbrojených sil na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky mezi lety zkoumanými roky. Jednotlivé příspěvky do těchto rozprav jsou rozřazovány do jedné ze tří kategorií: *Bezpečnost*, *Výhodnost* či *Vhodnost*. Hlavním předpokladem této práce je, že nejvíce příspěvků ze sledovaných rozprav spadá do kategorie *Vhodnosti*, a to zejména kvůli důležitosti spojeneckých závazků pro Českou republiku. Druhým předpokladem předkládané práce je narůstající počet argumentů, řadících se do kategorie *Bezpečnosti*, což je způsobeno zhoršující se bezpečnostní situací v Evropské unii a v České republice.

Abstract

This Master thesis examines reasons of Czech politicians to decide on sending armed forces of the Czech Republic into military missions and operations of the European Union. The Czech Republic in researched years 2003–2016 took part in six out of twelve EU's military missions and operations. During these years, the support at the Czech

political scene towards said missions and operations changed many times, depending on the position of certain party in the government or in the opposition.

This thesis uses content analysis of discussions for its research. These discussions took place in the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic between years 2003 and 2016 and were associated with government's proposals on the deployment of the Czech armed forces abroad. Each Member of the Chamber of Deputies' contribution is assigned into one of defined categories: *Security*, *Profitability* and *Appropriateness*. The main hypothesis is that the majority of contributions in the researched debates belongs into *Appropriateness* category, largely due to importance of commitments towards allies in the EU. The second hypothesis is that the amount of arguments belonging into *Security* category will rise in the last couple of years, mainly because of the worsening security situation in the European Union and the Czech Republic.

Klíčová slova

zahraniční mise, zahraniční operace, armáda, Poslanecká sněmovna, Evropská unie, Společná bezpečnostní a obranná politika

Keywords

foreign missions, foreign operations, army, Chamber of Deputies, European Union, Common Security and Defence Policy

Rozsah práce: 150 283 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 18. května 2017

Marek Vondřich

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval doc. Mgr. Tomáši Weissovi, M.A., Ph.D., za odborné vedení mé práce a podnětné připomínky, a také všem ostatním, kteří mě během psaní této práce podporovali.

Institut mezinárodních studií
Teze diplomové práce

Jméno:

Marek Vondřich

E-mail:

mvondrich@gmail.com

Semestr:

letní

Akademický rok:

2016/2017

Název práce:

Rozhodování o české účasti na vojenských misích a operacích Evropské unie

Předpokládaný termín ukončení (semestr, školní rok):

letní, 2016/2017

Vedoucí diplomového semináře:

prof. JUDr. PhDr. Ivo Šlosarčík, LL.M., PhD.

Vedoucí práce:

doc. Mgr. Tomáš Weiss, M.A., Ph.D.

V čem se oproti původnímu zadání změnil cíl práce?

Oproti původnímu zadání byla téma rozšířeno na všechny vojenské mise a operace Evropské unie, kterých se Česká republika v průběhu zkoumaných let 2003 až 2016 zúčastnila. Důvody, které vedly české politické elity k rozhodnutí o účasti na zmíněných misích a operacích, zkoumá práce nyní pomocí obsahové analýzy poslaneckých debat, při čemž jednotlivé příspěvky následně rozdělí do jedné ze tří kategorií: *Bezpečnost*, *Výhodnost* a *Vhodnost*. Cílem práce je zjistit, do které z těchto kategorií spadá nejvíce poslaneckých příspěvků, a tak vyhodnotit důležitost jednotlivých zájmů.

Jaké změny nastaly v časovém, teritoriálním a věcném vymezení tématu?

Časově bylo téma rozšířeno na období let 2003 až 2016. Teritoriálně se práce věnuje českým poslaneckým diskuzím o vyslání ozbrojených sil do Makedonie, Bosny a Hercegoviny, Francie, Čadu, Velké Británie, Mali a Itálie. Věcně se nyní diplomová práce soustředí na obsahovou analýzu rozprav z Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Jak se proměnila struktura práce (vyjádřete stručným obsahem)?

Struktura práce se náležitě proměnila v souvislosti se rozšířením tématu práce. V první kapitole je nejprve představeno teoretické a následně metodologické ukotvení práce, a to včetně kategorií, do kterých jsou poté umisťovány jednotlivé rozpravy. Ve druhé kapitole jsou nastíněny základní strategické dokumenty a také právní zakotvení zahraniční účasti české armády, které jsou pro vyslání ozbrojených sil naprosto stěžejní. Jelikož se podpora zkoumaným misím a operacím v průběhu sledovaných let značně měnila, a to zejména v závislosti na pozici politických stran ve vládě či v opozici, představuje třetí kapitola politický vývoj České republiky v letech 2003–2016, se zvláštním důrazem na zahraniční koncepce jednotlivých stran. Třetí kapitola pak představuje jednotlivé vojenské mise a operace Evropské unie, kterých se ČR zúčastnila. V páté kapitole práce přistupuje k samotné obsahové analýze rozprav o účasti na jednotlivých misích či operacích. Závěrečná kapitola shrnuje výsledky a nastiňuje další možný výzkum, plynoucí ze závěrů práce.

Jakým vývojem prošla metodologická koncepce práce?

Metodologická koncepce práce se změnila tak, práce bude využívat metodu obsahové analýzy rozprav, které proběhly na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky mezi lety 2003 a 2016 k návrhům na působení ozbrojených sil ve vojenských misích a operacích EU. Příspěvky z rozprav budou kvalitativně zhodnoceny a rozřazeny do jedné z kategorií: *Bezpečnost*, *Výhodnost* či *Vhodnost*. Práce výsledky následně kvantitativně zhodnotí a zjistí, které argumenty ve zkoumaných debatách převažovaly.

Které nové prameny a sekundární literatura byly zpracovány a jak tato skutečnost ovlivnila celek práce?

Zpracována byla řada primárních a sekundárních zdrojů, zejména pak jednotlivé stenografické záznamy rozprav Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Z těchto záznamů bylo následně vybráno třináct pro tuto práci relevantních. Zároveň byla zpracována hlasování ke sledovaným návrhům. Práce tím docílí zjištění míry podpory politických stran zkoumaným misím a operacím. Sekundární literatura byla využita zejména na teoretickou a metodologickou část práce, zvláštní zmínku pak zasluhuje kniha Marthy Finnemore *The Purpose of Intervention: Changing Beliefs About the Use of Force*, která poslouží jako jeden z teoretických základů této práce.

Charakterizujte základní proměny práce v době od zadání projektu do odevzdání tezí a pokuste se vyhodnotit, jaký pokrok na práci jste během semestru zaznamenali (v bodech):

- rozšíření tématu
- změna v teoretickém a metodologickém ukotvení práce
- upřesnění struktury
- prohloubení znalosti tématu

Podpis studenta a datum:

Schváleno:	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí diplomového semináře		

Obsah

ÚVOD	2
1. TEORETICKÉ A METODOLOGICKÉ UKOTVENÍ PRÁCE	4
1.1 <i>Teoretické ukotvení práce</i>	4
1.1.1 <i>Proč státy intervenují?</i>	4
1.1.2 <i>Proč se do vojenských operací zapojuje Evropská Unie?</i>	7
1.1.3 <i>Jak státy intervenují?</i>	11
1.1.4 <i>Jak se zapojuje Evropská unie?</i>	13
1.1.5 <i>Proč a jak se zapojuje ČR?</i>	15
1.2 <i>Metodologické ukotvení práce</i>	17
1.2.1 <i>Kategorie a způsob rozřazování diskuzí</i>	18
1.2.2 <i>Způsob hodnocení</i>	20
2. STRATEGICKÉ DOKUMENTY A PRÁVNÍ ZAKOTVENÍ MISÍ	23
2.1 <i>OSN</i>	23
2.2 <i>NATO</i>	24
2.3 <i>Evropská unie</i>	27
2.4 <i>Česká republika</i>	29
2.4.1 <i>Ústava ČR</i>	29
2.4.2 <i>Bezpečnostní strategie</i>	29
3. POLITICKÝ VÝVOJ ČESKÉ REPUBLIKY MEZI LETY 2003 A 2016	34
3.1 <i>Politické strany ČR a jejich zahraničně-politické koncepce</i>	37
3.1.1 <i>ČSSD</i>	37
3.1.2 <i>KSČM</i>	39
3.1.3 <i>ODS</i>	41
3.1.4 <i>KDU-ČSL</i>	42
3.1.5 <i>SZ</i>	44
3.1.6 <i>TOP 09</i>	45
3.1.7 <i>ANO</i>	45
3.1.8 <i>US-DEU</i>	46
3.1.9 <i>VV</i>	48
4. VOJENSKÉ MISE A OPERACE EU S ČESKOU ÚČASTÍ	50
4.1 <i>Operace Concordia</i>	50
4.2 <i>Operace Althea</i>	51
4.3 <i>Operace EUFOR TCHAD/RCA</i>	53
4.4 <i>Námořní operace Atalanta</i>	55
4.5 <i>Unijní výcviková mise v Mali</i>	56
4.6 <i>Námořní operace Sophia</i>	58
5. OBSAHOVÁ ANALÝZA ZKOUMANÝCH ROZPRAV	60
5.1 <i>Operace Concordia</i>	60
5.2 <i>Operace Althea</i>	61
5.3 <i>Operace EUFOR TCHAD/RCA</i>	63
5.4 <i>Námořní operace Atalanta</i>	64
5.5 <i>EUTM Mali</i>	64
5.6 <i>Operace EUNAVFOR Sophia</i>	66
5.7 <i>Shrnutí argumentace o zapojení</i>	66
ZÁVĚR	71
SUMMARY	74
POUŽITÁ LITERATURA	76

Úvod

Společná obranná a bezpečnostní politika (SBOP)¹ Evropské unie sice začala vznikat od summitu v St. Malo v roce 1998, avšak první zahraniční operace pod její hlavičkou byla vyslána až v roce 2003. Od té doby bylo do konce roku 2016 v rámci SBOP podniknuto 35 misí či operací, z čehož bylo 12 vojenských. Čeští příslušníci ozbrojených sil se zúčastnili přesně poloviny z nich.² Rozhodování o zahraničním angažmá českých vojáků je vždy velmi diskutovaná věc, ať již mezi politiky, v médiích nebo mezi veřejností. České republice plyne z členství v Evropské unii řada výhod, ale také i určité spojenecké závazky, které je třeba dodržovat. Zároveň však účast na zahraničních misích s sebou nese i nemalé finanční náklady a nebezpečí lidských ztrát. Čeští politici vyslovují souhlas či nesouhlas se zapojením do těchto misí či operací tedy na základě mnoha faktorů, převládajícím je však stranická příslušnost a s ní spojené politické boje mezi vládou a opozicí.

Cílem předkládané diplomové práce je analyzovat rozpravy na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, spojené s rozhodováním o české účasti na vojenských misích a operacích Evropské unie, a rozřadit jednotlivé příspěvky do tří kategorií: *Bezpečnost*, *Výhodnost* a *Vhodnost*. Následně pak práce vyhodnotí, která kategorie převládla a jaké zájmy jsou tedy českými politiky nejčastěji akcentovány, což je také výzkumnou otázkou. Základním předpokladem této práce je, že převládajícím zájmem politických představitelů ČR je upevnit postavení země v západních strukturách, a tedy že hlavním důvody pro zapojení České republiky do unijních vojenských misí a operací jsou spojenecké závazky či kontinuita zahraniční politiky, což jsou argumenty, spadající do kategorie *Vhodnosti*. Dalším předpokladem práce je, že argumentace bezpečnostními zájmy země bude v průběhu sledovaného období narůstat, a to zejména kvůli zhoršující se bezpečnostní situaci v Evropě.

Výzkum je časově omezen lety 2003, kdy byla schvalována Poslaneckou sněmovnou účast na první unijní vojenské operaci Concordia, a 2016, kdy na půdě Sněmovny proběhla doposud poslední rozprava na téma zahraničního působení českých

¹ Pro ucelenost textu bude i pro období před Lisabonskou smlouvou používáno označení „Společná bezpečnostní a obranná politika“, namísto předchozího názvu „Evropská bezpečnostní a obranná politika“, s výjimkou přímých citací.

² „EU’s Global Engagement: A Database of the EU Common Security and Defence Policy Military Operations and Civilian Missions Worldwide“, *Global Governance Programme*, viděno 25. dubna 2017, <http://globalgovernanceprogramme.eui.eu/eu-global-engagement-database/>.

ozbrojených sil. Územně je výzkum omezen na oblasti, kam Evropská unie vyslala vojenské operace a mise s českou účastí.

Výzkum práce vychází především z analýzy primárních zdrojů, jakými jsou stenografické záznamy jednotlivých debat Poslanecké sněmovny, spojených s rozhodováním o účasti ČR na unijních vojenských operacích a misích, a s tím související hlasování. Dalšími primárními zdroji, které práce používá, jsou strategické dokumenty mezinárodních organizací a České republiky a samozřejmě také právní řád ČR. Teoretické a metodologické ukotvení práce pak logicky vychází ze sekundární literatury, z níž nejdůležitější je dílo Marthy Finnemore *The Purpose of Intervention* z roku 2003.

Práce si nejprve v první kapitole definuje výše zmíněné kategorie, do kterých budou při následné obsahové analýze diskurzu rozřazovány jednotlivé poslanecké projevy. Zároveň v této kapitole budou představeny teoretické a metodologické základy předkládané práce. Ve druhé části této práce je shrnuto právní zakotvení české účasti na zahraničních misích a operacích, společně s představením základních strategických dokumentů, kterými se vysílání sil do zahraničí řídí. Ve třetí kapitole je stručně nastíněn politický vývoj ve zkoumaném období, tedy mezi lety 2003 a 2016. Zároveň jsou zde představeny české politické strany, jejichž poslanci se minimálně jednou podíleli na zkoumaných rozpravách, a také zahraničně-politické názory těchto stran. Jako doplnění těchto názorů slouží pak slouží statistika hlasování o zkoumaných rozhodnutích jednotlivých politických stran. Čtvrtá kapitola se soustředí na konkrétní vojenské mise a operace Evropské unie, kterých se Česká republika zúčastnila. Tato kapitola také nastiňuje počet vyslaných příslušníků českých ozbrojených sil a zmiňuje jednotlivá hlasování v Poslanecké sněmovně, která provázela rozpravy o účastech na zkoumaných misích a operacích. V páté kapitole dochází k obsahové analýze sledovaných rozprav, které jsou seřazeny podle konkrétních misí, ke kterým se diskuze vztahují. Zároveň jsou v této kapitole také zmíněny převládající kategorie, do nichž byly zkoumané příspěvky rozřazeny. Závěrečná kapitola shrnuje poznatky předkládané diplomové práce a potvrzuje výše stanovené hypotézy.

1. Teoretické a metodologické ukotvení práce

Česká republika se v průběhu let od pádu socialistického režimu začlenila do západních ekonomických a vojenských struktur, kterými jsou zejména Evropská unie a Severoatlantická aliance. I před vstupem do těchto organizací se Česká republika spolu s nimi podílela na některých zahraničních vojenských operacích, avšak po vstupu do jejich struktur došlo přirozeně k nárůstu v účastech České republiky na aliančních či unijních operacích. Ohledně bezpečnostního a obranného významu NATO panuje na české politické scéně (s výjimkou členů Komunistické strany Čech a Moravy) relativní shoda, avšak není tomu tak v případě Evropské unie, o jejímž údělu a účelu se čeští politici neustále přou. Zároveň se ale také stále častěji ozývají hlasy, volající po větší unijní integraci v bezpečnostních a obranných oblastech. Je proto důležité se ptát, jaké zájmy vedou rozhodování českých politiků o účasti na vojenských zahraničních misích v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky právě Evropské unie. Práce k odpovědi na tuto otázku použije diskurzivní analýzu obsahu rozprav na půdě dolní komory Parlamentu České republiky, kterou následně rozřadí do tří pro tento účel vytvořených kategorií: *Bezpečnost*, *Výhodnost* a *Vhodnost*. Tato kapitola se na následujících řádcích bude věnovat teoretickému a metodologickému ukotvení tohoto výzkumu a zmíněných kategorií.

1.1 Teoretické ukotvení práce

Dříve, než však práce přistoupí k představení jednotlivých kategorií, je na místě nejprve věnovat prostor rozboru akademické debaty na téma, proč a jakým způsobem státy v dnešní době intervenují a proč a jakým způsobem se do vojenských operací zapojuje Evropská unie. Samostatná část pak bude věnována případu České republiky. V druhé části této podkapitoly jsou teoreticky ukotveny zmíněné kategorie, do kterých budou při následném zkoumání debat rozřazovány příspěvky českých politiků.

1.1.1 Proč státy intervenují?

Liberálové věří, že hlavním důvodem pro intervenci je ochrana lidských práv, zatímco realisté usuzují, že hlavním důvodem intervence je dnešní době boj proti terorismu. Intervenovat kvůli obavě o demokratické instituce se v teoretické rovině nachází mezi ochranou lidských práv a bojem proti terorismu, čímž se kombinují liberální

a realistické přístupy.³ Intervence je „dohodu porušující vojenská aktivita v mezinárodních vztazích cizí země, mířené na oficiální struktury vlády, s cílem ovlivnit rovnováhu moci mezi vládou a opozičními silami“⁴. Zároveň je „pohybem pravidelných jednotek nebo sil jedné země na teritorium nebo do teritoriálních vod jiné země, případně vojenské užití sil již umístěných v dané zemi“⁵.

Jednou z nejčastěji citovaných odbornic na mezinárodní vztahy je Martha Finnemore, která se řadí mezi konstruktivisty. Ve své práci⁶ zkoumá intervence a jejich záměr, při čemž nalézá tři různé záměry, proč státy v posledních několika staletích intervenovaly v zahraničí za použití vojenské síly: kvůli výběru dluhů, humanitárním důvodům a ohrožení mezinárodního míru a pořádku. Výběr dluhů byl důvodem pro intervenci zvláště před začátkem 20. století, avšak, jak tvrdí Finnemore, s příchodem mezinárodního práva a jeho právníků se změnilo vnímání suverenity, a i velké státy musely přijmout skutečnost, že legální řešení konfliktu prostřednictvím arbitráže je vhodnější a užitečnější než vojenské řešení, jakým je intervence.⁷

Humanitární vojenské intervence jsou vysílány za účelem řešení sociálních nebo humanitárních problémů a státy tímto způsobem intervenují více než dvě století. Co se však v humanitárních intervencích změnilo v druhé polovině minulého století, bylo rozšíření vnímání pojmů „lidskost“ a „člověk“, na jehož ochranu může být podniknuta humanitární intervence. Před založením OSN v roce 1945 byl tento typ intervencí mířen na ochranu bílých a křesťanských obyvatel jiných států, kteří byli v ohrožení. Státy tak intervenovaly proti projevům „barbarizmu“ a také proto, že intervence byla prostředkem náboženské a civilizační povinnosti chránit křesťany před nevěřícími. Změna přišla s přiznáním lidských práv i jiným lidem, než bělochům a křesťanům, a tak od roku 1945 byly téměř všechny intervence na pomoc nekřesťanským a neevropským obyvatelům.⁸

Finnemore tvrdí, že odůvodnění humanitárních intervencí porušováním lidských práv představuje problém, protože je v rozporu s dalšími důležitými principy mezinárodních vztahů: suverenitou a právem na sebeurčení. V samotné Chartě OSN,

³ Seung-Whan Choi a Patrick James, „Why Does the United States Intervene Abroad? Democracy, Human Rights Violations, and Terrorism“, *Journal of Conflict Resolution* 60, č. 5 (srpen 2016): 899–905, viděno 4. března 2017, doi:10.1177/0022002714560350.

⁴ Jun Koga, „Where Do Third-Parties Intervene? Third-Parties' Political Institutions and Military Interventions in Civil Conflicts“, in *Conference Papers -- International Studies Association*, roč. 49 (International Studies Association Annual Meeting, Chicago, 2008), 11, viděno 4. března 2017, <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=42976719&lang=cs&site=ehost-live>.

⁵ Choi a James, „Why Does the United States Intervene Abroad?“, 905.

⁶ Martha Finnemore, *The Purpose of Intervention : Changing Beliefs About the Use of Force*, Cornell Studies in Security Affairs (Ithaca: Cornell University Press, 2003).

⁷ *Ibid.*, 3, 46.

⁸ *Ibid.*, 3, 11, 21, 53, 66.

kteřá poskytuje normativní rámec humanitárním intervencím, je tento rozpor přímo v prvních člancích: článek 2 zmiňuje ochranu suverénního práva státu jako organizační princip mezinárodního systému; článek 1 zdůrazňuje lidská práva a spravedlnost. Který z těchto principů je tedy důležitější? Finnemore poznamenává, že druhý zmíněný princip je v poslední době nadřazován prvnímu.⁹

Posledním důvodem, kvůli kterému podle Marthy Finnemore státy intervnují, je skutečnost, že jiný stát představuje hrozbu mezinárodnímu míru a řádu. Tento typ intervence řeší geopolitické a bezpečnostní problémy a státy z tohoto důvodu intervnují po mnoho staletí. V posledních několika staletích se ale mnohokrát změnilo vnímání mezinárodního řádu a také způsob jeho podpory. Státy například intervenovaly jinak, když mezinárodní systém své doby vnímaly jako rovnováhu sil (18. století), koncert velmocí (19. století), sféry vlivu (druhá polovina 20. století) nebo současný systém (od konce studené války). V dnešní době představuje hrozbu několik případů: narušení teritoriálních hranic, občanské konflikty zahrnující nesmírná humanitární neštěstí, velké teroristické útoky či proliferační zbraní hromadného ničení. Stát může představovat hrozbu, i když se chová nebezpečně jen vůči vlastnímu obyvatelstvu, protože z takového chování mohou pro ostatní státy plynout nebezpečí v podobě uprchlíků, destabilizace regionu a vnější agresivity. Vnitřní agresivita tedy slouží jako indikátor vnější politiky. Finnemore tvrdí, že důvody dnešních intervencí jsou odlišné od předchozích období. Státy intervnují zejména kvůli velkým humanitárním neštěstím a takové intervence většinou zahrnují změnu vlády, čímž s humanitárními záměry dochází k upevňování mezinárodního řádu.¹⁰

Státy rozhodují o intervencích rozdílně, a to z mnoha důvodů. Jedním z nich je režim vládnutí a politická kultura. Vlády demokratických zemí jsou v rozhodování o intervencích zdrženlivější než autoritářské země, jelikož se musí zodpovídat svým voličům a jejich zájmem je, mimo jiné, znovuzvolení. Tato zdrženlivost u demokratických režimů je platná i v případě etnických vazeb na země v konfliktu. Pro demokratické režimy není rozhodujícím důvodem ani potenciální zisk plynoucí z operace, jelikož by bylo obtížné takovým odůvodněním argumentovat před vlastním obyvatelstvem.¹¹ Na druhou stranu je v demokratických zemích přijatelnější zdůvodňovat

⁹ Ibid., 78–79.

¹⁰ Ibid., 3–4, 11, 129, 134–37.

¹¹ David Carment a Zeynep Taydas, „Third Party States in Ethnic Conflict: The Domestic Determinants of Intervention“, in *Conference Papers -- International Studies Association*, roč. 45 (International Studies Association Annual Convention, Montreal, 2004), 1–66, viděno 4. března 2017, <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=16050125&lang=cs&site=ehost-live>;

intervenci ochranou lidských práv a podporou mezinárodní organizace, a tak se do takových operací zapojují dvě třetiny všech demokratických států.¹² Konkrétně to například znamená, že i navzdory poměrně rozšířenému přesvědčení o americkém „adventurismu“ se Spojené státy nejčastěji zapojí do vojenských operací z humanitárních důvodů, při kterých se soustředí na ochranu lidských práv ve třetích zemích, spíše než na vlastní ekonomické a bezpečnostní zájmy, jakými jsou prosazování demokracie či snížení hrozby terorismu. Je však nutno poznamenat, že porušování lidských práv ve třetích zemích může být pro Spojené státy nerelevantní a USA mohou i přesto v dané zemi intervenovat, avšak z jiných důvodů.¹³

1.1.2 Proč se do vojenských operací zapojuje Evropská Unie?

Evropská bezpečnost se v posledních letech velmi změnila, zejména se však změnilo porozumění toho, co představuje hrozbu evropské bezpečnosti. Do konce studené války představovaly největší vojenské hrozby samotné státy. Dnes však jsou jako hrozby vnímány i další, různorodé bezpečnostní problémy, které jsou označovány jako „soft“ („měkké“): od sociálních a ekonomických nerovností, přes šíření zbraní hromadného ničení až k etnickým konfliktům, mezinárodního zločinu či migraci. Důkazem, že tyto problémy se dostávají do centra pozornosti, je například Petersberská deklarace z roku 1992, která poukazuje na „soft security“ („měkká bezpečnost“), zmíněnou výše, jako důležitý bezpečnostní úkol, společně s vojenskými záležitostmi. Neznamená to však, že by státy již nepředstavovaly bezpečnostní hrozbu, což dokresluje tvrzení Amnesty International z roku 2002, že stále větším nebezpečím pro státy jsou jiné státy, a nikoli například terorismus.¹⁴

Evropská komise poměrně nerada podporuje operace v rámci Společné bezpečnostní a obranné politiky kvůli jejich krátkodobému trvání, protože cílem většiny těchto operací je reforma bezpečnostního sektoru v dané zemi, při které je zapotřebí širšího a dlouhodobějšího zapojení, který SBOP nemohou nabídnout. Pro členské státy jsou však tyto mise užitečné. Jednak proto, že si státy v nich udržují stále hlavní slovo, jelikož takové operace jsou zodpovědné národním vládám, a jednak také proto, že unijní

Koga, „Where Do Third-Parties Intervene?“

¹² Fulvio Attinà, „European Propensity for Peacekeeping and Minilateralism: A Quantitative Analysis of Four EU Countries and ESDP Operations“, in *Multilateral Security and ESDP Operations*, ed. Fulvio Attinà a Daniela Irrera (Farnham: Ashgate, 2010), 108, viděno 7. března 2016, <http://site.ebrary.com/lib/alltitles/docDetail.action?docID=10400537>.

¹³ Choi a James, „Why Does the United States Intervene Abroad?“

¹⁴ Helene Sjursen, „Security and Defence“, in *Contemporary European foreign policy*, ed. Walter Carlsnaes, Helene Sjursen, a Brian White (London: Sage, 2004), 65–66.

státy a jejich obyvatelé jsou stále více znepokojeni bezpečnostní situací v okolí Evropské unie. Operace v rámci SBOP jsou označovány za nástroje na ochranu unijní moci jak regionálně, tak i globálně, a to eventuálně nezávisle na Severoatlantické alianci. Unijní „operace se tak staly nepohodlným nástrojem v nepohodlných kontextech, jakým je například Blízký východ“¹⁵. I samotná dohoda o vyslání mise je v rámci Unie brána jako prestižní úspěch, o který členské státy často usilují během svého předsednictví.¹⁶

Evropská unie sice není zcela efektivním vojenským aktérem, ale koncept intervencí znovuobjevuje a využívá jej ve svém sousedství, čímž ovlivňuje a tvaruje „blízké zahraničí“. Tento pojem, který byl používán zejména v souvislosti se Sovětským svazem a někteří autoři¹⁷ jej používají i v souvislosti s dnešním Ruskem, označuje zahraničně-politické priority v bezprostředním geografickém sousedství, které jsou považovány za zásadní pro bezpečnost země. Unie tak využívá tvarování „blízkého zahraničí“, které raději označuje jako „sousedství“, aby tak vyvážila nedostatek „hard power“ a nerovnosti mezi očekáváním a schopnostmi. Evropská unie dala rozvoji svého sousedství nejvyšší prioritu a má tam také náležitý vliv. Unie dosahuje svých cílů primárně pomocí nevojenských nástrojů ve smyslu „cukru a biče“. EU motivuje země v „blízkém zahraničí“ ekonomicky a politicky, zejména v podobě vidiny připojení k Unii a ekonomickou podporou, ale zároveň po těchto zemích požaduje přijetí a přizpůsobení se unijním hodnotám. Tyto hodnoty jsou sice považovány Unii za společné, avšak ze strany neunijních států občas zní kritika, že jsou pouze jednostranné, tedy že je určuje samotná EU, čímž může řídit a sledovat politický, ekonomický a sociální vývoj sousedních zemí.¹⁸

Jak již bylo zmíněno výše, otázkou, proč státy používají své ozbrojené síly v zahraničních operacích, se zabývá řada vědců a někteří z nich k těmto problémům přistupují pomocí konceptu strategické kultury, čímž souhrnně nazývají důvody pro použití ozbrojených sil. Tento byl poprvé použit v 70. letech minulého století

¹⁵ Maria A. Sabiote, „European Civilian Operations in the Occupied Palestinian Territory: EUPOL COPPS and EUBAM Rafah“, in *Multilateral Security and ESDP Operations*, ed. Fulvio Attinà a Daniela Irrera (Farnham: Ashgate, 2010), 192, viděno 7. března 2016, <http://site.ebrary.com/lib/alltitles/docDetail.action?docID=10400537>.

¹⁶ Sabiote, „European Civilian Operations in the Occupied Palestinian Territory: EUPOL COPPS and EUBAM Rafah“.

¹⁷ Morena Skalamera, „The Ukraine Crisis: The Neglected Gas Factor“, *Orbis* 59, č. 3 (2015): 399, viděno 26. listopadu 2016, doi:10.1016/j.orbis.2015.05.002;

Ion Puricel, „A U.S. Strategy for Dealing with Russia - Accommodation & Containment & Engagement“, *Annals of the Constantin Brancusi University of Targu Jiu-Letters & Social Sciences Series*, č. 1 (leden 2015): 13, viděno 26. listopadu 2016,

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=a9h&AN=116290221&site=eds-live&scope=site&lang=cs>.

¹⁸ Frédéric Charillon, „Sovereignty and Intervention: EU's Interventionism in its 'Near Abroad'“, in *Contemporary European foreign policy*, ed. Walter Carlsnaes, Helene Sjurson, a Brian White (London: Sage, 2004), 252–60.

v souvislosti se zahraniční politikou Sovětského svazu¹⁹. Existuje však společná evropská strategická kultura? Někteří autoři tvrdí, že ano. Evropská strategická kultura není tolik o společných zájmech, ale spíše o preferovaných způsobech zásahu, na kterých se jsou státy schopny shodnout. Unijní strategická kultura je více než spojením národních strategických kultur, protože je přesahuje. Tito autoři kladně hodnotí flexibilitu při unijním rozhodování o vojenských operacích, protože pouze díky flexibilitě je Unie schopna jednat, a to zejména v bezpečnostní oblasti.²⁰ Jiní autoři pak tvrdí, že společná strategická kultura v rámci Evropské unie neexistuje, při nejmenším prozatím. Pokud by se ale v budoucnu objevila, nahradila by jednotlivé národní strategické kultury. V jejich podání představuje společná evropská strategická kultura sdílené normy, přesvědčení a myšlenky ve společnosti ohledně vhodných prostředků k dosažení bezpečnostních cílů.²¹

V tomto kontextu je pak zajímavé blíže představit zkoumání Christopha O. Meyera, který se ve své práci²² věnoval právě společné evropské strategické kultuře, kterou definuje „jako obsahující sociálně přenášené a od identit odvozené normy, myšlenky a vzorce chování, které jsou sdíleny mezi širokou většinou aktérů a sociálních skupin uvnitř dané bezpečnostní společnosti, která pomáhá tvarovat sadu možností pro společenské dosahování bezpečnostních a obranných cílů“²³. Meyer tvrdí, že zejména kvůli socializaci bruselských úředníků v unijních institucích dochází k postupnému sjednocování národních strategických kultur, tedy důvodů pro vyslání ozbrojených sil do zahraničních misí, v čemž mu dává za pravdu i řada jeho kolegů²⁴. Mezi jednotlivými členskými státy Unie jsou však stále přetrvávající rozdíly, které se ukázaly ku příkladu podílení se na intervenci v Iráku v roce 2003. Meyer sice poukazuje na postupný ústup od prioritizování teritoriální obrany napříč celou Evropskou unií, avšak připouští, že k tomuto procesu dochází s různou rychlostí v závislosti na historických zkušenostech, zejména se studenou válkou. Z tohoto důvodu se napříč EU stále objevují rozdílná

¹⁹ Jack L. Snyder, „The Soviet Strategic Culture : Implications for Limited Nuclear Operations.“, Product Page (RAND, 1977), viděno 24. března 2017, <http://www.rand.org/pubs/reports/R2154.html>.

²⁰ Peter Schmidt a Benjamin Zyla, „European Security Policy: Strategic Culture in Operation?“, *Contemporary Security Policy* 32, č. 3 (prosinec 2011): 484–93, viděno 28. února 2017, doi:10.1080/13523260.2011.626329.

²¹ Tim Haesebrouck, „Explaining the Member State’s Varying Military Engagements: the Potential of a Strategic Culture Perspective“, *Journal of Contemporary European Research* 12, č. 3 (červenec 2016): 773–81, viděno 11. února 2017,

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=poh&AN=117514367&site=eds-live&scope=site&lang=cs>.

²² Christoph O. Meyer, „Convergence Towards a European Strategic Culture? A Constructivist Framework for Explaining Changing Norms“, *European Journal of International Relations* 11, č. 4 (prosinec 2005): 523–49, viděno 28. února 2017, doi:10.1177/1354066105057899.

²³ Ibid., 528.

²⁴ Alessia Biava, „The Emergence of a Strategic Culture within the Common Security and Defence Policy“, *European Foreign Affairs Review* 16, č. 1 (1. února 2011): 41–58, viděno 28. února 2017, <http://www.kluwerlawonline.com.ezproxy.is.cuni.cz/abstract.php?area=Journals&id=EERR2011003>.

smyšlení o tom, za jakých okolností použít vojenskou sílu. Například neutrální země jako Irsko či Finsko nejsou ochotny nasadit své vojáky na obranu občanů jiných zemí a celkově armádu používají zřídka. Oproti tomu země jako Francie či Velká Británie jsou ochotny použít sílu mimo jiné také jako legitimní způsob šíření určitých norem či přesvědčení.²⁵

Dalším důležitým aspektem, kde se členské země rozcházejí při rozhodování o nasazení sil v zahraničí, je vnímání hrozeb. Pokud je některý stát, organizace či jev vnímán jako hrozba, je následné odůvodnění operace v očích ostatních politiků i veřejnosti mnohem snazší. Meyer toto dokresluje příkladem vnímání terorizmu ve Spojených státech po útocích z 11. září 2001, kdy terorismus začal být společností vnímán jako silná a přetrvávající hrozba, což umožnilo USA mnohem aktivnější zahraniční intervence. K podobnému posunu však podle Meyera v Evropě nedošlo, a to ani po teroristických útocích v Madridu a v Londýně. Aby Meyer ale podtrhl podstatu své práce a dokázal postupné sjednocování národních strategických kultur, dodává, že členské státy se také postupně shodují v legitimitě humanitárních intervencí, v požadavcích na autorizaci zahraniční mise ze strany OSN či v narůstající podpoře pro Evropskou unii coby nástroje obranné spolupráce.²⁶

Strategickou kulturou se zabývají také čeští akademici, mezi které patří i Tomáš Karásek. Ve své práci²⁷ definuje strategickou kulturu jako sadu diskurzivních, institucionálních, doktrinálních a operačních struktur, které jsou základem pro strategické rozhodování o tom, proti komu, za jakých podmínek a jak bude (vojenská) síla použita. Karásek se sice nevěnuje Evropské unii, ale zaměřuje se na strategickou kulturu Spojených států amerických, která podle řady autorů přestává fungovat v okamžiku, kdy USA čelí nekonvenčnímu nepříteli, například v podobě teroristů či ozbrojených skupin. Strategická kultura Spojených států se tedy v reakci na válku proti terorismu musela proměnit a nyní jí dominuje „protipovstalecká doktrína“, ve které převažuje „lidský“ přístup, kdy se vojáci snaží provádět vojenské operace takovým způsobem, aby si nez nepřátelili místní obyvatelstvo.²⁸

²⁵ Meyer, „Convergence Towards a European Strategic Culture?“, 523–31.

²⁶ Ibid., 533–45.

²⁷ Tomáš Karásek, „Sledování posunu ve strategické kultuře: Analýza protipovstaleckého boje jako vzestupu strategické subkultury/Tracking Shifts in Strategic Culture: Analyzing Counterinsurgency as a Rise of a Strategic Subculture“, *Univerzita Obrany. Ústav Strategických Studií. Obrana a Strategie*; Brno 2016, č. 1 (2016): 109–28, viděno 28. února 2017, doi:<http://dx.doi.org/10.3849/1802-7199.16.2016.1.109-128>.

²⁸ Ibid., 115–27.

1.1.3 Jak státy intervnují?

Martha Finnemore v již zmíněné práci dochází k závěru, že státy v současnosti nejčastěji intervnují z humanitárních důvodů. Co se ovšem také změnilo se založením OSN je způsob, jak státy humanitárně intervnují. V minulých staletích bylo možné jednostrannou intervenci odůvodnit humanitárně, ale to od roku 1945 možné není. A tak „aby byla humanitární mise legitimní v současné politice, musí být multilaterální“²⁹, s autorizací od mezinárodní organizace, a na vyslání jednotek se musí podílet zejména nezajímavé státy. Multilateralismus je pro státy výhodný i nevýhodný zároveň. Státy mezi sebou sice sdílí materiální i politické náklady, ale nečiní tak rovnoměrně, a tak pro hlavního přispěvatele vzniká problém v podobě spolupráce a koordinace, které mu ztěžují akci.³⁰ Proč se však multilaterálních misí velmoci účastní? Hegemonovi plynou výhody v podobě snížení transakčních nákladů a institucionální legitimacy intervence. Na druhou stranu, hegemon odmítá podstatu multilateralismu, a tak je jejich vztah vnitřně slabý. Zároveň je silný stát omezen multilaterálním prostředím, avšak náklady na intervenci jsou v jeho případě podstatně větší než u ostatních států. Nejen pro silné státy, ale také pro mezinárodní instituce, jsou multilaterální bezpečnostní mise nástrojem pro řízení konfliktů a snížení násilí, tak i nástrojem dominantní koalice pro rozšiřování vlastního sociálního modelu.³¹

Fulvio Attinà a Daniela Irrera ve svém sborníku³² zkoumají obecné změny v mírových operacích, které přinesl jak nárůst regionálních operací, vedených mezinárodními organizacemi, tak i noví mír udržující (peacekeeping) a mír budující (peacebuilding) aktéři na scéně mezinárodních vztahů, či rozšíření úkolů mírových misí. V dnešní době lze podle autorů rozpoznat několik typů mírových misí: mír udržující, mír budující a mír vynucující (peace enforcement). Jak již bylo zmíněno, dnes je multilateralismus jediným legitimním způsobem, jak intervenovat. Je však odlišný od ostatních forem mezinárodní spolupráce v tom, že není akcí více států, která by byla založena na splnutí národních zájmů. Národní zájmy jsou totiž přizpůsobeny principům, jež jsou formálně státy přijímány, a kterými jsou odmítány: agrese, ohrožování míru, použití násilí nebo ozbrojených sil s výjimkou sebeobrany. Později se k těmto principům

²⁹ Finnemore, *The Purpose of Intervention*, 78.

³⁰ *Ibid.*, 3, 73–74, 80.

³¹ Fulvio Attinà, „Introduction: Multilateralism, Peace Operations, and Europe“, in *Multilateral Security and ESDP Operations*, ed. Fulvio Attinà a Daniela Irrera (Farnham: Ashgate, 2010), 7–8, viděno 7. března 2016, <http://site.ebrary.com/lib/alltitles/docDetail.action?docID=10400537>.

³² Fulvio Attinà a Daniela Irrera, *Multilateral Security and ESDP Operations* (Farnham: Ashgate, 2010), viděno 7. března 2016, <http://site.ebrary.com/lib/alltitles/docDetail.action?docID=10400537>.

připojilo neporušování lidských práv, vyhýbání se teroristickým praktikám, neporušování odzbrojujících a zbraně kontrolujících smluv.³³

Attinà také zkoumá faktory, které ovlivňují účast států na mír udržujících a multilaterálních misích. Na rozhodnutí podle autora mají vliv zejména politické, kulturní a ekonomické faktory, a rozděluje je na tvrdé a měkké: tvrdými faktory jsou například HDP, populace či armáda, měkkými jsou politická kultura a status nebo zahraničně-politická orientace. Faktory jako velikost populace, úroveň ekonomického bohatství nebo mezinárodní pozice jsou pak indikátorem úrovně účasti států, ve smyslu lidských, materiálních a finančních nákladů. V neposlední řadě se Attinà zaměřuje na zájmy, které vlády jednotlivých států sledují při rozhodování o účasti na multilaterálních operacích. Jsou to jak národní (individuální) zájmy, tak i systémové (kolektivní) zájmy. Národním zájmem může být v tomto druhu operací například stabilita v geopolitických oblastech, které jsou pro daný stát důležité, či získání zkušeností pro příslušníky armády. Příklady kolektivních zájmů jsou poté obrana míru, bezpečnosti, práva a humanitárních principů ve světovém systému.³⁴

António Oliveira ve své práci³⁵ zkoumá, jak se změnilo použití vojenských sil v řízení a řešení konfliktů a tvrdí, že způsob použití vojska v zahraničí se proměnil, a to zejména kvůli nárůstu složitosti konfliktů po konci studené války. Oliveira to vysvětluje přítomností mnoha aktérů v prostředí dnešních operací, včetně nejdůležitějšího, kterým je místní populace. Armáda se musí snažit nepoštvat si obyvatelstvo cílového státu mise, a tak se rozšiřuje spektrum jejích úkolů. Priority funkcí vojenské síly se postupem času měnily, od donucovací funkce přes odstrašující až po v dnešní době často používanou funkci prevence a řešení konfliktů. Náležitě se také rozšířily i typy aktivit, které armáda vykonává. Jsou jimi tradiční bojové operace, „netradiční“ operace (od humanitárních asistencí přes mírové operace ke speciálním operacím) či podpora činnosti ostatních nástrojů moci a spolupráce s nimi. Použití síly se změnilo i kvalitativně, jelikož cíle nejsou na strategické ani operační úrovni spojeny se zničením nebo uvalením podmínek na nepřátelský stát, ale v současnosti spíše míří na tvarování či změnu vůle populace a válčících stran. Tohoto cíle je dosaženo spoluprací mezi různými aktéry, ať již

³³ Attinà, „Introduction: Multilateralism, Peace Operations, and Europe“, 1–3.

³⁴ Attinà, „European Propensity for Peacekeeping and Minilateralism: A Quantitative Analysis of Four EU Countries and ESDP Operations“, 105–8.

³⁵ António Oliveira, „The Use of Military Force in the Management and Conflict Resolution“, *Janus.Net: e-Journal of International Relations* 7, č. 1 (květen 2016): 33–54, viděno 28. února 2017, <http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=a9h&AN=118979626&site=eds-live&scope=site&lang=cs>.

politickými, diplomatickými, ekonomickými, vojenskými či nevládními, a pro tuto koordinaci se používá pojem „comprehensive approach“, neboli komplexní přístup.³⁶

Oliveira se věnuje mírovým operacím jako hlavnímu druhu vojenských intervencí dnešní doby a rozděluje je na mír vynucovací, mír udržující a mír obnovující. Oliveira tvrdí, že od přelomu tisíciletí dochází k navýšení vnitrostátních konfliktů, které jsou nejčastěji ve formě občanských válek, a tak se mění i podmínky operací. Intervence a samotné použití síly jsou totiž svázány řadou principů, mezi nimiž se objevuje zejména potřeba souhlasu hlavních stran konfliktu s intervencí. Přítomnost souhlasu poskytuje intervenujícím stranám nezbytnou volnost, která je důležitá pro politickou a fyzickou akci a díky níž mohou vyslané prostředky plnit své funkce. V okamžiku, kdy souhlas obou stran konfliktu není přítomen, jednotky intervenujících zemí se dostávají do nebezpečí, že se stanou součástí konfliktu. Míra souhlasu tedy může i oddělovat mír udržující mise od mír vynucovacích. Souhlas také zabezpečí jak mezinárodní, tak zejména lokální legitimitu intervence.³⁷

António Oliveira se v rámci zkoumání intervencí zabírá také faktory, které určují úspěch operací, a rozděluje je na kontrolované a nekontrolované, mezi které patří vnitřní charakteristika země a geopolitické zájmy třetích stran. Naopak, mezi kontrolované faktory patří zdroje, alokované na vyřešení konfliktu, kde se projevuje souvislost mezi množstvím zdrojů a míra úspěchu, a také množství použité vojenské síly, kdy malé množství vojáků může mít kapacitní problémy s plněním mise, ale zároveň jejich velké množství může vyústit v odpor místních obyvatel. Posledním Oliveirou zmiňovaným kontrolovaným faktorem je čas, určený pro vyřešení konfliktu. Podle autora sice dlouho trvající intervence nezaručí úspěch, ale zároveň její rychlé ukončení může být počátkem dalších problémů. Z historické zkušenosti vyplývá, že je zapotřebí minimálně pětileté trvání intervence, aby přeměna dané země byla trvalá.³⁸

1.1.4 Jak se zapojuje Evropská unie?

Attinà v souvislosti s unijními vojenskými misemi popisuje vzestup unilateralismu, který je vnímán jako most mezi unilateralismem a multilateralismem. OSN totiž podporuje regionalizaci misí a sdílení břemen s misemi spojených, a tak se objevují operace, které sice mají autorizaci od OSN, ale jsou vedeny jinou mezinárodní

³⁶ Ibid., 33–36.

³⁷ Ibid., 39–45.

³⁸ Ibid., 37–38.

organizací nebo koalicí států, například Evropskou unií, která tak v roce 2006 vedla více operací než OSN.³⁹ Minilateralismus je tedy forma kolektivní akce malé skupiny států, která souhlasí s dodržováním celosvětových multilaterálních principů, avšak v jednom nebo více případech se rozhodne konat nezávisle na celosvětových organizacích, ať již v bezpečnostních nebo ekonomických situacích. Nicméně jakákoli vojenská operace, která nezíská podporu ze strany OSN, není z právního pohledu legitimní. Aby byla mise legitimní, musí být buď vedena OSN, autorizována Radou bezpečnosti OSN nebo podpořena Radou bezpečnosti OSN.⁴⁰

Někteří autoři se také věnují způsobům, jak jsou zahraniční politiky unijních členů koordinovány. Mnoho z nich zmiňuje, že politická soudržnost je předpokladem pro uplatnění vlivu v zahraničí a také k ochraně státu před nechtěnými zahraničními vlivy na domácí scéně. Koordinovaná zahraniční politika se často používá k podpoře klíčových zájmů i v dnešní době na unijní úrovni nejen pro zabezpečení národních zájmů uvnitř Unie, ale také unijních zájmů v mezinárodním prostředí. Ke koordinaci pak dochází skrze specializaci, reprezentaci, konsensus, politický „leadership“, profesionální expertizu a v neposlední řadě skrze socializaci. Autoři zároveň s koordinací unijní zahraniční politiky používají pojem „doplňující“ suverenity, která se nachází mezi národní a unijní úrovní, a snaží se nabídnout alternativu „sdílené“ nebo „rozdělené“ suverenity či identity.⁴¹ Jejich materialistické a racionalistické přístupy vidí evropskou zahraniční politiku jako výsledek soupeřících materiálních zájmů. Unijní sdílená identita vedle toho omezuje rozsah politických možností, jakým je například zdržení se jakékoli akce. Zároveň také limituje možnosti opozice proti některým politikám, zvláště v případě, když jsou obhajovány s odkazem na společnou unijní identitu. Pokud totiž některé státy přesto s danou politikou nesouhlasí, mohou být obviněny ze sledování vlastních materiálních zájmů.⁴²

³⁹ Fulvio Attinà, „Global Power Competition and the Rise of Minilateralism in Peace Operations“, in *Multilateral Security and ESDP Operations*, ed. Fulvio Attinà a Daniela Irrera (Farnham: Ashgate, 2010), 32, viděno 7. března 2016, <http://site.ebrary.com/lib/alltitles/docDetail.action?docID=10400537>.

⁴⁰ Ibid., 19–31.

⁴¹ Magnus Ekengren a Bengt Sundelius, „National Foreign Policy Co-ordination“, in *Contemporary European foreign policy*, ed. Walter Carlsnaes, Helene Sjursen, a Brian White (London: Sage, 2004), 110–15.

⁴² Ulrich Sedelmeier, „Collective Identity“, in *Contemporary European foreign policy*, ed. Walter Carlsnaes, Helene Sjursen, a Brian White (London: Sage, 2004), 136.

1.1.5 Proč a jak se zapojuje ČR?

Jan Daniel a Markéta Wittichová vypracovali český profil⁴³ pro stránku „Providing for Peacekeeping“, která se zabývá hodnocením zapojování států do mír udržujících misí. V něm autoři nejen shrnují legální předpoklady České republiky pro vyslání vojenských jednotek do zahraničí, ale i zmiňují důvody české účasti na mírových misích. Hlavním zdůvodněním je podle Daniela a Wittichové přesvědčení, že by Česká republika měla být aktivním členem relevantní mezinárodní organizace a měla by také přispět ke stabilizaci konfliktů za svými hranicemi. Takové zapojení zajišťuje bezpečnostní zájmy, jelikož mírové mise zmírňují dopad rozvíjejících se krizí. Zároveň si účastí na nich Česká republika plní i své politické zájmy, které po roce 1989 měly formu „návratu“ do mezinárodního společenství v podobě podílení se na misích OSN. V dnešní době ČR preferuje spíše operace pod vedením NATO nebo Evropské unie, jelikož členství v těchto organizacích je viděno jako klíčový pilíř české bezpečnostní a obranné politiky. Mise pod záštitou OSN byly tak upozaděny a ČR vysílá pouze symbolické příspěvky v podobě vojenských pozorovatelů. Česká republika má pro účast na mírových misích také institucionální důvody, protože tím může vyvinout a vylepšit operační zkušenosti vojenských jednotek a také sdílet zkušenosti s ostatními státy. Daniel a Wittichová v neposlední řadě podotýkají, že ekonomické důvody nejsou pro účast na misi rozhodující. Česká republika totiž nezískává z operací žádné peníze. Autoři také zmiňují některé překážky české účasti na zahraničních misích. Jsou jimi například odlišné institucionální preference, kde, jak již bylo řečeno, ČR preferuje spíše mise pod hlavičkou NATO či EU než OSN. Další možnou překážkou podle Daniela a Wittichové mohou být také finanční náklady či zdlouhavost schvalování účasti na operacích.⁴⁴

Čeští autoři se přirozeně také věnují multilateralismu, o čemž svědčí například práce Tomáše Weisse a Věry Řiháčkové. Ve svém díle⁴⁵ zkoumají, jak jsou multilateralismus, legitimita intervence a „efektivní multilateralismus“ konceptualizovány mezi českými politickými představiteli. Česká republika má navzdory své velikosti relativně velkou moc ovlivňovat rozhodování o vojenských intervencích, a to zejména na půdě Evropské rady nebo Severoatlantické rady, protože v obou případech

⁴³ Jan Daniel a Markéta Wittichová, „Peacekeeping Contributor Profile: Czech Republic“, *Providing for Peacekeeping*, 3. března 2016, viděno 10. května 2016, <http://www.providingforpeacekeeping.org/2016/03/03/peacekeeping-contributor-profile-czech-republic/>.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Tomáš Weiss a Věra Řiháčková, „Promoting Multilateralism? Conceptualizing Multilateralism in the Czech Foreign Policy“, *Perspectives* 18, č. 1 (2010): 5–21, viděno 24. října 2016, <http://www.jstor.org/stable/23616075>.

se rozhoduje jednohlasně. Čeští tvůrci zahraniční politiky se liší zejména v preferencích, kterými by se měla zahraniční politika České republiky řídit. Některé české politické strany prosazují transatlantické vazby, zatímco jiné evropské, mezinárodní či suverénní přístupy k zahraniční politice. Všechny české politické strany vidí multilateralismus obecně jako důležitý faktor mezinárodních vztahů, ale neshodují se na míře jeho důležitosti a ani se mezi stranami nevyskytuje jednotné chápání tohoto pojmu. V případě legitimacy jsou české politické strany zajedno v preferenci legitimizace prostřednictvím OSN, zvláště pak skrze Radu bezpečnosti. Strany se však opět rozcházejí v otázce nutnosti takové legitimizace, kdy pravicové strany jsou ochotny podpořit i takové mise, které nebudou schváleny OSN. „Efektivní multilateralismus“ je pojem, který zavedla Evropská unie ve své bezpečnostní strategii v roce 2003 a je od té doby klíčovým pojmem unijních zahraničně-politických dokumentů. Nejen, že se čeští představitelé z různých stran neshodnou na významu tohoto pojmu a někteří jej ani nespojují s Evropskou unií, což jen dokresluje nízký zájem o zahraniční politiku mezi českými představiteli.⁴⁶

Posledním z výčtu literatury, nikoli však významem pro tuto diplomovou práci, jsou příspěvky do akademické debaty od Tomáše Karáska a Kateřiny Petružálkové. Karásek se ve své práci⁴⁷ věnuje politickému diskurzu na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, týkajícího se účasti ČR na zahraničních misích mezi lety 1999 až 2009. Petružálková v diplomové práci⁴⁸, již Karásek oponoval, se zabývá totožným tématem, ale rozsah její práce je poněkud širší: od osamostatnění České republiky v roce 1993 až do roku 2013. Oba autoři si určují několik kategorií, do kterých následně zařazují argumentace jednotlivých poslanců při zkoumání stenografických záznamů. Karásek si zvolil šest kategorií: politické a bezpečnostní zájmy, závazné normy a pravidla, ekonomické zájmy, hodnoty, vliv vnitrostátních aktérů a tlak spojeneckých závazků.⁴⁹ Oproti tomu výběr Petružálkové zahrnuje pět kategorií: alianční politika, bezpečnostní a politické zájmy, historický symbolismus, potencionální výhodnost a vliv aktuální vnitropolitické situace.⁵⁰ Jak Karásek, tak Petružálková došli ke shodnému zjištění, kterým je, že hlavní motivací pro vyslání vojenských jednotek do zahraničních

⁴⁶ Ibid., 9–18.

⁴⁷ Tomáš Karásek, „Česká republika a zahraniční vojenské operace: Formování politického konsenzu v letech 1999–2009“, *Mezinárodní vztahy* 45, č. 4 (2010): 29–49, viděno 31. října 2016, <https://mv.iir.cz/article/view/386>.

⁴⁸ Kateřina Petružálková, „Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích“ (Praha: Univerzita Karlova, 2013), viděno 28. října 2016, <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/139450>, vedoucí práce Vít Střítecký.

⁴⁹ Karásek, „Česká republika a zahraniční vojenské operace: Formování politického konsenzu v letech 1999–2009“, 33.

⁵⁰ Petružálková, „Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích“, 3.

misí jsou spojenecké závazky⁵¹, respektive alianční politika⁵². Tato diplomová práce se od výše zmiňovaných příspěvků Karáska a Petružálkové odlišuje tím, že zkoumá pouze diskuze o zapojení do vojenských operací, nikoli také policejních či civilních, a zejména se zaměřuje pouze na operace pod velením Evropské unie. Tím je dán i rozsah předkládané práce od první vojenské mise EU v roce 2003 až do současnosti. Zároveň jsou, na rozdíl od Petružálkové, zkoumány i rozpravy o prodloužení mandátů jednotlivým misím, které jsou neméně důležité.

1.2 Metodologické ukotvení práce

Předmětem této diplomové práce je zjistit, jaké zájmy vedou rozhodování českých poslanců při rozhodování o účasti na vojenských misích a operacích Evropské unie. Jelikož zjistit skutečné motivace politických aktérů, rozhodujících o zmíněné účasti či vyslání ozbrojených sil, je poměrně obtížné, ne-li nemožné, bude tato práce zkoumat diskuze, které se mezi českými poslanci odehrály ohledně vysílání vojenských jednotek do zahraničních misí a operací Evropské unie.

K dosažení svého cíle bude práce používat metodu obsahové analýzy diskuzí o vysílání ozbrojených sil Ministerstva obrany České republiky do zahraničních misí a operací v rámci SBOP EU na půdě Poslanecké sněmovny mezi lety 2003 a 2016. Jednotlivé projevy budou nejprve kvalitativně zhodnoceny, přičemž politiky použité argumenty pro vyslání budou zařazeny do jedné ze tří kategorií: *Bezpečnost*, *Výhodnost*, *Vrhodnost*. Následně budou získaná data kvantitativně zhodnocena a bude z nich vyvozena odpověď na výzkumnou otázku této práce: jaký zájem převažuje v poslaneckých diskuzích ohledně české účasti na zahraničních vojenských misích a operacích Evropské unie?

K obsahové analýze diskuzí bude práce využívat stenografických záznamů projevů v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky z let 2003 až 2016. V rámci sněmovních rozprav se do roku 2010 každoročně diskutovalo o návrzích na vyslání českých ozbrojených sil do zahraničních misí pro následující rok. Od roku 2010 do současnosti jsou tyto návrhy předkládány v platnosti pro nadcházející dva roky, s výhledem na rok třetí. Ve Sněmovně se také schvalovala mimořádná vyslání, jak tomu bylo v případě české účasti na první vojenské operaci Evropské unie v Makedonii či na

⁵¹ Karásek, „Česká republika a zahraniční vojenské operace: Formování politického konsenzu v letech 1999–2009“, 42.

⁵² Petružálková, „Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích“, 75.

unijní výcvikové misi v Mali, o které se hlasovalo v letech 2013 a 2014. Dohromady práce pracovala se 16 diskuzemi, ze kterých však z důvodu nezmínění unijních misí či operací byly tři vyřazeny. Celkem bylo tedy pro účel předkládaného výzkumu vybráno třináct⁵³ rozprav.

Z výzkumu jsou vynechány rozpravy na půdě Senátu ČR, jelikož tamní diskuze nejsou tak rozsáhlé a není jich mnoho. Ve sněmovních projevech se ať již vládní představitelé či poslanci vyjadřovali k účastem na vojenských misích SBOP Evropské unie, případně k prodloužení těchto misí. Záznamy projevů v obou komorách českého Parlamentu jsou veřejnosti volně přístupné právě v podobě stenografických záznamů, čehož jsou si politici pochopitelně vědomi a podle toho se také chovají a argumentují. Lze tedy předpokládat, že argumentace politiků v médiích bude téměř shodná s jejich výstupy na půdě dolní komory Parlamentu, a tedy je možné výzkum politického diskurzu v médiích vynechat.

1.2.1 Kategorie a způsob rozřazování diskuzí

Aby mohla práce kvalitativně hodnotit zkoumané diskuze, je nutné si nejprve představit kategorie, do nichž budou jednotlivé příspěvky českých poslanců rozřazeny. Těmito kategoriemi jsou *Bezpečnost*, *Výhodnost* a *Vhodnost*. V této podkapitole bude představeno teoretické ukotvení těchto kategorií a také způsob hodnocení jednotlivých diskuzí, které předkládaná diplomová práce zkoumá.

Bezpečnostní kategorie

Bezpečnostní kategorie vychází z realistické tradice teorie mezinárodních vztahů, mezi níž patří dvě velké teorie: realismus a neorealismus. Jelikož však klasický realismus předpokládá jediný a neměnný zájem států v podobě maximalizace moci či mezinárodní prestiže, nelze jej v této práci použít, protože mocenské zájmy v mezinárodním systému neřídí rozhodování českých politických představitelů. Pokud by případná účast na vojenské misi Evropské unie mohla přinést nárůst moci v rámci Evropské unie, například v podobě náklonosti jiných členských států či jiných výhod, bude taková argumentace zařazena do kategorie *Výhodnosti*.

Druhou teorii vycházející z realistické tradice však již lze pro tuto práci použít. Neorealismus má blízko ke klasickému realismu, ze kterého přejímá pojetí o neměnných

⁵³ Rozpravy z 19. prosince 2008 a 4. února 2009 jsou pro potřeby práce brány jako jedna rozprava, jelikož se při nich projednával tentýž návrh: Vládní návrh působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2009.

a násilných mezinárodních vztazích, ve kterých se jednotliví aktéři snaží dosáhnout mocenské rovnováhy, zejména pomocí materiální síly. Zároveň si však neorealismus vypůjčil některé aspekty scientismu, jakými jsou například vyřazení předpokladu zkažené lidské přirozenosti, přijetí principu falzifikace či použití modelů neoklasické ekonomie.⁵⁴

Zakladatelem neorealismu je Kenneth Waltz, jenž svou teorii soustředí, na rozdíl od klasického realismu, kolem struktury mezinárodních vztahů, která je podle Waltze oproti domácí politické hierarchii anarchická. Taková struktura je poté decentralizovaná a je příčinou konfliktů mezi aktéry mezinárodních vztahů. V anarchické struktuře se uplatňuje logika mocenské rovnováhy, která ústí v bezpečnostní dilema, kdy například jeden z aktérů zahájí ze strachu zbrojení, což vede ke zbrojení i mezi ostatními aktéry a v konečném důsledku nenastane žádná změna. Avšak, jak v návaznosti na Waltze uvádí Stephen Walt, ne každý mocenský nárůst jednoho aktéra musí být vnímán jako hrozba pro ostatní aktéry mezinárodních vztahů, jelikož při vnímání záleží také na úmyslech, ideologii a geografickém postavení. Walt proto zavádí koncept rovnováhy hrozeb.⁵⁵ Jak tvrdí Martha Finnemore, právě vnímání světového řádu je pro rozhodování o intervenci naprosto klíčové, protože k takovým rozhodnutím dochází za jiných podmínek, když je světový řád vnímán jako rovnováha hrozeb, sféry vlivu nebo jako současný systém.⁵⁶

Neorealismus se také odlišuje od klasického realismu důrazem hlavně na bezpečnostní zájmy států spíše než na ty politicko-mocenské. Státy, respektive jejich političtí představitelé, vysílají své vojenské jednotky, a tedy intervenují z bezpečnostních důvodů v těch zemích, které představují hrozbu mezinárodnímu míru a řádu. Podobná argumentace byla zejména v Evropě používána v posledních několika staletích, ale zvláště od druhé poloviny 20. století se označení „hrozby“ rozšířilo i na ty země, které svým chováním ohrožují své občany. Z tohoto chování mohou vyvstávat nebezpečí pro okolní státy v podobě uprchlíků, sociálního napětí, destabilizace sousedních zemí a také předpoklad, že agresivní chování uvnitř států může znamenat podobné chování vně.⁵⁷ To, co představuje bezpečnostní hrozbu v dnešní době, vypoví strategické dokumenty Organizace spojených národů, Severoatlantické aliance, Evropské unie a České republiky, které budou představeny v následující kapitole.

⁵⁴ Kenneth N. Waltz, „Realist thought and neorealist theory“, *Journal of International Affairs* 44, č. 1 (jaro/léto 1990): 21–24, viděno 27. ledna 2017, <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=9609193524&lang=cs&site=ehost-live>.

⁵⁵ Petr Drulák, *Teorie mezinárodních vztahů*, 1. vyd. (Praha: Portál, 2003), 62–68; Karásek, „Česká republika a zahraniční vojenské operace: Formování politického konsenzu v letech 1999–2009“, 34; Waltz, „Realist thought and neorealist theory“, 29–30.

⁵⁶ Finnemore, *The Purpose of Intervention*, 4.

⁵⁷ *Ibid.*, 4, 135.

Kategorie vhodnosti a výhodnosti

S argumentem, že se státy v mezinárodních vztazích rozhodují na základě logiky vhodnosti či výhodnosti, přišli na konci 80. let minulého století James March a Johan Olsen, kteří se však ve své teorii soustředí spíše na instituce než na mezinárodní vztahy jako takové. Jejich teorie se v rámci teorií mezinárodních vztahů řadí na pomezí mezi institucionalismem a konstruktivismem, a tak je označována jako sociologický institucionalismus, kteří právě March s Olsenem jako první⁵⁸ používají v politické vědě. Autoři v něm tvrdí, že političtí aktéři, na které v debatě aktér-struktura dávají důraz, jednají podle dvou druhů logiky: vhodnosti a výhodnosti. Logika výhodnosti, nebo také logika očekávaných důsledků, předpokládá stabilní preference aktérů, kteří racionálně volí tu alternativu, která jim přinese nejvíce užitku. Oproti tomu logika vhodnosti tvrdí, že chování aktérů je omezeno institucionálním rámcem, který je svazuje určitými normami a pravidly. Právě normy a pravidla institucí Evropské unie jsou nositeli idejí a pomáhají aktérům určit, jaké jednání je vhodné a které nikoli, a také mění samotné státy a jejich zájmy. March s Olsenem vcelku idealisticky tvrdí, že logika vhodnosti převažuje nad logikou výhodnosti, s čímž nesouhlasí převážně zástupci neorealismu, neoliberalů či pozitivistů, avšak oba druhy logik se vzájemně nevylučují.⁵⁹

1.2.2 Způsob hodnocení

Aby mohl být příspěvek v rámci rozprav o vyslání českých ozbrojených sil do vojenských misí či operací Evropské unie zařazen do předkládané analýzy, musel daný řečník souhlasit s českou účastí a zároveň musel konkrétně zmínit danou unijní operaci nebo misi. Je však nutné poznamenat, že nesouhlasná a nejasná vystoupení politiků byla z analýzy vyřazena, jelikož jsou pro identifikaci převažujících argumentů k vyslání nepodstatná. Pokud se však poslanec vyjádřil ve prospěch české účasti na unijní vojenské misi či operaci, ale nebylo jasné, zdali návrh skutečně podpořil, bylo dohledáno jeho příslušné hlasování, na jehož základě byl následně do analýzy zařazen nebo nikoli. Protože se často projednávala účast na více misích v rámci jednoho návrhu, do analýzy nemohly být zařazeny ty příspěvky, které se o unijních misích či operacích výslovně

⁵⁸ Vivien A. Schmidt, „Comparative Institutionalisms“, in *Globalisation, Multilateralism, Europe : Towards a Better Global Governance?*, Mario Telò (Farnham: Ashgate Publishing Ltd, 2014), 117, viděno 25. prosince 2015, <http://site.ebrary.com/lib/alltitles/docDetail.action?docID=10829002>.

⁵⁹ James G. March a Johan P. Olsen, „The Institutional Dynamics of International Political Orders“, *International Organization* 52, č. 4 (1998): 949–52, viděno 27. ledna 2017, <http://www.jstor.org/stable/2601363>; Schmidt, „Comparative Institutionalisms“, 110; Drulák, *Teorie mezinárodních vztahů*, 129, 193, 195.

nezmiňují. Pokud během svého projevu zmínil poslanec argumenty, které spadají do více kategorií, byl jeho příspěvek zařazen do všech odpovídajících kategorií. Některá projednávání byla také rozložena do více dnů, a tak řada poslanců vystoupila víckrát, jejich argumenty byly však spojeny do jednoho příspěvku, protože často zdůvodňovali účast stejným způsobem, což by v konečném důsledku při hodnocení způsobovalo nepřesnosti. Ačkoli se autor předkládané práce snažil o co největší míru objektivitu, při rozřazování příspěvků v rozpravách do jednotlivých kategorií se nelze subjektivitě ubránit.

První kategorií je tedy *Bezpečnost*, která je teoreticky ukotvena v neorealisticke tradici mezinárodních vztahů. Aby mohl být příspěvek zařazen do této kategorie, musela být politikem explicitně zmíněna bezpečnost České republiky či Evropy nebo bezpečnostní zájmy země. Příkladem může být vystoupení Lubomíra Zaorálka (ČSSD), který při projednávání české účasti na unijní operaci EUFOR TCHAD/RCA v prosinci roku 2007 prohlásil: „Afrika se svou migrací do Evropy ze severu Afriky [...] je pro Evropu velmi konkrétní problém. To není žádná charita, to je prostě něco, co je spojeno životně s bezpečností Evropy“⁶⁰.

Druhou a třetí kategorií, které práce používá, jsou kategorie *Výhodnosti* a *Vhodnosti*, založené na teorii sociologického institucionalismu. Aby mohl být příspěvek řečníka zařazen do kategorie *Výhodnosti*, musel být výslovně zmíněn potenciální ekonomický či politický zisk pro Českou republiku, který z účasti na operaci mohl plynout. Příkladem může být vystoupení tehdejšího ministra zahraničí Karla Schwarzenberga (TOP 09), který při projednávání návrhu české účasti na EUTM Mali v únoru 2013 vystoupil s argumentem, že „[s]vé účasti v misi můžeme dále využít k prohloubení spojení a interoperability s partnery v Evropské unii i k navázání užší spolupráce se státy v regionu Sahel“⁶¹.

V neposlední řadě, aby mohl být příspěvek zařazen do kategorie *Vhodnosti*, musel politik v rozpravě zmínit například spojenecké závazky, které má Česká republika vůči EU, nutnost kontinuity české zahraniční politiky či humanitární důvody pro účast na operaci. Příkladem takové argumentace může být znovu příspěvek Karla Schwarzenberga (tehdy nestraníka za SZ), tentokrát při diskuzi o české účasti v unijní operaci EUFOR Althea v prosinci 2007, kdy prohlásil, že „[j]e to část evropské solidarity, abychom

⁶⁰ „PČR, PS 2006-2010, 23. schůze, část 150 (5. 12. 2007)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/023schuz/s023150.htm>.

⁶¹ „PČR, PS 2010-2013, 51. schůze, část 277 (19. 2. 2013)“, viděno 21. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051277.htm>.

vzhledem k velmi složitým okolnostem na Balkáně naše dobré vztahy ke všem národům na Balkáně využili a tím také plnili mírotvorný úkol Evropské unie“⁶².

Práce předpokládá, že politiky primárně artikulovaným zájmem je dodržování spojeneckých závazků, které Česká republika vůči EU má. Tyto argumenty lze zařadit do kategorie *Vhodnosti*. Druhý předpokladem předkládané práce je, že zejména v druhé polovině zkoumaného období dochází k nárůstu argumentace, spadající do kategorie *Bezpečnosti*, a to zejména kvůli zhoršující se bezpečnostní situaci v Evropě.

⁶² „PČR, PS 2006-2010, 23. schůze, část 150 (5. 12. 2007)“.

2. Strategické dokumenty a právní zakotvení misí

Aby práce mohla adekvátně hodnotit politické diskuze o zapojení České republiky do vojenských misí Evropské unie, je zapotřebí nejprve představit základní strategické dokumenty a právní zakotvení těchto misí v české legislativě, na které se poslanci ve zkoumaných diskuzích často odkazují. Zahraničně-politická angažmá a použití ozbrojených sil České republiky se řídí *Ústavou České republiky*, mnohými zákony a řadou strategických dokumentů, mezi něž patří zejména *Bezpečnostní strategie*. Česká republika vydává i další strategické dokumenty, jakými jsou například *Vojenská strategie*, *Doktrína Armády ČR* nebo *Obranná strategie ČR*, nicméně těmto dokumentům nebude na řádcích níže věnován prostor, jelikož nebyly poslanci zmiňovány ve zkoumaných příspěvcích a nejsou tedy dostatečně relevantní pro tuto práci. „[N]edílnou součástí českých strategií jsou také spojenecké závazky vycházející z členství ČR v Organizaci Severoatlantické smlouvy (NATO), Evropské unii (EU), Organizaci spojených národů (OSN) a Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE).“⁶³ Konkrétněji jsou tyto závazky zakotveny v *Chartě OSN* a *Strategickém konceptu NATO*. Pro strategické rozhodování Evropské unie jsou pak významné dva dokumenty: *Evropská bezpečnostní strategie* a *Globální strategie*. Výše zmíněné dokumenty budou na následujících řádcích této kapitoly stručně představeny, protože představují rámec zkoumaných rozprav na půdě Poslanecké sněmovny ČR. Z výčtu budou však vyjmuty dokumenty Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, jelikož organizace nemá jednoznačně vojenský charakter, protože „hraje významnou roli zejména v oblasti posilování kooperativní bezpečnosti, preventivní diplomacie, předcházení konfliktům a v postkonfliktní obraně“⁶⁴.

2.1 OSN

Současný mezinárodní řád je do značné míry řízen principy a činy OSN. Z tohoto důvodu bude jako první strategický dokument, z něhož nejen ty české vychází, představena *Charta Organizace spojených národů*. Hlavním cílem této mezinárodní organizace je „udržovat mezinárodní mír a bezpečnost“ pomocí účinných kolektivních opatření „ve shodě se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva“ a s úctou

⁶³ „Bezpečnostní strategie České republiky“ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2003), 4, viděno 29. března 2017, <http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/2003%20Bezpecnostni%20strategie%20CR.pdf>.

⁶⁴ „Bezpečnostní strategie České republiky“ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2001), viděno 29. března 2017, <http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/2001%20Bezpecnostni%20strategie%20CR.pdf>.

„k lidským právům a základním svobodám pro všechny bez rozdílu rasy, pohlaví jazyka nebo náboženství“ (článek 1). Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, v druhém článku *Charty OSN* je řečeno, že „Organizace je založena na zásadě svrchované rovnosti všech svých členů“ a „[ž]ádné ustanovení této Charty nedává Organizaci spojených národů právo, aby zasahovala do věcí, které podstatně patří do vnitřní pravomoci kteréhokoli státu, ani nezavazuje členy, aby takové věci podrobovali řešení podle této Charty“. Kvůli výše zmíněnému jsou humanitární operace hůře odůvodnitelné a při rozhodování o nich se střetávají právě dva výše uvedené principy: úcta k lidským právům a svrchovanost státu ve vnitřních věcech.⁶⁵

Pro dnešní zahraniční operace je nejzásadnější kapitola VII této *Charty*. Rada bezpečnosti OSN může v krizových situacích podniknout opatření, nezahrnující vojenskou sílu (článek 41), jakými jsou například přerušování hospodářských či diplomatických styků. Pokud tato opatření nejsou dostatečná, může RB OSN podniknout akce i za pomoci vojenské síly (článek 42) do takové míry, jakou Rada považuje za nutnou k obnovení mezinárodního míru a bezpečnosti.⁶⁶

Organizace spojených národů ve své *Chartě* zmiňuje v kapitole VIII také možnost „oblastních dohod nebo orgánů pro řešení takových otázek, týkajících se udržení mezinárodního míru a bezpečnosti“ a tyto oblastní dohody a orgány budou použity Radou bezpečnosti pro donucovací akci pod jejím vedením, kdykoli to bude vhodné (článek 52 a 53).⁶⁷ Výše popsané zmínky o oblastních dohodách či orgánech jsou v podstatě zastřešujícími právními předpoklady pro operace Evropské unie v zahraničí.

2.2 NATO

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, s koncem studené války se podstatně změnilo a rozšířilo vnímání hrozeb, které mohou státy ohrožovat. Přirozeně se tedy musela reformovat i Severoatlantická aliance. Učinila tak prostřednictvím revizí strategických konceptů, řady summitů a deklamací. Tato část kapitoly se však bude soustředit pouze na strategické koncepty NATO, protože právě ty nejvíce ovlivnily podobu českých strategických dokumentů.

⁶⁵ „Charta OSN“ (Informační centrum OSN v Praze, 2015), viděno 28. března 2017, http://www.osn.cz/wp-content/uploads/Charta_OSN.pdf.

⁶⁶ Petružálková, „Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích“, 11; „Charta OSN“.

⁶⁷ „Charta OSN“.

Severoatlantická „aliance je zavázána účelům a principům Charty OSN a Washingtonské smlouvy, které stvrzují primární odpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečí Radě bezpečnosti OSN“⁶⁸. Strategické koncepty Aliance zároveň vyjadřují dlouhodobé vize a obsahují „hlavní strategické úkoly a představy o schopnostech nezbytných k jejich plnění a způsobech jejich použití“⁶⁹.

První *Strategický koncept NATO* po konci studené války byl představen v roce 1991 a potvrdil čistě obrannou povahu Aliance i po ukončení bipolárního uspořádání světa. Byl také prvním nekonfrontačním strategickým dokumentem Severoatlantické aliance, který byl odtajněn a zpřístupněn veřejnosti.⁷⁰ Princip pružné reakce byl pozměněn, aby odrážel snížené spoléhání na jaderné zbraně. Za hlavní problém světa po konci studené války již nebylo označeno napadení člena Aliance jiným státem, ačkoli taková situace zůstává pokryta články 5 a 6 Washingtonské smlouvy. Nový strategický koncept naopak identifikoval za hlavní rizika šíření zbraní hromadného ničení, přerušení přístupu k zásadním zdrojům, teroristické činy a sabotáže.⁷¹

Česká republika je členem Severoatlantické aliance od roku 1999 a ve stejném roce, při padesátém výročí založení Aliance, byl přijat druhý post-studenoválečný *Strategický koncept NATO*, odrážející mimo jiné i nárůst členů organizace. V tomto dokumentu jsou identifikovány nové hrozby včetně terorismu, etnického konfliktu, porušování lidských práv, politické nestability, ekonomické křehkosti a šíření jaderných, biologických a chemických zbraní. Za základní úkoly Aliance byly označeny bezpečnost, konzultace, obrana a zastrašení. Krizové řízení a partnerství byly označeny také jako zásadní ke zlepšení bezpečnosti a stability v euroatlantickém prostoru.⁷² Zároveň je v této koncepci zmíněna možnost nasazení vojenských jednotek mimo území Aliance a tento princip se „postupně dostává do popředí obranné politiky NATO“⁷³.

Zásadní změna pro celosvětovou bezpečnost přišla spolu s 11. zářím 2001. Severoatlantická aliance musela začít bránit své občany doma i v zahraničí, a tak podstoupila řadu vnitřních reforem, aby své vojenské struktury a schopnosti přizpůsobila novým úkolům v rámci mezinárodního bezpečnostního prostředí, například v podobě

⁶⁸ „Strategic Concept 2010“ (NATO, 19. listopadu 2010), viděno 28. března 2017, http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_82705.htm.

⁶⁹ Miroslav Havelka a Josef Procházka, „Dokumenty strategického řízení obrany“, *Vojenské rozhledy* 25 (57), č. 2 (2016): 8, viděno 28. března 2017, doi:10.3849/2336-2995.25.2016.02.003-019.

⁷⁰ „Strategic Concepts“, *NATO*, viděno 30. března 2017, http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_56626.htm.

⁷¹ „The Alliance’s New Strategic Concept (1991)“, *NATO*, viděno 30. března 2017, http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_23847.htm.

⁷² „Strategic Concepts“.

⁷³ Petružálková, „Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích“, 12.

nasazení vojáků v krátké době kdekoli na světě. Takováto změna musela být přirozeně reflektována, což se stalo jak na Pražském summitu v roce 2002, kde se členové Aliance shodly na vytvoření Sil rychlé reakce NATO, tak i v dokumentu *Souhrnná politická směrnice* z roku 2006, ve kterém Aliance představila rámec plánování na následujících 10 až 15 let a v němž usuzuje, že nebezpečí jako terorismus a šíření zbraní hromadného ničení budou v tomto časovém horizontu nabývat na intenzitě. Mezi hlavní asymetrické hrozby je mimo již zmíněných zařazena i nestabilita, pramenící z hroutících se nebo již zhroucených států, regionálních krizí či konfliktů. Aliance musí být schopna soudržně spustit a udržet velké a malé operace za účelem kolektivní obrany na i mimo území NATO.⁷⁴

Dlouhodobé volání po novém strategickém konceptu bylo Aliancí vyslyšeno v roce 2010, kdy byla představena doposud poslední *Strategická koncepce*. I v této koncepci je dáván důraz spíše na asymetrické hrozby nežli na přímé ohrožení ze strany jiného státu. Nově jsou jako hrozby identifikovány hackerské útoky, nedostupnost zdrojů, environmentální hrozby a klimatické změny. Vojenské zapojení mimo území členů Aliance je již v této koncepci pevně zakotveno, protože krize a konflikty za hranicemi Severoatlantické aliance mohou znamenat přímé ohrožení území a obyvatel zemí NATO. Aliance se tedy zapojí kdekoli a kdykoli to bude možné, aby předešla krizím, řídila je, stabilizovala post-konfliktní situaci a podporovala obnovu.⁷⁵

Zatím poslední *Strategická koncepce* NATO zmiňuje také vztah mezi Aliancí a Evropskou unií. Aktivní a efektivní Unie přispívá k celkové bezpečnosti euroatlantického prostoru a je tedy považována Severoatlantickou aliancí za jedinečného a zásadního partnera, s nímž by měla být současná spolupráce posílena.⁷⁶ Proto se následující část bude věnovat strategickým dokumentům právě Evropské unie.

⁷⁴ Martin Sokol, „Duplicita sil rychlého nasazení: NATO a EU“ (Praha: Univerzita Karlova, 2015), 8–9, viděno 28. února 2017, <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/163284>. Vedoucí práce Tomáš Weiss;

„Strategic Concepts“;

„Prague Summit Declaration“, *NATO*, 21. listopadu 2002, viděno 30. března 2017, <http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e.htm>;

„Comprehensive Political Guidance endorsed by NATO Heads of State and Government on 29 November 2006“, *NATO*, 29. listopadu 2006, viděno 30. března 2017, http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_56425.htm.

⁷⁵ Sokol, „Duplicita sil rychlého nasazení“, 9–10;

Petružálková, „Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích“, 12; „Strategic Concept 2010“.

⁷⁶ „Strategic Concept 2010“.

2.3 Evropská unie

Předchůdci⁷⁷ EU se bezpečností příliš nezaobírali, jelikož k tomuto účelu sloužily v západoevropském prostoru již dvě jiné organizace: NATO a Západoevropská unie. Právě druhá zmíněná při svém jednání roku 1992 v německém hotelu Petersberg přijala deklaraci, jejíž obsah je dnes znám jako Petersberské úkoly. Těmito úkoly jsou humanitární, záchranné, mír udržující a mír tvořící operace. Při první velké revizi unijních smluv v Amsterdamu byly tyto úkoly začleněny do článku 17 (po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost článek 42) Smlouvy o Evropské unii (SEU).⁷⁸

Společné bezpečnostní a obranné politice se ve Smlouvě o Evropské unii věnují články 42 až 46. SEU mimo jiné potvrzuje, že ačkoli mohou být unijní vojenské a civilní prostředky použity i mimo území EU, obecně bude SBOP vykonávána v souladu s Chartou OSN a s Washingtonskou smlouvou (článek 42). Úkoly pro Společnou bezpečnostní a obrannou politiku by kromě již zmíněných měly dále zahrnovat společné odzbrojovací operace, poradní a asistenční úkoly. Všechny tyto úkoly by měly přispět k boji proti terorismu, a to včetně podpory třetím zemím, kteří proti terorismu bojují na svém území (článek 43). Rada Evropské unie podle článku 44 může zmíněné úkoly uložit i skupině členských států, které mají dostatečnou vůli a schopnost na vykonání mise. V neposlední řadě zmiňuje Smlouva o Evropské unii možnost stálé strukturované spolupráce, kterou využijí ty členské státy, „jejichž vojenské schopnosti splňují vyšší kritéria a které přijaly v této oblasti přísnější závazky s ohledem na vedení těch nejnáročnějších misí“⁷⁹ (článek 46).

Evropská unie kromě základních smluv představila také několik cílů, jakými byly například dva Helsinské základní cíle (přijaté 1999, respektive 2004). Ve druhém z nich se státy zavazují k vytvoření unijních sil rychlého nasazení, známých jako EU Battlegroups. Mimo tyto cíle představila Evropská unie zatím pouze dva strategické dokumenty, jimiž se mají řídit principy jejího zahraničního působení. Prvním z nich byla Evropská bezpečnostní strategie z roku 2003, kterou Unie reagovala na novou bezpečnostní situaci, která vznikla bezprostředně po teroristických útocích na Spojené státy 11. září 2001. Tato strategie s názvem „Bezpečná Evropa v lepším světě“ za klíčové

⁷⁷ Evropské společenství uhlí a oceli, Evropské hospodářské společenství a Evropská společenství.

⁷⁸ Antonio Missiroli, „Central Europe between the EU and NATO“, *Survival* 46, č. 4 (1. prosince 2004): 123, viděno 11. února 2017, doi:10.1080/00396330412331342496;

Sokol, „Duplicita sil rychlého nasazení“, 11;

„Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii“ (Úřední věstník Evropské unie, 26. října 2012), viděno 1. dubna 2017, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012M/TXT&from=EN>.

⁷⁹ „Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii“.

hrozby evropské bezpečnosti určuje terorismus, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, zkrachovalé státy a organizovaný zločin. Strategie podotýká, že žádná z těchto hrozeb není čistě vojenská, a proto ji nelze vyřešit za použití pouze vojenských prostředků. EU tedy k vypořádání se s těmito hrozbami použije kombinaci řady nástrojů, včetně politických, ekonomických, vojenských, civilních či diplomatických. Stěžejní pro evropskou bezpečnost je pak stabilizace evropského sousedství, z čehož vyplývá, že „první linie obrany EU se bude v mnoha případech nacházet v zahraničí“⁸⁰. Jako základní kámen mezinárodního řádu je zmíněna Organizace spojených národů a k udržení tohoto řádu chce Evropská unie používat efektivního multilateralismu, na nějž následně odkazuje většina unijních dokumentů. Strategie také představuje ambice Unie: EU by měla být více aktivní, více schopná, více soudržná a měla by spolupracovat se svými partnery.⁸¹

V roce 2016 publikovala Evropská služba pro vnější činnost (ESVČ) novou strategii. ESVČ je agentura, kterou řídí Vysoká představitelka Evropské unie pro vnější činnost a která má plnit funkci jakéhosi unijního ministerstva zahraničních věcí. Tento dlouho očekávaný dokument nese jméno „Sdílené vize, společná akce: silnější Evropa – Globální strategie pro zahraniční a bezpečnostní politiku Evropské unie“. Vysoká představitelka Federica Mogherini v její předmluvě upřesňuje, že „globální“ nemá být strategie pouze v geografickém smyslu, ale i v široce pojatých možnostech politik a nástrojů, které strategie představuje. Mogherini vyzdvihuje roli unijní „soft power“, ale dodává, že i „hard power“ zůstává nadále důležitou. Nová strategie zdůrazňuje propojenost vnitřní a vnější bezpečnost v dnešním světě, z čehož vyplývá, že bezpečnost uvnitř Unie závisí na míru za jejími hranicemi.⁸²

Unie znovu utvrzuje svou podporu světovému řádu, založenému na pravidlech, jehož základem jsou OSN a multilaterální vztahy. Severoatlantická aliance má v evropské obraně své nezpochybnitelné místo, avšak samotná Unie se musí snažit o zlepšení svých schopností a kapacit. Jako priority vnější činnosti si Evropská unie stanovuje strategie mezi jinými také integrovaný přístup ke konfliktům skrze soudržné použití všech politik,

⁸⁰ Karásek, „Česká republika a zahraniční vojenské operace: Formování politického konsenzu v letech 1999–2009“, 31.

⁸¹ „A Secure Europe in a Better World - European Security Strategy“ (Council of the European Union, 12. prosince 2003), viděno 1. dubna 2017. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>;

Sokol, „Duplicita sil rychlého nasazení“, 11–12;

Weiss a Řiháčková, „Promoting Multilateralism?“, 10.

⁸² „Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe - A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy“ (European External Action Service, červen 2016), viděno 19. října 2016, https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.

kteřé jsou EU k dispozici. K operacím tak bude EU přistupovat komplexně, to znamená, že Unie bude konat ve všech fázích cyklu daného konfliktu: prevence, krize, stabilizace, ústup. Aby těchto cílů Evropská unie dosáhla, musí se společná obranná spolupráce stát standardem mezi členskými státy, avšak suverenita v těchto oblastech zůstane stále v pravomocích států. Unie se bude tuto spolupráci snažit také povzbuzovat systematicky, například skřze vytvoření pevného evropského obranného průmyslu. Unie chce zároveň touto strategií změnit rozvojovou politiku a učinit jí flexibilnější, aby se shodovala se strategickými prioritami EU.⁸³

2.4 Česká republika

Jak již bylo řečeno, česká účast v zahraničních operacích je zakotvena v řadě dokumentů, a to nejen v mezinárodních, ale i v těch národních. Nejdůležitější z nich budou představeny na řádcích níže.

2.4.1 Ústava ČR

Nejvyšším českým právním předpisem je *Ústava České republiky*, a i ta se v některých svých člancích věnuje zahraničnímu zapojení ČR. Například článek 39 mimo jiné ustanovuje, že „k přijetí usnesení o souhlasu s vysláním ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky [...] je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců a nadpoloviční většiny všech senátorů“. Vládě pravomoci v této oblasti pak upravuje článek 43, který umožňuje Vládě rozhodnout o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky „nejdéle na dobu 60 dnů, jde-li o plnění závazků z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení“ nebo o „úcast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem, a to se souhlasem přijímajícího státu“. Vláda o takovém rozhodnutí musí informovat Parlament České republiky, který jej může eventuálně zrušit nadpolovičním rozhodnutím jedné komory.⁸⁴

2.4.2 Bezpečnostní strategie

ČR také vydává vlastní strategické dokumenty, jejichž aktualizace však často podléhá politickému soupeření a je tak velmi nepravidelná. Nejzásadnějším dokumentem pro zapojení země do zahraničních operací je *Bezpečnostní strategie České republiky*,

⁸³ Ibid.

⁸⁴ „Ústava České republiky“, viděno 1. dubna 2017, <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.

kteřou vydává ministerstvo zahraničních věcí a jež definuje životní a strategické zájmy ČR, a také bezpečnostní rizika, kterým může země čelit. První *Bezpečnostní strategie* byla vydána v roce 1999 za vlády ČSSD, v jejíž čele stál Miloš Zeman, v souvislosti se vstupem České republiky do Severoatlantické aliance. V této strategii jsou představeny životní zájmy ČR, kterými jsou zajištění demokratického státního systému a svobody občanů, zachování suverenity státu a jeho územní celistvost. Na obranu těchto zájmů použije Česká republika všech dostupných prostředků, a to včetně vojenských. Vedle toho jsou zde identifikovány také strategické zájmy země, které se odvíjejí od ambic, možností a reálného postavení, které ČR zaujímá ve světě. K jejich obraně použije Česká republika přiměřených prostředků s ohledem na vlastní možnosti. V zahraniční politice je primárním strategickým zájmem země „udržení spolehlivých spojeneckých svazků vycházejících z principů kolektivní obrany, prohlubování transatlantických vazeb a posilování funkčnosti struktur kooperativní bezpečnosti“⁸⁵. Přátelské a korektní vztahy se sousedními státy a s dalšími zeměmi v regionu patří také do strategických zájmů ČR.⁸⁶

Je v ní zmíněna skutečnost, že bezpečnost země po konci studené války ohrožují čím dál více i nevojenské (asymetrické) hrozby, které se dají řešit pouze společně s ostatními státy. Strategie identifikuje řadu bezpečnostních rizik: živelné katastrofy, ekologické havárie, epidemie; narušení standardních mezistátních ekonomických dohod či jejich zneužívání; teroristické akty a mezinárodní zločin; rozsáhlé migrační vlny; násilné akce subjektů cizí moci; ohrožení základních hodnot demokracie a svobody občanů v jiných zemích; rozsáhlá a závažná diverzní činnost; hrozba agrese; vojenské napadení.⁸⁷

Bezpečnostní strategie České republiky později prošla několika revizemi. Novelizace z roku 2001 například odráží již dvouleté členství v NATO nebo také kandidaturu ČR na členství v Evropské unii, v rámci čehož je zmíněna nově vznikající společná evropská bezpečnostní a obranná politika. Jelikož byla tato novelizace provedena před 11. zářím 2001, označuje za nezávažnější hrozbu pro evropskou bezpečnost vývoj v jihovýchodní Evropě. Za strategický zájem státu pak tento dokument označuje aktivní podílení „na mírových operacích vedených mezinárodními organizacemi, jichž je ČR členem, či v nich o členství usiluje (EU)“⁸⁸. Tímto byla strategicky ukotvena pozdější

⁸⁵ „Bezpečnostní strategie České republiky“ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 1999), 5, viděno 29. března 2017, <http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/002.pdf>.

⁸⁶ „Bezpečnostní strategie České republiky“, 1999.

⁸⁷ Ibid.

⁸⁸ „Bezpečnostní strategie České republiky“, 2001.

účast České republiky na první vojenské misi Evropské unie, v operaci Concordia v Makedonii.⁸⁹

V další novele *Bezpečnostní strategie* z roku 2003, která již reflektuje zmíněné teroristické útoky na Spojené státy, jsou za největší hrozby označeny mezinárodní terorismus a šíření zbraní hromadného ničení. Dokument poukazuje na stále větší propojenost vnitřní a vnější bezpečnosti, ke kterým je nutno přistupovat komplexními způsoby. A ačkoli se Česká republika „aktivně zapojuje do Společné zahraniční a bezpečnostní politiky [...] EU a v jejím rámci do Evropské bezpečnostní a obranné politiky“⁹⁰ a „hodlá regionální spolupráci podporovat rozvoj SZBP“⁹¹, je v této strategii jako pilíř kolektivní obrany pro ČR identifikována Severoatlantická aliance. Dokument také identifikuje strategické zájmy země, které slouží k ochraně životních zájmů České republiky. Mezi první jmenované patří například bezpečnost a stabilita, zvláště v euroatlantickém prostoru, či pevná transatlantická vazba v rámci NATO. Mezi životní zájmy ČR pak patří mimo jiné zajištění existence země, její suverenity, územní celistvosti a politické nezávislosti. K ochraně těchto zájmů je Česká republika připravena zapojovat se do operací v zahraničí na podporu míru, záchranných a humanitárních operací.⁹²

Nová *Bezpečnostní strategie* byla představena až v roce 2011. Dokument se nedočkal novelizace dříve zejména kvůli nestabilitě vlád, působících mezi lety 2003 až 2011. V čele České republiky se za těchto osm let vystříдалo sedm předsedů vlád. Dalšími důvody byla také skutečnost, že ani strategické dokumenty Severoatlantické aliance a Evropské unie neprošly zásadními změnami, na které by bylo třeba ze strany ČR reagovat. To však již neplatilo v roce 2011. NATO aktualizovala svou *Strategickou koncepci* v roce 2010 a i když Evropská unie nepřijala novou bezpečnostní strategii, přijala Lisabonskou smlouvu, která je pro české strategické plánování neméně významná, jelikož, mimo jiné, přisuzuje vyšší důležitost Společné bezpečnostní a obranné politice a také ochotu a záměr angažovat se v oblastech mimo Evropu. Nečasova vláda tedy v roce 2011 přijala novou *Bezpečnostní strategii*, která měla ambici být platnou minimálně dalších pět let. Vymezené bezpečnostní zájmy ČR vycházejí z předchozí aktualizace, nicméně se klade větší důraz na EU a její členství v ní, což dokresluje článek 8, který zmiňuje, že „[k]líčový význam z hlediska zajištění bezpečnosti ČR má politická a hospodářská stabilita

⁸⁹ Ibid.

⁹⁰ „Bezpečnostní strategie České republiky“, 2003, 5.

⁹¹ Ibid., 12.

⁹² „Bezpečnostní strategie České republiky“, 2003.

Evropské unie“⁹³. Česká republika podle této strategie dává přednost preventivní diplomacii a předcházení konfliktům před použitím síly, které je možné, když veškerá jiná opatření selžou. Jelikož stále roste počet nestátních a nadnárodních hrozeb, je podle dokumentu nutné aplikovat komplexní přístup k jejich řešení. Tento komplexní přístup zahrnuje nejen vojenské, ale i civilní nástroje, včetně diplomatických a ekonomických prostředků. Bezpečnostní hrozby pro ČR se do velké míry odvíjejí od zhroucených či slabých států, které nejsou schopny zajistit bezpečnost svým vlastním občanům a vlastní obranu. V důsledku toho mohou tyto země destabilizovat své okolí, což může vést až k regionálním konfliktům, které mohou ohrozit bezpečnost České republiky. *Bezpečnostní strategie* byla vydána během ekonomické recese a jako taková varuje před posilováním tendence „nadřazovat národní zájmy na úkor společných a další možné tendence, které mohou vést ke snížení solidarity a efektivity NATO a EU“⁹⁴, a to zvláště při problémech, jakým jsou například demografické změny a jejich dopad na mezinárodní migraci.⁹⁵

Zatím poslední novela *Bezpečnostní strategie* proběhla v roce 2015. Tato aktualizace dokumentu reaguje na situaci na Krymu a na východní Ukrajině a také na rostoucí problémy s mezinárodní migrací, kterou předseda vlády Sobotka zmiňuje ve svém úvodním slově, na rozdíl například od terorismu, což představuje rozdíl oproti dřívějším verzím strategie. Dokument navazuje ve svých východiscích a v bezpečnostních zájmech na dvě předchozí novely z let 2003 a 2011. Strategie poukazuje na skutečnost, že pravděpodobnost vojenského útoku na Českou republiku sice zůstává nízká, ale není tomu tak u všech našich spojenců, kteří se mohou stát terčem hybridního válčení. Dokument také mimo jiné varuje před stále rostoucími bezpečnostními dopady demografických změn, zejména z rizika plynoucího ze stárnutí populace a také z nekontrolované migrace, která může být způsobena i například klimatickými změnami. Hlavní organizací, zajišťující kolektivní bezpečnost, zůstává pro Českou republiku stále NATO, avšak i Evropské unii je v dokumentu přisuzován značný význam. Na tomto místě je vhodné představit všechny bezpečnostní hrozby pro ČR, které jsou v této *Bezpečnostní* strategii identifikovány. Jsou jimi oslabování mechanismu kolektivní bezpečnosti, nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí,

⁹³ „Bezpečnostní strategie České republiky“ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2011), 5, viděno 24. října 2016, http://www.mzv.cz/bezp_strategie/.

⁹⁴ Ibid., 7–8.

⁹⁵ Petružálková, „Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích“, 9; „Bezpečnostní strategie České republiky“, 2011.

terorismus, šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, kybernetické útoky, negativní aspekty mezinárodní migrace, extremismus a nárůst interetnického a sociálního napětí, organizovaný zločin, ohrožení funkčnosti kritické infrastruktury, přerušení dodávek strategických surovin nebo energie a v neposlední řadě pohromy přírodního a antropogenního původu či jiné mimořádné události. Klíčovými regiony pro českou bezpečnost jsou východní Evropa, západní Balkán, dále pak severní Afrika, Sahel a Blízký a Střední východ. ČR je připravena v těchto oblastech se zapojit do vojenských a civilních operací v rámci zmíněných mezinárodních organizací, a to zejména s ohledem na koncept „povinnosti chránit“, který byl přijat Valným shromážděním OSN.⁹⁶

Výše představené strategické dokumenty a jejich jednotlivé verze jsou sice poměrně obecné, což „omezuje jejich účinné promítnutí do procesu plánování obrany“⁹⁷, ale zároveň jsou důležité pro nastínění kontextu a rámce, ve kterém čeští poslanci při debatách na půdě Poslanecké sněmovny prezentovali své argumenty pro vyslání ozbrojených sil do vojenských misí a operací Evropské unie.

Pro hlubší pochopení kontextu rozhodování poslanců je však neméně důležité stručně představit politický vývoj v období vymezeném touto prací, tedy od roku 2003 do roku 2016. Zároveň je také vhodné věnovat prostor politickým stranám, jejichž poslanci se v debatách o vyslání českých ozbrojených sil vyjadřovali, a zejména jejich zahraničně-politickým názorům. Příspěvky jednotlivých poslanců ve sledovaných rozpravách byly totiž velmi ovlivněny jejich stranickou příslušností a ideologií, zároveň však také pozicí strany ve vládě či mimo ni. Poslanecká argumentace tak ve většině případů sledovala stranickou linii, a proto bude výše zmíněnému věnována následující kapitola.

⁹⁶ „Bezpečnostní strategie České republiky“ (Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015), viděno 28. března 2017, <https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>.

⁹⁷ Havelka a Procházka, „Dokumenty strategického řízení obrany“, 11.

3. Politický vývoj České republiky mezi lety 2003 a 2016

Pro pochopení argumentace politiků je vhodné nastínit politický vývoj České republiky v klíčovém období, tedy od rozhodnutí o vyslání jednotek do operace Concordia v roce 2003 až po poslední rozhodování o českých účstech na zahraničních vojenských misích či operacích Evropské unie, tedy rok 2016. Výše vytyčené období bylo politicky poměrně nestabilní, jelikož se v čele ČR vystříдалo devět vlád. Z tohoto důvodu se logicky také střídaly strany, které se ocitly v opozici, což mohlo ovlivnit argumentaci některých poslanců. Na řádcích níže bude nejprve stručně popsán vývoj na české politické scéně a následně budou představeny politické strany, jejichž poslanci se podíleli na debatách o vyslání českých ozbrojených sil do vojenských misí a operací Evropské unie.

První vláda, která je pro předkládaný výzkum relevantní, vzešla z voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2002. Tyto volby vyhrála s 30 % hlasů⁹⁸ Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) a společně s koalicí křesťanských demokratů (KDU-ČSL) a Unie svobody (US-DEU) sestavila vládu, v jejímž čele stanul Vladimír Špidla. Špidlův kabinet však vydržel u moci necelé dva roky, když sám předseda vlády rezignoval po neúspěchu sociální demokracie ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2004, ve kterých strana dosáhla necelých 9 % hlasů⁹⁹. Navzdory poměrně krátkému funkčnímu období učinila několik pro tuto práci zásadních rozhodnutí. Vláda nejen že předložila návrh na účast českých ozbrojených sil v unijní vojenské operaci Concordia v Makedonii, v podobě vyslání dvou důstojníků, a to v okamžiku, kdy Česká republika ani nebyla součástí EU, zároveň však také dovedla ČR ke vstupu do Evropské unie. Česká strana sociálně demokratická však i po zmíněném neúspěchu zůstala u moci a při zachování stávající koalice stanul v pozici předsedy vlády Stanislav Gross. Během funkčního období této vlády došlo k vyslání českých příslušníků ozbrojených sil do bosenské operace Althea. Ovšem ani Grossova premiéřská kariéra netrvala příliš dlouho, když po necelém roce ve funkci musel v dubnu 2005 odstoupit kvůli aféře ohledně financování svého bytu.¹⁰⁰ Do konce volebního období zbýval pouze jeden rok, když v čele ČSSD a také vlády stanul Jiří Paroubek, který Českou republiku dovedl v nezměněné koalici k řádným volbám v roce 2006. Za úřadování Paroubkovy vlády došlo k opětovnému prodloužení

⁹⁸ „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 14. - 15.6.2002“, *volby.cz*, viděno 27. dubna 2017, <http://www.volby.cz/pls/ps2002/ps2?xjazyk=CZ>.

⁹⁹ „Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 11.06. – 12.06.2004“, *volby.cz*, viděno 27. dubna 2017, <http://volby.cz/pls/ep2004/ep11?xjazyk=CZ>.

¹⁰⁰ „Stanislav Gross – korunní princ, který selhal“, *ČT24*, 16. dubna 2015, viděno 9. května 2017, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1520610-stanislav-gross-korunni-princ-ktery-selhal>.

české vojenské účasti na operaci Althea při stálém zachování významného počtu (90)¹⁰¹ vojenských příslušníků.

Občanští demokraté sice volby v roce 2006 vyhráli s náskokem tří procentních bodů¹⁰² nad druhými sociálními demokraty a v čele s Mirkem Topolánkem se pokusili sestavit menšinovou vládu, ta však důvěru Poslanecké sněmovny nezískala. Topolánek byl však pověřen sestavením kabinetu znovu a tentokrát již na počátku ledna 2007 úspěšným byl. Společně s KDU-ČSL a Stranou zelených (SZ) vytvořili občanští demokraté vládní koalici a započali práci na stěžejní události, která se měla konat během jejich mandátu: předsednictví Evropské unie. Ačkoli tato událost čekala Českou republiku až v první polovině roku 2009, přípravu na předsednictví započala Topolánkova vláda skutečně brzy, když „první pracovní materiál [...] předložila vláda poslancům a veřejnosti již téměř s dvouletým předstihem“¹⁰³. Těsná většina v Poslanecké sněmovně však nevydržela politické boje, a tak i navzdory důležitosti a prestižnosti předsedání Evropské unii byla Topolánkově vládě právě během evropského předsednictví v květnu 2009 vyslovena nedůvěra, za přispění čtyř poslanců vládní koalice. Občanskými demokraty vedená koalice během svého funkčního období značně ovlivnila českou působnost na vojenských misích a operacích Unie. Nejprve se vláda rozhodla¹⁰⁴ v roce 2007 snížit vojenskou účast na bosenské operaci Althea a omezit ji na čtyři příslušníky AČR, působících na velitelství mise, a v polovině následujícího roku přistoupil kabinet k celkovému ukončení českého působení na této operaci „v důsledku pokračující redukce mírových sil Evropské unie“¹⁰⁵. Zároveň však tato vláda rozhodla v roce 2007 o vyslání dvou příslušníků ozbrojených sil České republiky do velitelských struktur unijní vojenské operace v Čadu a Středoafričké republice. Na české účasti se nic nezměnilo až do konce března 2009, kdy Armáda České republiky ukončila účast na této misi.

Do dalších řádných voleb zbýval více než rok, během kterého vládl úřednický kabinet Jana Fischera. Navzdory tomu, že se jednalo o úřednickou vládu, rozhodl právě Fischerův kabinet o účasti České republiky na dvou vojenských operacích Evropské unie, na nichž se ČR podílí dodnes. Jednalo se o opětovné zapojení do velitelských struktur

¹⁰¹ „Čeští vojáci v zahraničí 2006 | Mise“, *Ministerstvo obrany České republiky*, viděno 7. února 2017, <http://www.mise.army.cz/historie-misi/cesti-vojaci-v-zahranici-k-31--prosinci-2006-8402/>.

¹⁰² „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 02.06. – 03.06.2006“, *volby.cz*, viděno 27. dubna 2017, <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>.

¹⁰³ Václav Veber, *Dějiny sjednocené Evropy: od antických počátků do současnosti*, 3. dopl. vyd, Dějiny států (Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012), 606.

¹⁰⁴ Neméně důležité bylo schválení vládního návrhu na vyslání Parlamentem České republiky.

¹⁰⁵ „Čeští vojáci v zahraničí 2007 | Mise“, *Ministerstvo obrany České republiky*, viděno 7. února 2017, <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=10820>.

bosenské operace Althea dvěma důstojníky, a také do velitelských struktur první unijní vojenské námořní operace Atalanta, tentokrát třemi důstojníky.

Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010 tentokrát vyhrála Česká strana sociálně demokratická s 22 % hlasů¹⁰⁶, avšak vládu sestavila opět Občanská demokratická strana, společně s nově vzniklými stranami TOP 09 a Věci veřejnými, a předsedou vlády se tak stal Petr Nečas. Ani tato vláda však nebyla schopna dokončit své volební období. Přestože přestála problémy v jedné z koaličních stran (Věci veřejné), kauza okolo premiérovou budoucí manželky byla pro vládu osudová. V průběhu funkčního období této vlády došlo jednak k prodloužení účastí na operacích Althea a Atalanta, ale také k vyslání významného počtu (38)¹⁰⁷ příslušníků AČR do unijní výcvikové mise v Mali na počátku roku 2013.

V polovině roku 2013 byla tedy Nečasově kabinetu vyslovena nedůvěra a nastoupila v historii samostatné České republiky již třetí úřednická vláda, tentokrát pod vedením Jiřího Rusnoka, který i bez důvěry Poslanecké sněmovny dovedl ČR k předčasným volbám, konajících se na podzim roku 2013. Během období vlády Rusnokova kabinetu nedošlo ani k vyslání, ani k prodloužení mandátu některým z probíhajících operací či misí.

Doposud poslední volby do spodní komory Parlamentu České republiky v roce 2013 vyhrála sociální demokracie se ziskem více než 20 %¹⁰⁸ v čele s Bohuslavem Sobotkou, který byl posléze pověřen sestavením vlády. To se mu podařilo a koalice ČSSD, ANO 2011 a KDU-ČSL započala své vládní období. Sobotkův kabinet rozhodl během svého funkčního období o opětovném prodloužení českých účastí na bosenské operaci Althea, námořní operaci Atalanta a na unijní výcvikové misi v Mali. Mimoto vláda rozhodla v roce 2015 o účasti České republiky ve velitelských strukturách středomořské námořní operace Sophia vysláním tří důstojníků.

K pochopení vystoupení jednotlivých politiků je také vhodné ve stručnosti představit zahraničně-politické názory českých politických stran, jejichž poslanci se k zahraniční vojenské účasti vyjadřovali. Jelikož tuto práci zajímají převažující důvody pro účast na vojenských misích Evropské unie, zamítavé argumenty poslanců nebudou brány v potaz, a tedy ani jejich strana na řádcích níže nebude představena, pokud ve všech

¹⁰⁶ „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010“, *volby.cz*, viděno 27. dubna 2017, <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>.

¹⁰⁷ „Čeští vojáci v zahraničí 2013 | Mise“, *Ministerstvo obrany České republiky*, viděno 7. února 2017, <http://www.mise.army.cz/historie-misi/cesti-vojaci-v-zahranici-2013-94990/>.

¹⁰⁸ „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013“, *volby.cz*, viděno 27. dubna 2017, <http://www.volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>.

zkoumaných rozpravách zaujímala zamítavý postoj. Stejně tak budou vypuštěny ty strany, jejichž poslanci se během zkoumaných rozprav nevyjádřili ani jednou. Pro dokreslení postojů vůči unijním vojenským misím bude na následujících řádcích uvedeno, jak poslanci jednotlivých stran o těchto misích hlasovali.

Strany budou seřazeny podle četnosti výstupů jejich poslanců při sledovaných diskuzích o české vojenské účasti v zahraničních misích. Na tomto místě je nutné poznamenat, že při hlasování o vyslání ozbrojených sil do zahraničních operací je pro schválení třeba nadpoloviční většina všech poslanců (101 hlasů), pokud se tedy poslanci některé ze stran zdrželi hlasování, nelze jejich čin považovat za podporu české účasti na unijních vojenských misích. Za podporu je tedy v tomto smyslu považováno jednoznačné hlasování pro českou zahraniční účast.

3.1 Politické strany ČR a jejich zahraničně-politické koncepce

3.1.1 ČSSD

Ve sledovaných debatách se nejčastěji k české účasti na zahraničních misích vyjadřovali poslanci ČSSD, a to ve 38 % případů. Česká strana sociálně demokratická je jednou z tradičních stran na české politické scéně. V roce 1948 však byla nuceně sloučena s vládnoucí komunistickou stranou a část jejích členů následující období působila v exilu. Jelikož na české politické scéně působí nástupnická strana Komunistické strany Československa v podobě KSČM, mohla ČSSD po roce 1989 navázat na svou historii nejstarší české politické strany, aniž by byla poznamenána porevolučním trendem ostatních zemí východního bloku, ve kterých se komunistické strany přetransformovaly právě do sociálně-demokratických stran.¹⁰⁹

Jak již bylo zmíněno, sociální demokraté nebyli ušetřeni politických problémů a skandálů a zatím ani jedna jejich vláda nedokončila během výše vymezené doby své funkční období bez problémů. ČSSD vládla, podobně jako ODS, téměř polovinu zkoumaného časového rozmezí (6 let ze 13), zbytek období tedy strávila v opozici. Je však na místě podotknout, že koaliční potenciál si sociální demokracie snižovala v některých případech značně sama, když se například před volbami v roce 2006 silně vymezovala vůči Straně zelených, se kterou by si byla programově poměrně blízko, a

¹⁰⁹ „Dlouhodobý program ČSSD“, 2003, 4, viděno 27. dubna 2017, <https://www.cssd.cz/ke-stazeni/volebni-programy/dlouhodoby-program-cssd-2003/>;
Petružálková, „Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích“, 37.

v roce 2010 vůči Věcem veřejným, což zapříčinilo zařazení těchto stran do pravicového spektra a následně i do pravicových koalic.¹¹⁰

Co se týče zahraničně-politické orientace, jsou sociální demokraté zastánci jak transatlantických vztahů, tak členství v Evropské unii, což dokázali dovedením České republiky ke vstupu do Severoatlantické aliance, respektive do EU, v jejímž rámci jsou součástí Evropské sociálnědemokratické strany. V Evropském parlamentu jsou sociálně demokratičtí europoslanci členy skupiny Pokrokového společenství socialistů a demokratů (S&D). ČSSD ještě před vstupem do Evropské unie ve svém dlouhodobém programu avizovala, že bude prosazovat prohlubování politické, sociální, multikulturní, environmentální, bezpečnostní a ekonomické integrace Unie při současném posilování federativních prvků, jak tomu bylo například při podpoře návrhu unijní ústavy. Tyto myšlenky prezentovala sociální demokracie ve svých dlouhodobých programech v letech 2003 a 2005, avšak od té doby se mezinárodní situace a také nálada ve společnosti značně proměnily.¹¹¹

Zahraniční politika sociálních demokratů „vychází z toho, že existuje jednota a nedělitelnost bezpečnosti a univerzální platnosti lidských práv a svobody“¹¹². V bezpečnostních otázkách si ČSSD uvědomuje, že hrozbám může Česká republika čelit jen pouze jako platný člen Severoatlantické aliance a Evropské unie, a tak ve většině případů sociálně demokratičtí poslanci podporují aktivity těchto organizací. Co se týče samotného rozhodování o účastech na vojenských operacích a misích, „ČSSD se staví za řešení vzniklých krizí především mírovými prostředky, avšak v nezbytných případech, v souladu s ústavním pořádkem ČR, platným mezinárodním právem a převzatými závazky, podpoří i použití síly v nezbytně nutné míře na základě mandátu Rady bezpečnosti OSN“¹¹³. Po zkoumání rozhodování a hlasování o české účasti na vojenských misích Evropské unie lze konstatovat, že navzdory svým tvrzením podpora sociálně demokratických poslanců unijním vojenským operacím sleduje vývoj na české politické scéně. V první části zkoumaného období, kdy v letech 2002 až 2006 vládla ČSSD¹¹⁴, neklesla podpora unijním vojenským operacím mezi jejími poslanci pod 80 %¹¹⁵. Od

¹¹⁰ Jan Bureš, ed., *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*, 1. vydání (Praha: Grada, 2012), 417–24.

¹¹¹ „Dlouhodobý program ČSSD“, 2003, 24; „Dlouhodobý program ČSSD“, 2005, 29, viděno 27. dubna 2017, <https://www.cssd.cz/ke-stazeni/volebni-programy/dlouhodoby-program-cssd-2005/>.

¹¹² „Dlouhodobý program ČSSD“, 2003, 22.

¹¹³ Ibid.

¹¹⁴ Premiéři se sice měnily, ale strana zůstala u moci.

¹¹⁵ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 51/755“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 7. prosince 2005, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=41317>.

přechodu do opozice klesl souhlas s vysíláním unijních vojenských misí a dosáhl absolutního minima v roce 2010, kdy v rámci společného hlasování o účasti na více misích nepodpořil návrh ani jeden z poslanců ČSSD¹¹⁶. Když se strana dostala opět k moci v roce 2013, navrátila se i podpora unijním vojenským operacím, která od té doby neklesla pod dvě třetiny¹¹⁷.

Tabulka 1: Procento poslanců jednotlivých stran, souhlasících s českou účastí na unijních vojenských misích či operacích

Hlasování	ČSSD	KSČM	ODS	KDU-ČSL	SZ	TOP 09	ANO 2011	US-DEU	VV
květen 2003	91 %	44 %	0 %	86 %				70 %	
listopad 2004	100 %	0 %	0 %	100 %				100 %	
prosinec 2005	84 %	2 %	61 %	90 %				70 %	
prosinec 2006	78 %	0 %	75 %	38 %	83 %				
prosinec 2007	76 %	0 %	99 %	100 %	100 %				
	65 %	0 %	98 %	100 %	100 %				
únor 2009	6 %	0 %	100 %	92 %	75 %				
červen 2009	49 %	0 %	88 %	69 %	100 %				
listopad 2010	0 %	0 %	94 %			85 %			88 %
červen 2012	43 %	0 %	96 %			100 %			83 %
únor 2013	50 %	0 %	90 %			95 %			64 %
červen 2014	72 %	61 %	67 %	57 %		58 %	72 %		
říjen 2014	70 %	0 %	88 %	86 %		85 %	85 %		
červen 2016	68 %	0 %	81 %	79 %		68 %	69 %		
Průměr	61 %	8 %	74 %	82 %	92 %	82 %	75 %	80 %	78 %

Zdroj: autor, hlasování Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

3.1.2 KSČM

Ve zkoumaných rozpravách vystupovali poslanci KSČM velice často a jejich příspěvky tvořily 21 % všech projevů. Komunistická strana Čech a Moravy je nástupnickou stranou Komunistické strany Československa, která v České republice vládla před rokem 1989. S poměrně stabilní voličskou základnou se komunisté zatím při každých volbách dostali do Poslanecké sněmovny a jejich zastoupení je pokaždé relativně výrazné. Při nejmenším jeden komunistický poslanec¹¹⁸ se vyjádřil při 12 ze 13 sledovaných debat na půdě dolní komory Parlamentu České republiky. Vystoupení komunistických poslanců je však často poznamenáváno tím, že v novodobé historii ČR

¹¹⁶ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 7/31“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 3. listopadu 2010, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=52672>.

¹¹⁷ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 48/122“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 29. června 2016, viděno 28. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=63873>.

¹¹⁸ Téměř pravidelným řečníkem byl komunistický poslanec Alexander Černý, který se sledovaných rozprav nezúčastnil pouze ve dvou případech.

byli vždy v řadách opozice. Jedním z důvodů je i skutečnost, že v roce 1995 přijala programově relativně blízká ČSSD tzv. bohumínské usnesení, které vylučuje vstup sociálních demokratů do koalice s „extremistickými politickými stranami“¹¹⁹, mezi které je zařazena i Komunistická strana Čech a Moravy.

Stálost voličské základny vychází mimo jiné také z téměř neměnných postojů komunistické strany ohledně řady problematik, zahraniční politiku nevyjímaje. Během polistopadového vývoje České republiky se komunisté vždy stavěli proti členství ČR v Severoatlantické alianci, a tedy i proti české účasti na misích, konajících se pod záštitou této organizace. K Evropské unii má KSČM poněkud vlídnější přístup, což také dokázala svou podporou první z unijních vojenských operací, vyslaných pod hlavičkou Společné bezpečnostní a obranné politiky. Ovšem klíčovou organizací, která má udržovat světový pořádek, je pro komunistickou stranu Organizace spojených národů. Autorizace mise Radou bezpečnosti je tak zásadní podmínkou, aby strana českou účast na operaci podpořila. Avšak navzdory zmíněným podmínkám a oficiálnímu tvrzení komunistické strany, že „není předem zaujatá vůči žádné diskusi“¹²⁰ při řešení zahraničně-politických otázek, opak je pravdou. Komunističtí poslanci, jak již bylo zmíněno, kategoricky odmítají účast českých ozbrojených sil na jakékoli operaci, která je pod hlavičkou Severoatlantické aliance nebo ve které jsou země s hlavní odpovědností Spojené státy americké. Když poslanci KSČM vyjádřili souhlas s první unijní vojenskou operací Concordia, zdálo se, že doopravdy důsledně rozlišují mezi jednotlivými misemi, jak tvrdil¹²¹ Alexander Černý v roce 2005. Nutno podotknout, že na základě předkládaného výzkumu lze konstatovat, že tomu tak není. Od hlasování o vyslání operace Concordia do Makedonie v roce 2003 převážná většina komunistů podpořila účast pouze na jedné z unijních vojenských misí, a to při prodlužování mandátu unijní výcvikové misí v Mali¹²². Je však na místě zmínit skutečnost, že od roku 2008 se o unijních operacích hlasovalo společně s ostatními zahraničními misemi, jakými byly například operace v Afghánistánu či Iráku, vůči kterým avizovala komunistická strana odpor.

¹¹⁹ Lucie Válová, „Od anti-komunismu k prekariátu, od mediálního tématu k potřebnému“, ČSSD, 8. ledna 2015, viděno 27. dubna 2017, <https://www.cssd.cz/aktualne/blogy/od-anti-komunismu-k-prekariatu-od-medialniho-tematu-k-potrebnu/>.

¹²⁰ „Kdo jsme a co chceme | KSČM“, Komunistická strana Čech a Moravy, viděno 27. dubna 2017, <https://www.ksem.cz/nase-strana/kdo-j sme/kdo-j sme-co- chceme>.

¹²¹ „PČR, PS 2002-2006, 51. schůze, část 304 (7. 12. 2005)“, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/051schuz/s051304.htm#r1>.

¹²² „Hlasování Poslanecké sněmovny - 10/119“, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 18. června 2014, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=59203>.

Na unijní úrovni je působení KSČM poměrně významné. Komunistická strana Čech a Moravy byla jednou ze spoluzakládajících stran Strany evropské levice, kde v současnosti má česká strana pozorovatelský statut. V posledních volbách do Evropského parlamentu v roce 2014, kde čeští komunističtí europoslanci působí ve skupině Evropské sjednocené levice/Severské zelené levice (GUE/NGL), získali čeští komunisté 11 % hlasů¹²³.

3.1.3 ODS

Třetím nejčastějším přispěvatelem do sledovaných diskuzí byli poslanci ODS, kteří tak učinili ve 20 % případů. Občanská demokratická strana je jednou z tradičních stran na české porevoluční politické scéně, která zastává liberálně konzervativní politiku.¹²⁴ Vznikla jako jedna z nástupnických stran Občanského fóra a její vývoj od samotného založení je provázán s postavou bývalého ministra financí, předsedy vlády a později i českého prezidenta Václava Klause. Ve vymezeném období této práce vládla ODS v koalici s dalšími stranami po dvě volební období, avšak ani jedno z nich nebyla vláda schopna úspěšně dokončit a byla nahrazena úřednickými vládami. Téměř polovinu (6 let ze 13) daného období tedy občansko-demokratičtí poslanci strávili ve vládě a zbytek v opozici.

Občanští demokraté dávají v zahraniční politice důraz na transatlantické vazby, a naopak jsou poměrně kritičtí vůči Evropské unii. Podle vlastních slov zastávají „střízlivý a racionální postoj zdůrazňující nutnost zvyšování konkurenceschopnosti a rozvíjení efektivní spolupráce a zároveň hájící národní zájmy České republiky a jejich obyvatel“¹²⁵. Názory ODS dokládá i odtržení jejich europoslanců od skupiny Evropské lidové strany – Evropských demokratů (EPP-ED) v roce 2009. ODS následně spoluzaložila vlastní skupinu Evropských konzervativců a reformistů (ECR), jejíž součástí jsou například také britští Toryové. V roce 2009 se občanští demokraté zároveň podíleli na založení „nefederalistické eurostrany“¹²⁶ Aliance evropských konzervativistů a reformistů (AECR).

Z výše uvedeného vyplývá, že poslanci ODS preferují Severoatlantickou alianci jako hlavní prostředek na udržení evropské bezpečnosti, a na podobně orientované unijní ambice se dívají se skepsí. To se potvrdilo při rozhodování o české účasti na první unijní

¹²³ „Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 23.05. – 24.05.2014“, *volby.cz*, viděno 27. dubna 2017, <http://volby.cz/pls/ep2014/ep11?xjazyk=CZ>.

¹²⁴ „O nás | ODS“, *Občanská demokratická strana*, viděno 27. dubna 2017, <http://www.ods.cz/o-nas>.

¹²⁵ *Ibid.*

¹²⁶ *Ibid.*

vojenské operaci Concordia a také o účasti českých ozbrojených sil na operaci Althea v Bosně a Hercegovině. Pro tyto mise nezvedl ruku ani jeden z poslanců Občanské demokratické strany.¹²⁷ Ovšem navzdory předesílané skepsi se od roku 2005 vyjadřuje pokaždé více než polovina občansko-demokratických poslanců ve prospěch české účasti na unijních vojenských misích a operacích. Na tomto místě je však nutné poznamenat, že právě občanští demokraté dávají v rozpravách důraz především na spojenecké závazky, které by měla Česká republika dodržovat, a proto nehlasují proti již probíhajícím misím. Druhým důvodem vzestupu podpory pro unijní vojenské mise ze strany ODS je skutečnost, že od roku 2009 se o účasti na těchto misích hlasovalo společně s účastmi na jiných vojenských operacích, například pod vedením NATO či Spojených států.¹²⁸ Třetím důvodem nárůstu podpory unijním vojenským misím byl přesun občanských demokratů z opozice do vládní koalice. V roce 2006 vyhrála strana volby do Poslanecké sněmovny a od roku 2007 vládla společně se Stranou zelených a křesťanskými demokraty. V míře podpory občanských demokratů unijním vojenským misím je zřetelná jasná tendence, která dosahuje absolutní podpory v době předsednictví Evropské unii v roce 2009 a od té doby podíl občanských demokratů podporujících misi neklesl pod 66 %¹²⁹.

3.1.4 KDU-ČSL

Ve sledovaných debatách byli čtvrtým nejčastějším přispěvatelem poslanci KDU-ČSL, kteří vystupovali v 9 % případů. Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová patří na české politické scéně k nejstarším subjektům, který usiluje o uplatňování konzervativních hodnot v politické oblasti a rozvíjí humanitní a demokratickou tradici české společnosti. Sami se považují za středovou stranu, která „vyvažuje extrémny [a udržuje] rovnováhu mezi ‚tvrdým‘ volným trhem (pravici) a přílišným ochranářstvím a zadlužováním dalších generací (levici)“¹³⁰. V rámci touto prací zkoumaného období se tak na vládnutí podílely 9 ze 13 let. Vezmeme-li však v potaz jejich nepřítomnost v Poslanecké sněmovně mezi lety 2010 a 2013 a také působení

¹²⁷ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 16/396“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 28. května 2003, viděno 28. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=31970>;

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 51/755“.

¹²⁸ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 48/114“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 4. února 2009, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=48695>.

¹²⁹ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 10/119“.

¹³⁰ „Volební program KDU-ČSL pro volby do Evropského parlamentu 23. a 24. května 2014“, 2, viděno 28. dubna 2017, <http://www.kdu.cz/getattachment/fdabd0ef-47a6-4d12-b049-3bbe77adca2d/Volebni-program-pro-volby-do-Evropskeho-parlamentu.aspx>.

lidoveckého poslance Podivínského¹³¹ ve vládě Jiřího Rusnoka, podílela se KDU-ČSL na vládě vždy, když měla své poslance v dolní komoře Parlamentu. Lidovci jsou tak subjektem, který byl nejdéle součástí vládnoucích koalic, a to ať již společně s ODS nebo s ČSSD. V roce 2010 se však strana, jak již bylo zmíněno výše, nedostala do Poslanecké sněmovny, z velké části kvůli odtržení části jejích poslanců do nově vzniklé strany TOP 09. Jelikož všechny příspěvky ze strany křesťansko-demokratických poslanců ve zkoumaných rozpravách jsou projevy zástupců jedné z vládnoucích stran, nelze tedy čekat, že by politici hlasovali proti vládním návrhům na vyslání příslušníků Armády ČR do vojenských zahraničních misí Evropské unie. Tento předpoklad se při pohledu na statistiku hlasování lidoveckých poslanců zdá být potvrzen, kdy většina členů poslaneckého klubu KDU-ČSL podporovala zkoumané mise. Jedinou výjimkou byl rok 2006, kdy pro návrh první Topolánkovy vlády na působení příslušníků Armády České republiky v misích EU a NATO na Balkáně¹³² pro rok 2007 zvedlo ruce necelých 40 % lidoveckých poslanců. Je nutno ale poznamenat, že proti tomuto návrhu hlasoval pouze jeden zástupce křesťanských demokratů, zbytek se buď nepřihlásil, zdržel či byl ze schůze omluven.¹³³

V zahraniční politice je tedy KDU-ČSL relativně konzistentní stranou, která podporuje transatlantickou i evropskou integraci. V Evropském parlamentu jsou lidovečtí zástupci členy skupiny Evropské lidové strany a stejně tak jsou lidovci členy této strany na evropské úrovni. Jak již bylo zmíněno, v obranné politice vyjadřují křesťanští demokraté většinou souhlas se zapojováním České republiky do aliančních a unijních operací, mezi nimiž nemají významnějších preferencí. Jsou si však vědomi omezení vojenské přítomnosti v Evropě ze strany Spojených států, a tak jsou křesťanští demokraté připraveni podpořit „budování společných vojenských kapacit v rámci EU“¹³⁴. Lidovečtí poslanci jsou také dle svých slov připraveni podporovat civilní a vojenské mise Evropské unie ke stabilizaci těch zemí, „odkud přicházejí ekonomičtí a političtí migranti“¹³⁵.

¹³¹ „Mgr. Tomáš Jan Podivínský“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, viděno 28. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=6134&o=7>.

¹³² Ačkoli se do roku 2009 hlasovalo o jednotlivých misích odděleně, v roce 2006 byly mise regionálně spojeny, a tak bylo hlasováno o misích Evropské unie a NATO společně.

¹³³ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 7/114“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 5. prosince 2006, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=44282>.

¹³⁴ „Volební program KDU-ČSL 2013-2017“, 11, viděno 28. dubna 2017, <http://www.kdu.cz/getattachment/6089d21c-eba3-4e8e-b390-1b922500af73/Volebni-program-pro-volby-do-poslanecke-snemovny-2.aspx>.

¹³⁵ „Volební program KDU-ČSL pro volby do Evropského parlamentu 23. a 24. května 2014“, 5.

3.1.5 SZ

Čtvrtou nejčastěji aktivní stranou ve sledovaných debatách byla Strana zelených, jejíž poslanci se podíleli na 3 % všech pro tuto práci klíčových vystoupeních. Strana zelených vznikla bezprostředně po sametové revoluci v roce 1989 a hlásí se k celosvětovému ekologickému hnutí. Strana zastává principy ekologické demokracie, tedy takové demokracie, která zohledňuje vedle společnosti i životní prostředí. Zelení se probojovali do dolní komory českého Parlamentu v roce 2006 se ziskem 6,29 %¹³⁶ a o rok později stanuli ve druhé vládě Mirka Topolánka po boku ODS a KDU-ČSL. Jak již bylo řečeno, vládní koalici nebylo umožněno dokončit své funkční období a byla ji vyslovena nedůvěra na jaře roku 2009, a to mimo jiné za podpory dvou poslankyň ze Strany zelených.¹³⁷ V následujících volbách, konajících se o rok později, získala strana 2,44 % hlasů¹³⁸ a do Poslanecké sněmovny se od té doby nedostala. Strana zelených se tedy na vládnutí podílela dva roky z celkových čtyř let, kdy měla své zástupce v Poslanecké sněmovně.

Na evropské úrovni je SZ sice členem Evropské strany zelených (EGP), jelikož se však doposud neprobojovala do Evropské parlamentu, není součástí žádné tamní skupiny. Ve vztahu k Evropské unii předesílala Strana zelených ve svém prvním dlouhodobém programu, že zásadně nesouhlasí s činností organizace EURATOM a žádá její rozpuštění.¹³⁹ Na druhou stranu, SZ podporuje aktivnější vnější činnost EU a s tím souvisejícího sjednocování evropské zahraniční politiky, a budování takových civilních i vojenských kapacit, které z Unie učiní mocnost nového typu – velmoc „postimperiální, která svou váhu nevloží do krátkozrakého vynucování svých mocenských zájmů, ale do prosazování demokratických mezinárodních vztahů a řešení palčivých civilizačních konfliktů a problémů“¹⁴⁰. Své přesvědčení dokázali poslanci Strany zelených ve sledovaných rozpravách na půdě Poslanecké sněmovny, kdy vždy nejméně tři čtvrtiny¹⁴¹ z nich podpořily účast České republiky ve vojenských operacích Evropské unie.

¹³⁶ „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 02.06. – 03.06.2006“.

¹³⁷ „Topolánkova vláda padla“, *ČT24*, 24. března 2009, viděno 28. dubna 2017, <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1415622-topolankova-vlada-padla>.

¹³⁸ „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010“.

¹³⁹ „Vize ekologické demokracie“, *Strana zelených*, 29. března 2004, viděno 28. dubna 2017, <http://web.archive.org/web/20051215215639/http://zeleni.cz:80/page-type1c.php?kategorie=3.1>.

¹⁴⁰ *Ibid.*

¹⁴¹ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 48/114“.

3.1.6 TOP 09

Stejný podíl na účasti ve sledovaných debatách, jako má Strana zelených, mají poslanci TOP 09, tedy 3 % ze všech vystoupení. TOP 09 vznikla v polovině roku 2009 převážně z bývalých členů křesťanské demokracie okolo bývalého ministra financí Miroslava Kalouska a Karla Schwarzenberga, který ve druhé Topolánkově vládě vykonával funkci ministra zahraničí jako nestranický senátor za Stranu zelených. Stranickou ideologií je konzervatismus, vycházející „z evropských tradic křesťansko-židovské kultury“¹⁴². TOP 09 hned při prvním pokusu o probojování se do Poslanecké sněmovny uspěla, když se ve volbách v roce 2010 umístila na třetím místě se ziskem 16,7 % hlasů.¹⁴³ Silný mandát ji umožnil vstup do občanskými demokraty vedené koalice, společně s další novým subjektem na české politické scéně, Věcmi veřejnými. Koalice však nezískala možnost po demisi Nečasova kabinetu sestavit vládu, a tak byla nahrazena úřednický kabinetem Jiřího Rusnoka. TOP 09 v následných předčasných volbách skončila s téměř 12 % hlasů na čtvrtém místě¹⁴⁴ a po sestavení vlády koalicí ČSSD, ANO a KDU-ČSL přešla do opozice. Ve sledovaných debatách tedy strana strávila ve vládě tři roky ze šesti, během kterých její poslanci zasedali v Poslanecké sněmovně.

TOP 09 v zahraniční politice zdůrazňuje posilování významu Evropské unie jako záruky existence českého státu v Evropě. Na celoevropské úrovni je členem Evropské lidové strany a v Evropském parlamentu stejnojmenné skupiny. V bezpečnostních otázkách klade strana důraz na členství v Severoatlantické alianci a unijní Společné bezpečnostní a obranné politice přisuzuje doplňující roli právě k NATO, zejména v oblasti civilního krizového řízení.¹⁴⁵ I přesto poslanci TOP 09 vykazovali při sledovaných debatách o unijních vojenských misích a operacích značnou podporu účasti, a to nejen při rozpravách, ale i při následných hlasováních, kdy danou misi podpořilo vždy více než 50 %¹⁴⁶ poslanců strany.

3.1.7 ANO

Další stranou na sdíleném čtvrtém místě v pomyslném žebříčku četnosti sledovaných projevů drží poslanci hnutí ANO. Hnutí ANO 2011, vedené a založené

¹⁴² „Programová východiska a principy“, *TOP 09*, viděno 28. dubna 2017, <http://www.top09.cz/proc-nas-volit/programova-vychodiska-a-principy/>.

¹⁴³ „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010“.

¹⁴⁴ „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013“.

¹⁴⁵ „Volební program TOP 09 pro volby do Poslanecké sněmovny 2010“, 14–15, viděno 28. dubna 2017, http://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2010-do-poslanecke-snemovny_85.pdf.

¹⁴⁶ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 10/119“.

Andrejem Babišem, vzniklo v roce 2012 jako reakce na úspěch sdružení Akce nespokojených občanů 2011, v jejímž rámci Babiš kritizoval systémovou korupci, „která prorostla veřejnou správou“¹⁴⁷. ANO se velmi těžko vymezuje na tradičním pravo-levém spektru, protože zatím se názory, které představuje, poměrně značně vyvíjejí. Samotné hnutí je ochotné spolupracovat s kterýmkoli politickým subjektem napříč politickým spektrem, nehledě na jeho ideologii.¹⁴⁸ ANO 2011 se při své první účasti na volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2013 umístilo na druhém místě se ziskem 18,65 % hlasů¹⁴⁹ a společně s ČSSD a KDU-ČSL vytvořily vládní koalici. Ze sledovaných let se tedy ANO podílelo na vládě tři roky ze tří možných.

Na evropské úrovni se ANO po svém vzniku stalo členem strany Aliance liberálů a demokratů pro Evropu (ALDE) a europoslanci, zvolení za hnutí ve volbách v roce 2014, se přidali do stejnojmenné skupiny v Evropském parlamentu. Zahraničně-politické názory ANO se zaměřují zejména na Evropskou unii, kde hnutí avizuje, že nechce „prosazovat české zájmy navzdory členství“¹⁵⁰ v Unii, ale spíše jejím prostřednictvím, a zvláště pak chce budovat pověst ČR jako důvěryhodného a předvídatelného partnera. V bezpečnostních otázkách je za klíčovou organizaci pro zabezpečení zájmů České republiky považováno NATO, avšak ANO předesílá svou podporu budování unijních obranných schopností.¹⁵¹ Podporu Společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie prokázali poslanci hnutí ve sledovaných debatách, kdy při každém hlasování podpořilo účast ČR na unijních vojenských misích či operacích nejméně 68 % poslanců ANO.

3.1.8 US-DEU

Poslanci Unie svobody se podílely na sledovaných rozpravách ve dvou případech, a tudíž jim na pomyslném žebříčku patří předposlední místo. Politický subjekt Unie svobody – Demokratická unie vznikl sjednocením dvou stran bývalé Čtyřkoalice¹⁵² – Unie svobody a demokratické unie – před volbami v roce 2002. Strana se sama označovala za liberální pravicovou, ačkoli její podpora zelené ekonomice to může podle

¹⁴⁷ „Historie ANO“, *ANO, bude líp*, viděno 28. dubna 2017, <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/historie/>.

¹⁴⁸ „Pár slov o ANO“, *ANO, bude líp*, viděno 28. dubna 2017, <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/par-slov-o-ano/>.

¹⁴⁹ „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013“.

¹⁵⁰ „Programová východiska“, *ANO, bude líp*, viděno 28. dubna 2017, <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/volby-2013/vychodiska/>.

¹⁵¹ „Resortní program“, *ANO, bude líp*, viděno 28. dubna 2017, <https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/volby-2013/resortni-program/>.

¹⁵² Členy této koalice byly čtyři strany: Demokratická unie (DEU), KDU-ČSL, Občanská demokratická aliance (ODA) a Unie svobody (US)

některých rozporovat.¹⁵³ Z obav, že by nová strana nedosáhla v očekávaných volbách dostatečný počet hlasů, vytvořila volební koalici s dalším členem Čtyřkoalice, s lidovci. V této koalici však hrála US-DEU méně významnou roli, protože i přes celkový volební zisk koalice 14,27 % hlasů¹⁵⁴ a 31 mandátů získala kvůli nižším preferenčním hlasům pouze devět poslaneckých mandátů. Jelikož se jednalo o volební koalici, která se nedlouho po sněmovních volbách rozpadla, chtěla si US-DEU založit svůj vlastní poslanecký klub. K jeho založení jim však KDU-ČSL musela trvale zapůjčit jednoho poslance.¹⁵⁵ Po volbách společně s křesťanskými demokraty zaměřila strana do vládní koalice s ČSSD, ve které vydržela po celé funkční období i přes několik personálních změn, mimo jiné na pozici předsedy vlády. V dalších volbách do Poslanecké sněmovny získala strana 0,3 % hlasů a byla až do svého zániku v roce 2011 marginalizována.¹⁵⁶ Ve zkoumaných rozpravách tedy poslanci US-DEU vystupovali vždy jako členové vládní koalice.

Na evropské úrovni avizovala US-DEU vstup do Aliance liberálů a demokratů pro Evropu, avšak při volbách do Evropského parlamentu v roce 2004 sice ve volební koalici s KDU-ČSL uspěla, ale žádný z jejich kandidátů nezískal dostatečný počet preferenčních hlasů a strana se tedy nikdy do unijního Parlamentu nedostala. Unie svobody usilovala o zavedení eura v co nejkratším možném termínu, nejpozději v roce 2009, a také o zřízení funkce ministra zahraničí Evropské unie, který by zajistil jednotný hlas EU navenek. V otázkách bezpečnosti kladla strana důraz na transatlantickou vazbu a na roli NATO, které musí být unijní bezpečnostní a obrannou politikou doplňováno.¹⁵⁷ Ve sledovaných rozpravách potvrdili poslanci US-DEU svou proevropskou orientaci, když se jich při každém hlasování o české účasti na unijních vojenských operacích vyslovilo nejméně 70 % pro návrh.¹⁵⁸

¹⁵³ „Program | US DEU“, *Unie svobody - demokratická unie*, viděno 29. dubna 2017, <https://web-beta.archive.org/web/20060111154106/http://www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=69>; Dušan Šrámek, „Trvale udržitelný zánik US-DEU“, *Centrum pro studium demokracie a kultury*, únor 2003, viděno 29. dubna 2017, <https://www.cdk.cz/trvale-udrzitelny-zanik-us-deu>.

¹⁵⁴ „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 14. - 15.6.2002“.

¹⁵⁵ Bureš, *Česká demokracie po roce 1989*, 317; „Historie KDU-ČSL“, *KDU-ČSL*, viděno 28. dubna 2017, <http://www.kdu.cz/o-nas/historie>.

¹⁵⁶ Bureš, *Česká demokracie po roce 1989*, 339.

¹⁵⁷ „Program | US DEU“; „Program pro volby do Evropského parlamentu 2004 | US DEU“ (Unie svobody - demokratická unie, 13. května 2004), viděno 29. dubna 2017, <https://web-beta.archive.org/web/20060111155114/http://www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=83>.

¹⁵⁸ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 16/396“.

3.1.9 VV

Poslední touto prací představovanou stranou jsou Věci veřejné, jejichž poslanci vystoupili pouze v jednom případě ve sledovaných rozpravách. Strana VV byla založena v roce 2001 a po přílivu známých osobností a kapitálu byla schopna ve sněmovních volbách v roce 2010 uspět, a to s programem založeným na přímé demokracii. Samotná strana deklarovala nejasnou příslušnost k pravici či levici, ale v politickém spektru se nacházela v pravém středu.¹⁵⁹ Ve zmíněných volbách v roce 2010 dosáhla strana překvapivého výsledku a získala 10,88 % hlasů¹⁶⁰, což jí umožnilo vstoupit do vládní koalice společně s občanskými demokraty a TOP 09. Strana se však po vnitřních sporech na jaře roku 2012 rozdělila a členové nově vzniklé strany Liberální demokracie (LIDEM)¹⁶¹ pokračovali jako součást vládnoucí koalice, zatímco zbývající poslanci Věcí veřejných přešli do opozice. V předčasných volbách v roce 2013 již strana samostatně nekandidovala a v roce 2015 se její úpadek projevil v přeměně na spolek.¹⁶² Věci veřejné se na vládě podílely dva roky ze tří, během kterých strana byla v Poslanecké sněmovně, a zbytek svého funkčního období strávila v opozici. Avšak opoziční období strany nemá na zkoumané rozpravy vliv, jelikož jediný poslanec, který se za VV podílel na klíčových debatách, tak učinil před rozpadem strany, a tedy jako člen vládní koalice.

Činnost Věcí veřejných je na mezinárodní úrovni poměrně omezená. V letech 2009 a 2014 se pokoušely dostat do Evropského parlamentu, avšak neúspěšně. Podle vlastních slov se poslanci VV řadili k „euro-realistům“¹⁶³, ačkoli se nikdy nestali členy ani evropské strany ani skupiny v unijním Parlamentu. Jejich názory na evropskou politiku se soustředily okolo přijetí společné měny, o kterém by podle Věcí veřejných měli spíše rozhodovat odborníci, nikoli politici. Co se týče bezpečnostní politiky, VV podporovaly spolupráci s NATO a během ekonomické krize byly ochotny podpořit

¹⁵⁹ „O NÁS - Věci veřejné (2012)“, *Věci veřejné*, viděno 29. dubna 2017, <https://web-beta.archive.org/web/20120430224347/http://www.veciverejne.cz/o-nas.html>.

¹⁶⁰ „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010“.

¹⁶¹ Pro tuto práci není důležité zkoumat, zda a jak se zahraniční politika LIDEM liší od VV. Jednak proto, že poslanci LIDEM kandidovali do Poslanecké sněmovny za Věci veřejné, a tudíž lze očekávat, že byli do určité míry ztotožnění s programem a názory strany, a jednak jsou strany názorově poměrně podobné.

¹⁶² Josef Kopecký, „VV se štěpí. Opouští je Peake i další, vládní většina se otrásá“, *iDNES.cz*, 17. dubna 2012, viděno 29. dubna 2017, http://zpravy.idnes.cz/peake-konci-ve-vecech-verejnych-dmw-/domaci.aspx?c=A120417_170534_domaci_kop;

„Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013“;

„O NÁS - Věci veřejné (2014)“, viděno 29. dubna 2017, <https://web-beta.archive.org/web/20140828090849/http://www.veciverejne.cz/o-nas.html>;

„Věci veřejné se transformovaly na spolek“, *Věci veřejné*, 14. července 2015, viděno 29. dubna 2017, <https://web-beta.archive.org/web/20151211180916/http://www.veciverejne.eu/veci-verejne-se-transformovaly-na-spolek/>.

¹⁶³ „Program eurovolby 2014“, *Věci veřejné*, viděno 29. dubna 2017, <https://web-beta.archive.org/web/20140828065831/https://www.veciverejne.cz/program-eurovolby-2014.html>.

posílení zahraničních misí na úkor nákladů na obranu země. Zároveň poslanci VV vyjadřovali podporu budování evropských ozbrojených sil.¹⁶⁴ Ve sledovaných debatách lze zaznamenat mírný pokles podpory unijním vojenským misím po odchodu strany do opozice, ale i tak byly zahraniční operace pokaždé podpořeny minimálně 64 % poslanců Věcí veřejných.¹⁶⁵

¹⁶⁴ „O NÁS - Věci veřejné (2014)“; „Program VV - ZAHRANIČNÍ POLITIKA (2013)“, *Věci veřejné*, viděno 29. dubna 2017, <https://web-beta.archive.org/web/20130527045838/http://www.veciverejne.cz/program-vv-zahranicni-politika.html>.

¹⁶⁵ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 51/294“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 19. února 2013, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=57494>.

4. Vojenské mise a operace EU s českou účastí

Jelikož byly v minulé kapitole v souvislosti s politickým vývojem České republiky ve zkoumaném období zmíněny vojenské mise a operace Evropské unie, kterých se ČR zúčastnila, je na místě představit tato působení podrobněji. Na následujících řádcích budou tedy představeny ty vojenské mise či operace EU, kterých se Česká republika zúčastnila a jejichž schvalování je předmětem této práce. Unie v rámci své Společné bezpečnostní a obranné politiky vyslala do konce roku 2016 35 misí, z čehož bylo 12 vojenských. Česká republika se celkem podílela na 15 misích, z nichž bylo šest vojenských. V současnosti (k 31. prosinci 2016) je aktivních 18 unijních misí či operací, z nichž se ČR podílí na osmi. Vojenských operací a misí nyní probíhá šest a Česká republika se účastní čtyř z nich.¹⁶⁶ Níže tedy budou stručně nastíněna pozadí vojenských misí a operací EU s českou účastí, přičemž mise budou seřazeny chronologicky podle data, kdy započalo české zapojení v nich. Těmito misemi a operacemi jsou operace Concordia, operace Althea, operace EUFOR TCHAD/RCA, námořní operace Atalanta, výcviková mise v Mali a námořní operace Sophia.

4.1 Operace Concordia

Operace Concordia v Makedonii¹⁶⁷ byla první vojenskou operací Evropské unie a zároveň byla první, které se zúčastnila také Česká republika. Účast na této misi byla z hlediska českých zahraničně-politických zájmů vcelku logická, jelikož oblast Balkánu představuje pro ČR prioritu. Makedonie sice vyhlásila nezávislost v roce 1991 a vyhnula se při tom válce, na rozdíl od ostatních zemí bývalé Jugoslávie, ale na konci 90. let se stala dějištěm jiného konfliktu – etnického. V Makedonii žije vedle sebe slovansko-makedonské a albánské obyvatelstvo a jejich soužití bylo vždy složité, avšak s propuknutím války v sousedním Kosovu došlo k rozšíření konfliktu i do Makedonie, který začal eskalovat v roce 2001, když Kosovská osvobozenecská armáda (UÇK) začala operovat v Makedonii pod názvem ONA a převzala kontrolu nad severem a východem země. Západní mocnosti ovšem zabránily dalšímu rozšíření nepokojů, když v roce 2001 v rámci Severoatlantické aliance a na žádost makedonského prezidenta vyslaly do země operaci „Essential Harvest“, která byla později nahrazena operacemi „Amber Fox“ a

¹⁶⁶ „EU’s Global Engagement“.

¹⁶⁷ Ačkoli se v Evropské unii a na multilaterálních fórech používá název Bývalá jugoslávská republika Makedonie, v bilaterálních vztazích používá ČR název Makedonie či Makedonská republika, čímž se také bude řídit tato práce.

v roce 2002 operací „Allied Harmony“. Česká republika se však podílela pouze na první jmenované misi.¹⁶⁸

V roce 2002 se Evropská unie rozhodla, že o rok později převezme operaci NATO, čímž v praxi poprvé použije ustanovení Berlín Plus, které Unii umožňuje využívat kapacit Aliance. Cílem operace Concordia byla stabilizace situace v zemi a dohled nad dodržováním Ochridské dohody, dosažené v létě 2001. I když byla v té době Česká republika již členem NATO, nikoli však Evropské unie, mohla se této operaci pod názvem Concordia zúčastnit. Operace se také zúčastnily další evropské unijní členové NATO a Kanada, a také země přizvané ke vstupu do Unie s výjimkou Kypru a Malty. Z unijních zemí se misi nezúčastnily pouze Dánsko a Irsko. Po skončení mandátu operaci Concordia v prosinci 2003 byla nahrazena policejní misí Proxima, která v zemi působila do konce roku 2005.¹⁶⁹

Poslanecká sněmovna České republiky o návrhu účastnit se této první unijní vojenské mise hlasovala 28. května 2003 a schválila návrh vyslat do operace dva příslušníky ozbrojených sil ČR do velitelských struktur operace. Zajímavou na hlasování byla skutečnost, že jí podpořilo 44 % poslanců KSČM, ale žádný poslanec občanských demokratů.¹⁷⁰

4.2 Operace Althea

V Bosně a Hercegovině, na rozdíl od Makedonie, probíhala po rozpadu jugoslávské federace v první polovině 90. let válka. Západní státy se pokusily situaci stabilizovat a mimo jiné vyslaly do Bosny a Hercegoviny stabilizační operaci pod vedením NATO s názvem „JOINT FORGE“, které se Česká republika zúčastnila v počtu sedmi příslušníků Armády ČR. Tato operace NATO byla však v prosinci roku 2004 nahrazena unijní vojenskou operací EUFOR Althea, která v Bosně a Hercegovině působí dodnes. Operace je pojmenována po řecké bohyni uzdravování, což je pro záměr operace

¹⁶⁸ Mirella Korzeniewsk-Wiszniewska, „International Military and Police Missions to the Republic of Macedonia and Their Role in Stabilizing Macedonian-Albanian Relations“, *Politeja* 30 (srpen 2014): 318–23, viděno 29. dubna 2017, <http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=poh&AN=103204474&site=eds-live&scope=site&lang=cs>;

Jaroslav Tvrđík a Cyril Svoboda, „Návrh na působení sil a prostředků Armády České republiky v operaci Evropské unie v Bývalé jugoslávské republice Makedonie | Sněmovní tisk 319“ (Vláda České republiky, 2003), 1–2, viděno 29. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=319&ct1=0>;

„Operace Essential Harvest“, *natoaktual.cz* | *Oficiální portál Informačního centra o NATO*, viděno 29. dubna 2017, http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_zpravy/mise_ah.htm.

¹⁶⁹ Tvrđík a Svoboda, „Návrh na působení sil a prostředků Armády České republiky v operaci Evropské unie v Bývalé jugoslávské republice Makedonie | Sněmovní tisk 319“, 2–3;

Korzeniewsk-Wiszniewska, „International Military and Police Missions to the Republic of Macedonia and Their Role in Stabilizing Macedonian-Albanian Relations“, 323–26.

¹⁷⁰ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 16/396“.

příznačné. Rada bezpečnosti OSN schválila před spuštěním unijní operace rezoluci RB OSN č. 1551 (2014), ve které vítá záměr EU zahájit v BaH vlastní operaci, a to včetně vojenské složky, a zdůrazňuje roli mezinárodního společenství při stabilizaci země. Operace Althea, stejně jako její makedonská předchůdkyně Concordia, využívá prostředků a schopností NATO v rámci mechanismu Berlín Plus.¹⁷¹

Působení České republiky v operaci Althea se značně měnilo. Z prvotních 90 klesl počet příslušníků ozbrojených sil ČR účastnících se operace v roce 2007 na 70 a v polovině téhož roku „v důsledku pokračující redukce mírových sil Evropské unie ukončily [...] hlavní síly kontingentu AČR působení v mírových silách EUFOR na území Bosny a Hercegoviny“¹⁷². Redukce vojenských kapacit byla možná zejména kvůli příznivé bezpečnostní situaci v BaH. Operace se pak účastnili čtyři příslušníci českých ozbrojených sil ve velitelských strukturách, a to až do poloviny roku 2008, kdy Armáda České republiky ukončila působení v této operaci. Od poloviny roku 2010 se Česká republika navrátila k účasti na operaci Althea v počtu dvou důstojníků ve velitelských strukturách EUFOR v Sarajevu a tento stav přetrvává dodnes.¹⁷³

O účasti na této operaci bylo v Poslanecké sněmovně hlasováno poprvé 15. prosince 2004 v rámci „Vládního návrhu dalšího působení sil a prostředků Armády České republiky v zahraničních operacích v roce 2005“, kdy se jednotliví poslanci vyjadřovali v souladu s příslušností k vládní koalici či k opozici. Výsledkem tedy bylo, že žádný z poslanců KSČM ani ODS misi nepodpořil, i přes to byla účast na misi většinou 102 hlasů schválena.¹⁷⁴ Podruhé se o této operaci hlasovalo o rok později při jednání o „Vládním návrhu dalšího působení sil a prostředků Armády České republiky v zahraničních operacích v roce 2006“. Pro návrh se vyslovila většina poslanců napříč politickými stranami s výjimkou KSČM, jejíž poslanci až na jednu výjimku vyslovily

¹⁷¹ Karel Kühnl, „Vládní návrh dalšího působení sil a prostředků Armády České republiky v zahraničních operacích v roce 2005 | Sněmovní tisk 757/0“ (Vláda České republiky, 2004), 2, viděno 29. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=757&CT1=0>;

„Mission Background | EUFOR BiH“, *European Union Force in Bosnia and Herzegovina*, viděno 29. dubna 2017, <http://www.euforbih.org/eufor/index.php/about-eufor/background>;

„Resolution 1551 (2004)“ (United Nations Security Council, 9. července 2004), 3, viděno 29. dubna 2017, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1551\(2004\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1551(2004)).

¹⁷² „ALTHEA | Mise“, *Ministerstvo obrany České republiky*, viděno 7. února 2017, <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=6391>.

¹⁷³ „Čeští vojáci v zahraničí 2006 | Mise“;

„Čeští vojáci v zahraničí 2007 | Mise“;

„Čeští vojáci v zahraničí 2008 | Mise“, *Ministerstvo obrany České republiky*, viděno 29. dubna 2017,

<http://www.mise.army.cz/historie-misi/cesti-vojaci-v-zahranici-k-31--prosinci-2008-13292/>;

„Čeští vojáci v zahraničí 2016 | Mise“, *Ministerstvo obrany České republiky*, viděno 27. dubna 2017,

<http://www.mise.army.cz/historie-misi/v-zahranici-2016/cesti-vojaci-v-zahranici-2016-130738/>.

¹⁷⁴ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 39/329“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 15. prosince 2004, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=37814>.

účasti na operaci nesouhlas.¹⁷⁵ Na konci roku 2006 hlasovala Poslanecká sněmovna znovu o prodloužení mandátu operaci Althea, avšak tentokrát bylo hlasování spojeno s misí Severoatlantické aliance KFOR v Kosovu. I přesto byly účasti na obou misích podpořeny, kdy misi podpořily všechny parlamentní strany s tradiční výjimkou komunistů.¹⁷⁶ Při hlasování o ukončení mandátu unijní operace v polovině roku 2008 souhlasily s tímto krokem tři čtvrtiny členů Poslanecké sněmovny, opět s výjimkou komunistů.¹⁷⁷

Pro opětovné zapojení do operace, které navrhla Fisherova úřednická vláda v roce 2009, vyslovili souhlas poslanci napříč politickým spektrem (vyjma KSČM), a to i navzdory tomu, že se hlasovalo o české účasti na všech zahraničních misích společně.¹⁷⁸ Společné hlasování o všech misích bylo poprvé použito na přelomu let 2008 a 2009 vládou vedenou ODS zřejmě z obav, že by vyslání příslušníků AČR do některé z operací nemuselo získat souhlas v Poslanecké sněmovně. Trend společného hlasování se udržel do dnešní doby a nová vláda v roce 2010 zavedla, že účast na zahraničních misích a operacích bude schvalována na dva roky dopředu s výhledem na rok třetí. Od roku 2009 tedy nelze přesně určit, do jaké míry vyjadřovali poslanci souhlas s českou účastí na operaci Althea, ačkoli pro ni hlasovali společně s ostatními zahraničními misemi a pokaždé byla schválena.¹⁷⁹

4.3 Operace EUFOR TCHAD/RCA

V africké Súdánu probíhala mezi lety 1983 a 2005 druhá občanská válka mezi muslimským severem a křesťansko-animistickým jihem. Vzhledem k tomu, že zástupci západní oblasti Súdánu, nesoucí název Dárfúr, nebyli přizváni k vyjednávání o mírové smlouvě, rozhodly se dvě skupiny dárfúrských rebelů vyhlásit v roce 2003 válku ústřední súdánské vládě. Rozhořel se tak nikoli náboženský konflikt, jelikož rebelové byli muslimy stejně jako většina obyvatel Súdánu, ale konflikt etnický, protože povstalci byli

¹⁷⁵ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 51/755“.

¹⁷⁶ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 7/114“.

¹⁷⁷ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 23/143“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 5. prosince 2007, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=46295>.

¹⁷⁸ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 59/287“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 16. června 2009, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=50099>.

¹⁷⁹ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 48/114“;

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 59/287“;

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 7/31“;

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 40/78“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 12. června 2012, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=55996>;

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 19/126“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 31. října 2014, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=59952>;

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 48/122“.

příslušníky nearabských kmenů. Válka probíhala mezi rebely a súdánskou vládou, mezi kmeny v samotném Dárfúru a zároveň na mezistátní úrovni mezi Súdánem a Čadem. Všechny tyto konflikty měly za následek mnoho uprchlíků, kteří hledali útočiště jak v rámci samotného Súdánu, ale také v okolních zemích, jmenovitě v Čadu a Středoafriické republice. Společně s uprchlíky se přes súdánské hranice rozšířily také boje a bezpečnostní a ekonomická situace byla v takové situaci, že se mezinárodní společenství rozhodlo v roce 2007 jednat.¹⁸⁰

Oblast Čadu a Středoafriické republiky představuje významnou strategickou oblast zejména pro Francii, která „mobilizovala EU a zároveň i OSN k provedení aktivního zásahu ve prospěch stabilizace situace a upevnění demokratických hodnot v Čadu a SAR“¹⁸¹. V září 2007 přijala Rada bezpečnosti rezoluci č. 1778, kterou schvaluje mezinárodní přítomnost v obou státech. Představitelé Čadu a Středoafriické republiky souhlasili s vysláním mezinárodních sil do svých zemí v rozsahu zmíněné rezoluce, a tak bylo v říjnu 2007 Radou EU schváleno zahájení překlenovací operace Evropské unie v Čadu a Středoafriické republice (EUFOR TCHAD/RCA), která však byla často kritizována z řady důvodů, například kvůli údajné snaze Francie posílit vliv v regionu či kvůli velikosti, financování, vybavení a mandátu operace, která podle některých pozorovatelů nemohla zajistit změnu v konfliktu. Následně byla předčasně ukončena na jaře 2009 a byla nahrazena misí OSN pod názvem MINURCAT, které se Česká republika také zúčastnila.¹⁸²

Operace se zúčastnilo celkem 23 unijních států a tři nečlenské země (Albánie, Chorvatsko a Rusko) a byl do ní vyslán nejvyšší počet¹⁸³ příslušníků ozbrojených sil ze všech unijních misí či operací. Vedoucí úlohu měla Francie, která zároveň vyslala nejvyšší počet vojáků (2 100)¹⁸⁴ a také operační velitelství se nacházelo ve Francii, konkrétněji v Mont Valérien. Česká republika se operace účastnila po celou dobu její působnosti, a to v počtu dvou důstojníků vyslaných do velitelských struktur operace ve Francii a v Čadu.¹⁸⁵

¹⁸⁰ Klára Nováková, „Současná humanitární krize v súdánském Dárfúru a způsoby jejího řešení“ (Praha: Univerzita Karlova, 2014), 73–74, viděno 30. dubna 2017, <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/98352>, vedoucí práce Lucie Gladišová.

¹⁸¹ Vlasta Parkanová a Karel Schwarzenberg, „Vládní návrh působení sil a prostředků Armády České republiky v zahraničních operacích v roce 2008 | Sněmovní tisk 347/0“ (Vláda České republiky, 2007), 14, viděno 30. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=12196>.

¹⁸² Nováková, „Současná humanitární krize v súdánském Dárfúru a způsoby jejího řešení“, 62.

¹⁸³ „EU’s Global Engagement“.

¹⁸⁴ Ibid.

¹⁸⁵ „EU Military Operation in Eastern Chad and North Eastern Central African Republic (EUFOR Tchad/RCA)“ (Council of the European Union, březen 2009), viděno 30. dubna 2017,

O účasti ČR na operaci bylo v Poslanecké sněmovně hlasováno dvakrát, pokaždé v rámci „Vládního návrhu působení sil a prostředků Armády České republiky v zahraničních operacích v roce 2008“, respektive v roce 2009. Při hlasování o prvním zmíněném návrhu v prosinci roku 2007 souhlasily s misí téměř tři čtvrtiny Sněmovny, a to včetně většiny opoziční ČSSD. Proti se vyjádřila jen část sociálně demokratických poslanců a také všichni komunisté. Jak již bylo řečeno u operace Althea, od roku 2009 hlasovala Poslanecká sněmovna o účasti ve všech zahraničních misích společně a nelze tedy v tomto případě sledovat konkrétní podporu operaci v Čadu a Středoafričké republice. V únoru 2009 bylo české zapojení do operace společně s ostatními schváleno, a to poměrně těsnou většinou 104 hlasů, když proti návrhu zvedla ruku většina členů sociální demokracie a komunistické strany.¹⁸⁶

4.4 Námořní operace Atalanta

Nejen unijní obchodní a bezpečnostní zájmy byly a jsou ohrožovány děním v oblasti Afrického rohu. Hlavním důvodem nestability regionu je stále probíhající konflikt v Somálsku, které od roku 1991 nemá ústřední vládu, jež by efektivně kontrolovala území státu. Somálskou válku se pokusily vojensky vyřešit jak Spojené státy, tak například sousední Etiopie, avšak neúspěšně. Mezinárodní společenství se tedy zaměřilo na všechny druhy pomoci, včetně asistence s reformami nebo humanitární pomoci. Nebezpečím, plynoucím z dlouhotrvajícího konfliktu, není pouze jen možnost rozšíření do sousedních zemí nebo migrace, například až do Evropy. V Somálsku se totiž značně rozšířilo pirátství, které ohrožuje jednu z hlavních obchodních tras z Asie do Evropy a také přísun humanitární pomoci do země. Řada západních zemí se rozhodla problém s pirátstvím řešit a vyslala do oblasti své lodě na ochranu plavidel, plujících okolo somálských břehů. Těmito zeměmi byla například Francie, Dánsko či Nizozemsko. V červnu roku 2008 přijala Rada bezpečnosti OSN rezoluci č. 1816, kterou vyzývá zainteresované státy k navýšení jejich protipirátských aktivit a ke koordinaci jejich snah. Francie v druhé polovině roku 2008 předsedala Radě Evropské unie a byla jedním z hlavních zastánců společné akce Evropské unie. V prosinci téhož roku tak byla zahájena první unijní námořní operace pod názvem Atalanta, která působí dodnes. Operace nese,

http://www.eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/eufor-tchad-rca/pdf/01032009_factsheet_eufor-tchad-rca_en.pdf;

„Čeští vojáci v zahraničí 2008 | Mise“.

¹⁸⁶ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 23/146“, *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 5. prosince 2007, viděno 27. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=46298>;

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 48/114“.

podobně jako jiné operace EU, název podle jména ženy z řecké metodologie. V tomto případě byla Atalanta řecká hrdinka, která vešla ve známost díky umění lovu a také účasti na plavbě s Argonauty. Její jméno bylo tedy příhodné pro námořní misi určenou k potírání pirátství.¹⁸⁷

Operace Atalanta se v průběhu let od jejího zahájení zúčastnila většina unijních zemí včetně pěti nečlenských států, mezi něž patří Černá Hora, Norsko, Nový Zéland, Srbsko a Ukrajina. Česká republika se k operaci připojila v roce 2010 v počtu tří osob, které byly umístěny na operačním velitelství do Northwoodu ve Velké Británii. Umístění i velikost českého zapojení se od té doby nezměnilo.¹⁸⁸

Poprvé bylo v Poslanecké sněmovně České republiky hlasováno o účasti na operaci Atalanta v polovině roku 2009, když návrh k účasti předložila Fischerova úřednická vláda. O návrhu se však hlasovalo společně s ostatními misemi a operacemi a tedy, jak již bylo zmíněno výše, nelze přesně určit, kolik poslanců námořní operaci podpořilo.¹⁸⁹ Nepřerušovaná účast ČR v této operaci však napovídá, že ji vždy podpořilo dostatečné množství poslanců, nebo také to, že případný nesouhlas s operací Atalanta nebyl tak významný, aby vedl k zamítnutí celého návrhu.

4.5 Unijní výcviková mise v Mali

Afrika zůstala předmětem zájmu i při další misi Společné bezpečnostní a obranné politiky, které se Česká republika zúčastnila. V Mali totiž od počátku roku 2012 probíhá konflikt, jehož součástí bylo a je řada stran, které se snaží získat kontrolu nad zejména severní částí země. Například Tuaregové jsou ve střetu s vládou od vyhlášení malijské nezávislosti v roce 1960 a v průběhu 90. let minulého století přerostl střet v povstání s cílem získat územní a kulturní autonomii. V souvislosti s počátkem konfliktu v Libyi v roce 2011 se do oblasti severního Mali rozšířila místní odnož Al-Káidy pod názvem Al-Káida v islámském Maghrebu (AQIM). Napětí v zemi vyústilo na jaře roku 2012

¹⁸⁷ Martin Barták a Jan Kohout, „Vládní návrh působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2010 | Sněmovní tisk 869/0“ (Vláda České republiky, 2009), viděno 29. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=869&CT1=0>;

Hans-Georg Ehrhart a Kerstin Petretto, „The EU and Somalia: Counter-Piracy and the Question of a Comprehensive Approach“ (The Greens/European Free Alliance, únor 2012), 2, viděno 28. listopadu 2015, https://www.greens-efa.eu/legacy/fileadmin/dam/Documents/Studies/International/Ehrhart_Petretto_EUandSomalia_2012_fin.pdf;

„ATALANTA (Atalante) - Arcadian Heroine of Greek Mythology“, *Theoi*, viděno 30. dubna 2017, <http://www.theoi.com/Heroine/Atalanta.html>.

¹⁸⁸ „EU NAVFOR Somalia - Operation Atalanta | Factsheet“ (European External Action Service, leden 2017), viděno 30. dubna 2017, http://eunavfor.eu/wp-content/uploads/2017/01/20170130_EUNAVFOR_Factsheet.pdf;

Barták a Kohout, „Vládní návrh působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2010 | Sněmovní tisk 869/0“;

„Čeští vojáci v zahraničí 2016 | Mise“.

¹⁸⁹ „Hlasování Poslanecké sněmovny - 59/287“.

ve vojenský převrat, který svrhl malijského prezidenta. Na severu země se mezitím AQIM spojila s hlavní rebelskou skupinou Národního hnutí pro osvobození Azawadu (MNLA) a společně ustanovily tvrdou vojenskou vládu. Po pár měsících se však rebelská koalice rozpadla a AQIM se začala přesouvat více na jih k hlavnímu městu. V okamžiku, kdy Al-Káida dosáhla města Konna, ležícího blízko hlavního města Bamako, rozhodl se prozatímní malijský prezident vyhlásit stav ohrožení a požádal v lednu 2013 výslovně Francii a Evropskou unii o pomoc. Francie zareagovala vysláním mise Serval, která měla omezit šíření radikálních islamistických skupin ze severu Mali do zbytku země a zabránit tak tomu, aby se z Mali stalo nové útočiště pro terorismus. Dalším důvodem byla skutečnost, že případná destabilizace regionu by mohla vést k nelegální migraci do Evropy a tím ohrozit bezpečnost EU.¹⁹⁰

V dubnu roku 2013 byla také spuštěna unijní výcviková mise (EUTM Mali), která se zaměřila na zlepšení operačních schopností malijských ozbrojených sil. Legitimita mise se opírá o dvě rezoluce Rady bezpečnosti OSN z roku 2012, a to jmenovitě rezoluce 2071 a 2085, které vyzvaly členy mezinárodního společenství k poskytnutí koordinované asistence, expertízy a výcviku ozbrojených a bezpečnostních Malijské republiky a později autorizovaly mezinárodní podpůrné mise, včetně té unijní. Mandát EUTM Mali byl od dubna 2013 několikrát prodloužen a mise je tedy stále aktivní. Unijní výcvikové mise v Mali se od počátku účastnila většina členů EU, včetně České republiky, která se z počátku podílela 38 vojenskými příslušníky, čímž se zařadila mezi prvních pět zemí s největšími personálními příspěvky do mise. Ačkoli se počty českých ozbrojených sil v EUTM Mali měnily a rostly, výcviku malijských sil se věnovali maximálně jen čtyři z vyslaných vojáků, jelikož většina měla za úkol chránit velitelství mise v Bamaku. V současnosti tedy platí tento poměr i navzdory tomu, že se mise účastní až 41 příslušníků ozbrojených sil AČR.¹⁹¹

Prvotně se v české Poslanecké sněmovně o účasti na malijské misi hlasovalo v únoru 2013 ve „Vládním návrhu na působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany ve výcvikové misi Evropské unie v Malijské republice (EUTM Mali) v letech 2013 a 2014“. Podruhé se o této misi hlasovalo při projednávání prodloužení jejího

¹⁹⁰ Rachel Dicke, „The European Union Training Mission in Mali: A case study“, *Croatian International Relations Review* 20, č. 71 (jen 2014): 97–100, viděno 29. prosince 2015, doi:10.2478/cirr-2014-0010;

Maxime H.A. Larivé, *Global Interdisciplinary Studies Series : Debating European Security and Defense Policy : Understanding the Complexity* (Farnham: Ashgate Publishing Ltd, 2014), 211, viděno 29. prosince 2016, <https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=1774184>.

¹⁹¹ Dicke, „The European Union Training Mission in Mali“, 100–104; „Čeští vojáci v zahraničí 2016 | Mise“.

mandátu o rok později. Jelikož se hlasování věnovala pouze jedné misi, lze na rozdíl od jiných návrhů zhodnotit, kolik poslanců tuto misi podpořilo. V prvním případě to byli poslanci vládní koalice a také část sociálních demokratů. Ovšem při prodlužování mise došlo k relativnímu překvapení, když návrh podpořila většina poslanců všech politických stran, včetně KSČM. Při dalším hlasování na konci října 2014 byla účast na EUTM Mali společně s ostatními zahraničními misemi odsouhlasena až do roku 2016, kdy došlo k dalšímu prodloužení misí, včetně té malijské. V těchto hlasováních však již není možné vysledovat konkrétní podporu misí v Mali.¹⁹²

4.6 Námořní operace Sophia

I zatím poslední vojenská operace, které se Česká republika účastní, se soustředí v širším smyslu na oblast Afriky. Libyjská občanská válka totiž způsobila, krom posunu AQIM do Mali, že v přímořské zemi od roku 2011 není stabilní vláda, která by měla kontrolu nad celým územím Libye. Konflikt tak jednak přilákal do země části samozvaného Islámského státu a jednak otevřel cestu pro migraci z Afriky do Evropy. Evropská unie se rozhodla s migrací vypořádat řadou způsobů, například operacemi Triton a Poseidon, které v polovině roku 2015 doplnila celkově druhou vojenskou námořní operací EU NAVFOR MED. Operace byla naplánována na čtyři fáze, kdy v první z nich bylo snahou získat operační přehled. Druhá fáze se zaměří na identifikaci a následné zneškodnění plavidel převaděčů migrantů. Třetí fáze se bude snažit o aktivní narušování převaděčství ještě před jejich vyplutím na moře na libyjském pobřeží. V poslední fázi dojde k předání úkolů jiným subjektům a k ukončení operace. Na konci září 2015 přešla operace do své druhé fáze a obdržela jméno Sophia. Na rozdíl od již zmíněných operací Evropské unie, tato nenese jméno po postavě z řecké mytologie, ale po dceři migrantky, jež byla zachráněna německou lodí, věnované Sofii Šlesvicko-Holštýnské. Unijní námořní operace Sophia se v současnosti účastní drtivá většina (25) členských států EU.¹⁹³

¹⁹² „Hlasování Poslanecké sněmovny - 51/294“;
 „Hlasování Poslanecké sněmovny - 10/119“;
 „Hlasování Poslanecké sněmovny - 19/126“;
 „Hlasování Poslanecké sněmovny - 48/122“.

¹⁹³ Martin Stropnický a Lubomír Zaorálek, „Návrh na působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v letech 2017 a 2018 s výhledem na rok 2019 | Sněmovní tisk 786/0, část č. 1/64“ (Vláda České republiky, 2016), 9–10, viděno 30. dubna 2017, <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=786&CT1=0>;
 „Factsheet on EUNAVFOR MED mission“ (European External Action Service, 25. dubna 2017), viděno 30. dubna 2017, https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/april_2017_-_factsheet_on_eunavfor_med_mission_english.pdf.

Česká republika se operace účastní od jejího počátku třemi příslušníky ozbrojených sil. Dva z nich působí na operačním velitelství v Římě a jeden působí na velitelství sil na vlajkové lodi operace. Vláda ČR si ve svém návrhu na působení sil v letech 2015 a 2016 nechala Parlamentem schválit i případné vyslání do velitelských struktur unijních či aliančních operací, o kterých obě komory Parlamentu pouze informuje. Proto se o české účasti na unijní námořní operaci Sophia hlasovalo v Poslanecké sněmovně až v polovině roku 2016. Ovšem, jak již bylo nespočetněkrát zmíněno, i v tomto případě se o všech zahraničních účastech Armády České republiky hlasovalo společně, a tedy nelze přesně určit podporu přímo této misi.¹⁹⁴

ČR se tedy ve zkoumaném období zapojila do šesti vojenských misí a operací Evropské unie, z nichž čtyř se stále účastní. Co však vedlo poslance ke schválení těchto účastí? Na to se pokusí odpovědět následující kapitola, která se bude věnovat obsahové analýze diskurzu ve sledovaných rozpravách, na jejímž základě pak určí převažující argumenty pro vyslání ozbrojených sil České republiky do unijních vojenských misí či operací.

¹⁹⁴ „Čeští vojáci v zahraničí 2015 | Mise“, *Ministerstvo obrany České republiky*, viděno 7. února 2017, <http://www.mise.army.cz/historie-misi/v-zahranici-2015/cesti-vojaci-v-zahranici-2015-117798/>;
„Čeští vojáci v zahraničí 2016 | Mise“;
„Hlasování Poslanecké sněmovny - 19/126“;
„Hlasování Poslanecké sněmovny - 48/122“.

5. Obsahová analýza zkoumaných rozprav

Na rozdíl od hlasování o českých účastech na jednotlivých vojenských misích a operacích Evropské unie lze identifikovat argumenty pro vyslání ozbrojených sil do zahraniční operace právě pomocí obsahové analýzy rozprav na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, které samotným hlasováním předcházely. Jak již bylo zmíněno v metodologicko-teoretické části práce, zkoumání diskuzí ve Sněmovně je nejvhodnější z řady důvodů, ať jsou jimi větší četnost řečníků než při rozpravách v Senátu či jejich dostupnost prostřednictvím stenografických záznamů. Na řádcích níže budou shrnuty jednotlivé rozpravy a představeny argumenty, které byly politiky použity. Nejprve však budou připomenuty kategorie, do kterých práce jednotlivé příspěvky rozřadila.

Kategoriemi, do kterých předkládaná práce rozpravy rozřazovala, byly *Bezpečnost*, *Výhodnost* a *Vhodnost*. Bezpečnostní kategorie je založena na neorealisticke teorii a aby mohl být příspěvek zařazen do této skupiny, musely být výslovně zmíněny bezpečnostní zájmy České republiky či Evropské unie. Kategorie *Výhodnosti* a *Vhodnosti* jsou ukotveny v teorii sociologického institucionalismu. Pro zařazení příspěvku poslance do kategorie *Výhodnosti* bylo třeba výslovné zmínění potenciálních ekonomických či politických zisků. Aby v neposlední řadě mohl být příspěvek zařazen do kategorie *Vhodnosti*, musely být akcentovány zejména spojenecké závazky, které Česká republika má vůči Evropské unii.

5.1 Operace Concordia

Při vůbec první rozpravě na půdě Poslanecké sněmovny o české účasti na unijní vojenské operaci Concordia v Makedonii v roce 2003 převažovaly argumenty radící se do kategorie vhodnosti. Poslanci tehdy vládní ČSSD vyjadřovali svou podporu české účasti nejčastěji tím, že takový čin vyšle dobrý signál Evropské unii, že ČR, ačkoli v té době ještě nečlenský stát Unie, byla připravena podílet se na evropské bezpečnostní spolupráci. V té době opoziční ODS odmítla vyjádřit souhlas účasti na misi, a to z důvodu, že se Česká republika nemohla podílet na spolurozhodování v klíčových orgánech Evropské unie, a také z důvodu nespokojenosti s Francií jako s vedoucí zemí operace. ODS totiž nemohla francouzskému prezidentovi zapomenout výrok, „že v

politicko-bezpečnostních otázkách máme s prominutím držet ústa a krok“¹⁹⁵. Překvapením bylo chování poslanců druhé opoziční strany, KSČM. Téměř polovina poslanců této strany se rozhodla misi podpořit s argumentem, že do budoucna mohou unijní operace představovat alternativu Severoatlantické alianci.¹⁹⁶

5.2 Operace Althea

V listopadu roku 2004 rozhodovala poprvé Poslanecká sněmovna o účasti českých ozbrojených sil na operaci EUFOR Althea v Bosně a Hercegovině. Jelikož operace byla Evropskou unií přebrána na žádost Aliance, nejčastějším argumentem pro podporu české účasti ze strany poslanců vládní ČSSD byla obava, aby Česká republika nepůsobila jako nespolehlivý partner v očích spojenců. Zástupci ODS odmítli návrh podpořit, protože podle nich se ČR mohla v té době účastnit maximálně tři zahraničních misí a unijní operace Althea měla být čtvrtou. Komunističtí poslanci vyslovili nesouhlas zejména z důvodu, že operace je vysílána v rámci ujednání Berlín Plus, tedy spolupráce EU a NATO.

V prosinci 2005 hlasovala Poslanecká sněmovna o prodloužení operace Althea, ale tentokrát se při rozpravě soustředila pozornost spíše na jiné mise, jakými byly například operace v Afghánistánu či v Iráku. Jediným příspěvkem, týkajícím se EUFOR Althea, bylo vystoupení Davida Šeicha z ODS, který se společně s většinou své strany rozhodl misi podpořit, protože „okamžité jednostranné vypovězení této mise je krokem nestátnickým a krokem, který by ohrozil zahraničněpolitické závazky České republiky“¹⁹⁷. Komunisté pak tuto misi znovu nepodpořili, opět z důvodů sdílených kapacit mezi NATO a Evropskou unií.¹⁹⁸

O rok později, v prosinci 2006, se vedle ostatních misí také hlasovalo o prodloužení českého působení v operaci Althea, o níž se však v rozpravě zmínil jen návrh předkládající ministr obrany Jiří Šedivý. Důvodem Šedivého pro pokračující účast byly mezinárodní závazky, které má Česká republika vůči Evropské unii.¹⁹⁹

V prosinci 2007 projednávala Poslanecká sněmovna prodloužení a postupnou redukci českého zapojení do EUFOR Althea. Operaci se v tomto roce rozhodly

¹⁹⁵ „PČR, PS 2002-2006, 16. schůze, část 297 (28. 5. 2003)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/016schuz/s016297.htm>.

¹⁹⁶ Ibid.; „Hlasování Poslanecké sněmovny - 16/396“.

¹⁹⁷ „PČR, PS 2002-2006, 51. schůze, část 301 (7. 12. 2005)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/051schuz/s051301.htm>.

¹⁹⁸ Ibid.

¹⁹⁹ „PČR, PS 2006-2010, 7. schůze, část 118 (5. 12. 2006)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/007schuz/s007118.htm>.

podporovat strany napříč politickým spektrem, s již tradiční výjimkou komunistů. Nejčastějším argumentem pro účast na operaci Althea pak byla solidarita v rámci Evropské unie a také kontinuita české zahraniční politiky.²⁰⁰

Při schvalování opětovného zapojení České republiky do této operace v červnu 2009 se již o veškeré zahraniční účasti ozbrojených sil AČR rozhodovalo společně, a tedy nelze oddělit a vyčíslit podporu jednotlivým misím. V rozpravě však lze identifikovat jednotlivé argumenty pro účast na unijních misích, včetně zapojení do EUFOR Althea, ačkoli diskuzi dominoval zejména téma Afghánistánu. Zjistíme tak, že hlavním důvodem pro účast na unijní operaci byla možnost koordinovat úsilí s Evropskou unií a také důležitost této operace.²⁰¹

V listopadu 2010 došlo k dalšímu projednávání české účasti na operaci Althea, tentokrát v rámci víceletého návrhu na působení sil a prostředků Ministerstva obrany pro roky 2011 a 2012, s výhledem na rok 2013. Znovu se hlasovalo pro všechny mise a operace společně, tudíž se většina poslanců ve svých projevech soustředila spíše na jiné mise, kde je české zapojení větší. Výjimku pak představoval tehdejší ministr obrany Alexandr Vondra, který pro pokračující zapojení do EUFOR Althea argumentoval důležitostmi regionu Balkánu a také spojeneckými závazky, které musí ČR plnit. U dalšího řečníka Davida Šeicha nelze přesně určit, kterou z operací Evropské unie (Althea či Atalanta) myslel, když prohlásil, že operace jsou zahraničně-bezpečnostní prioritou nejen Evropské unie.²⁰²

V červnu 2012 byl znovu projednáván dvouletý plán české účasti v zahraničních misích, a s ním i angažmá v operaci Althea. Při diskuzi o tomto návrhu se však ani jeden její účastník nezminil přímo o EUFOR Althea či jiné unijní operaci. Tehdejší ministr zahraničí Karel Schwarzenberg podotkl, že účast na unijních misích představuje solidaritu s ostatními členy Unie. Petr Hulinský (ČSSD) argumentoval pro účast na unijních misích tím, že Armáda ČR se musí přizpůsobit novým potřebám a cílům bezpečnostní a branné politiky EU.²⁰³

Při projednávání dalšího víceletého návrhu v říjnu 2010 na působení českých ozbrojených sil v zahraničních operacích na roky 2015 a 2016 již unijní mise a operace

²⁰⁰ „PČR, PS 2006-2010, 23. schůze, část 150 (5. 12. 2007)“.

²⁰¹ „PČR, PS 2006-2010, 59. schůze, část 144 (16. 6. 2009)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/059schuz/s059144.htm>.

²⁰² „PČR, PS 2010-2013, 7. schůze, část 94 (3. 11. 2010)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/007schuz/s007094.htm#r1>.

²⁰³ „PČR, PS 2010-2013, 40. schůze, část 161 (12. 6. 2012)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/040schuz/s040161.htm>.

získaly v poslanecké rozpravě prostor, zejména však kvůli významné účasti ČR na unijní výcvikové misi v Mali. Ministr obrany Martin Stropnický (ANO) se k operacím a misím Evropské unie vyjádřil, „že oblasti Blízkého a Středního východu, severní Afriky, Sahelu a Balkánu jsou klíčové pro naši bezpečnost a že [ČR je připravena] se aktivně podílet na řešení hrozeb, které z nich pocházejí, včetně vyslání vojáků do operací mezinárodních organizací. Parlament tím vyšle jasný signál spojencům v NATO a EU o bezpečnostně-politických prioritách ČR“²⁰⁴. Ministr zahraničí Lubomír Zaorálek podotkl, že „situace na jihu Evropy, v Africe a na Blízkém východě má přímý dopad na bezpečnost Evropy, a potažmo tedy i přirozeně nevyhýbá se to do budoucna ani České republice“²⁰⁵.

Zatím naposledy se účast České republiky v operaci Althea projednávala v červnu 2016, znovu v rámci víceletého návrhu na působení ČR v zahraničních operacích na roky 2017 a 2018. V projednávání tohoto návrhu se o EUFOR Althea zmínil ministr obrany Martin Stropnický, když potvrdil politický význam symbolické účasti České republiky v této operaci, který je výrazem ochoty a připravenosti aktivně se zapojovat do zajištění mezinárodní bezpečnosti.²⁰⁶

5.3 Operace EUFOR TCHAD/RCA

O účasti na operaci v Čadu se rozhodovalo v Poslanecké sněmovně celkem dvakrát. Poprvé se operace projednávala v prosinci 2007 v rámci návrhu na působení ČR v zahraničních misích pro rok 2008. Tehdejší ministryně obrany Vlasta Parkanová (KDU-ČSL) podporovala českou účast na EUFOR TCHAD/RCA zejména kvůli zhoršení humanitární situace v oblasti. A ačkoli se někteří poslanci pozastavovali nad tím, „zda někde ve střední Africe [...] nebudou naši vojáci poněkud ztraceni, protože nemají zkušenosti s touto oblastí“²⁰⁷, z důvodu solidarity s Evropskou unií nakonec operaci podpořili.²⁰⁸

Čadská operace byla předmětem jednání Sněmovny znovu na konci roku 2008 a v únoru 2009. Tato jednání jsou pro účely předkládané práce spojena, jelikož jejich předmětem byl návrh na účast České republiky v zahraničních operacích pro rok 2009. Návrh ale nebyl na konci roku 2008 schválen, a tak se jej vláda pokusila prosadit v únoru

²⁰⁴ „PČR, PS 2013-..., 19. schůze, část 230 (31. 10. 2014)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/019schuz/s019230.htm#r6>.

²⁰⁵ Ibid.

²⁰⁶ „PČR, PS 2013-..., 48. schůze, část 58 (29. 6. 2016)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/048schuz/s048058.htm#r2>.

²⁰⁷ „PČR, PS 2006-2010, 23. schůze, část 150 (5. 12. 2007)“.

²⁰⁸ Ibid.

2009 znovu, tentokrát již úspěšně. V projednávání tohoto návrhu nejprve v prosincovém jednání tehdejší ministryně obrany Vlasta Parkanová podotkla, že ČR sdílí své bezpečnostní zájmy s ostatními zeměmi Evropské unie, a právě účast na operacích mnohdy představuje jediný způsob, jak minimalizovat dopady hrozeb. František Laudát (ODS) apeloval na své kolegy odpovědností, kterou Česká republika má vůči svým spojencům v Evropské unii. V únorovém projednávání vládního návrhu jej znovu představila Parkanová s tím, že by bylo vhodné pokračovat s účastí na unijní operaci v Čadu a také se zúčastnit na ní navazující operace OSN MINURCAT: „Z hlediska našeho unijního předsednictví je více než žádoucí se této operace zúčastnit a praktickým způsobem tak přispět pokud možno k hladké transformaci [mezi misemi]“²⁰⁹. K operaci EUFOR TCHAD/RCA se vyjádřil také tehdejší ministr zahraničí Karel Schwarzenberg, který podotkl, že česká účast na operaci vyjadřuje solidaritu s ostatními zeměmi Evropské unie, a také slouží k tomu, aby se čeští příslušníci ozbrojených sil naučili pracovat v obtížných situacích, které v Čadu panují.²¹⁰

5.4 Námořní operace Atalanta

Symbolická účast na první unijní námořní operaci Atalanta u břehů Somálska v podobě tří důstojníků na operačním velitelství zřejmě nepodněcovala poslance k věnování přílišného prostoru této operaci při sledovaných debatách. Ačkoli příslušníci Armády ČR v operaci působí nepřetržitě od roku 2010, zmínka o ní proběhla pouze při rozpravě v listopadu 2010 o návrhu dalšího zahraničního působení českých ozbrojených sil pro roky 2011 a 2012. Tehdejší ministr obrany Alexandr Vondra, že účast je „v zásadě symbolické rovině, tak abychom měli potřebné informace“²¹¹. Jaké informace však měl Vondra na mysli, to nelze ze zbytku rozpravy zjistit. V ostatních projednáváních, kdy se mimo jiné řešilo i prodloužení české účasti v operaci Atalanta, byla zmíněna obecná vhodnost (například v podobě solidarity se spojenci v EU) účastnit se unijních operací.

5.5 EUTM Mali

Malijské operace se Česká republika účastní od jejího spuštění v roce 2013. O vyslání příslušníků ozbrojených rozhodovala Poslanecká sněmovna v únoru téhož roku.

²⁰⁹ „PČR, PS 2006-2010, 48. schůze, část 28 (4. 2. 2009)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/048schuz/s048028.htm#r2>.

²¹⁰ „PČR, PS 2006-2010, 44. schůze, část 83 (19. 12. 2008)“, viděno 21. dubna 2017,

<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/044schuz/s044083.htm#r19>; „PČR, PS 2006-2010, 48. schůze, část 28 (4. 2. 2009)“.

²¹¹ „PČR, PS 2010-2013, 7. schůze, část 94 (3. 11. 2010)“.

Všichni účastníci této rozpravy, kteří nakonec misi podpořili, tak používali argumenty, jež lze zařadit do kategorií *Bezpečnosti* i *Vhodnosti*. Například tehdejší předseda vlády Petr Nečas tvrdil, že oblast celého Sahelu, jehož je Mali součástí, „představuje jedno z rizikových pásem z hlediska bezpečnostní situace v celé Evropě“²¹². Zároveň podotkl, že navrhované vyslání „50 vojáků, s prominutím, je pouze výrazem naší solidarity, naší spoluodpovědnosti“²¹³. Podobnou argumentaci používali i ostatní politici při svých projevech. Příspěvek tehdejšího ministra zahraničí Karla Schwarzenberga lze ovšem také zařadit do kategorie *Výhodnosti*, jelikož v účasti na EUTM Mali viděl výjimečnou možnost, „jak mluvit do dalšího směřování společné bezpečnostní a obranné politiky Evropské unie“²¹⁴ a také příležitost k navázání užší spolupráce s dalšími státy v sahelské oblasti.²¹⁵

Protože byl mandát mise schválen pouze na jeden rok a víceletý plán na české účasti v zahraničních operacích se měl projednávat až na podzim roku 2014, musela vláda ČR předložit Poslanecké sněmovně návrh na další působení českých ozbrojených sil v malijské misi. Při rozpravě o tomto návrhu v červnu 2014 vystoupil pouze ministr obrany Martin Stropnický, který zmínil řadu argumentů, které lze zařadit do všech sledovaných kategorií. Jednak podotkl, že účast na misi přispívá ke stabilizaci regionu, a tím i k udržení bezpečnosti Evropy, tedy i České republiky. Jednak také zmínil význam zkušeností, které čeští vojáci získávají pod francouzským velením mise. V neposlední řadě Stropnický zdůraznil roli mise v budování obrazu ČR jako respektovaného partnera v oblasti zajišťování bezpečnosti evropského prostoru. Zajímavostí při tomto projednávání byla skutečnost, že prodloužení malijské mise podpořila většina poslanců KSČM, ačkoli se žádný z nich do rozpravy nepřihlásil, aby odůvodnil své rozhodnutí.²¹⁶

Když se na podzim 2014 projednával návrh působení sil a prostředků Ministerstva obrany pro roky 2015 a 2016, byla malijská mise přirozeně do návrhu zařazena. Ministr obrany Stropnický argumentoval pro účast na misi v Mali tím, že oblast Sahelu je jednou z klíčových pro bezpečnost České republiky. Navíc, schválením prodloužení mise vyšle ČR signál spojencům v Evropské unii o bezpečnostně-politických prioritách země. Ministr zahraničí Zaorálek pak akcentoval zejména bezpečnostní zájmy, protože situace

²¹² „PČR, PS 2010-2013, 51. schůze, část 277 (19. 2. 2013)“.

²¹³ Ibid.

²¹⁴ Ibid.

²¹⁵ Ibid.

²¹⁶ „PČR, PS 2013-..., 10. schůze, část 191 (18. 6. 2014)“, viděno 20. dubna 2017, <http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/010schuz/s010191.htm>; „Hlasování Poslanecké sněmovny - 10/119“.

v Africe „má přímý dopad na bezpečnost Evropy, a potažmo tedy i přirozeně nevyhýbá se to do budoucna ani České republice“.²¹⁷

K zatím poslednímu projednávání české účasti na EUTM Mali došlo v červnu 2016, kdy bylo zapojení do mise schváleno v rámci návrhu na působnost sil a prostředků Ministerstva obrany v letech 2017 a 2018. Během této diskuze vystoupila řada poslanců a většina argumentovala jak *Bezpečností*, tak i *Vhodností*. Například ministr obrany Stropnický prohlásil, že „Mali je jednou ze zemí Sahelu, jejíž stabilita se promítá do bezpečnostní situace v Evropě, potažmo i České republice, a to v rámci migrace a případného terorismu“²¹⁸. Zároveň poznamenal, že pokračující účast odráží spojenecké závazky, které ČR má vůči Evropské unii. Poslankyně Jana Černochová (ODS) pak podotkla, že další zapojení do malijské misi považuje za správné, protože Mali a okolní oblast jsou snadným cílem různých teroristických skupin. Podle Ivana Gabala (KDU-ČSL) je unijní mise v Mali jednou ze třech klíčových zahraničních účastí pro Českou republiku a ČR tak nese velkou spoluzodpovědnost za výkon a obranu Západu, a to nejen z hlediska migrace.²¹⁹

5.6 Operace EUNAVFOR Sophia

Česká republika se do druhé unijní námořní operace zapojila na podzim roku 2015, o účasti však Vláda Poslaneckou sněmovnu pouze informovala, a tak se tedy poprvé ve Sněmovně rozhodovalo o české účasti na námořní operaci Sophia až v polovině roku 2016. Při této rozpravě však žádný z řečníků Sophii nezmínil, a to ani vzdáleně.²²⁰

5.7 Shrnutí argumentace o zapojení

Jaké argumenty tedy převažovaly při rozpravách poslanců o účasti příslušníků českých ozbrojených sil na vojenských operacích a misích Evropské unie? Níže uvedená Tabulka č. 1 dokresluje četnost argumentů v jednotlivých kategoriích v průběhu let a zároveň dokazuje, že nejčastěji byly používány argumenty, které spadaly do kategorie *Vhodnosti*. Bezpečnostní argumentace pak tvořila o více než polovinu méně případů. Do kategorie *Výhodnosti* byla následně zařazena zhruba sedmina všech příspěvků. Tabulka č. 2 také potvrzuje jednu ze základních hypotéz práce, tedy že argumentace *Vhodností* celkově převažovala nad všemi ostatními kategoriemi. Zároveň tabulka znázorňuje, že do

²¹⁷ „PČR, PS 2013-..., 19. schůze, část 230 (31. 10. 2014)“.

²¹⁸ „PČR, PS 2013-..., 48. schůze, část 58 (29. 6. 2016)“.

²¹⁹ Ibid.

²²⁰ Ibid.

bezpečnostní kategorie nikdy nespádala většina v dané rozpravě použitých argumentů, vyjma rozpravy z října 2014.

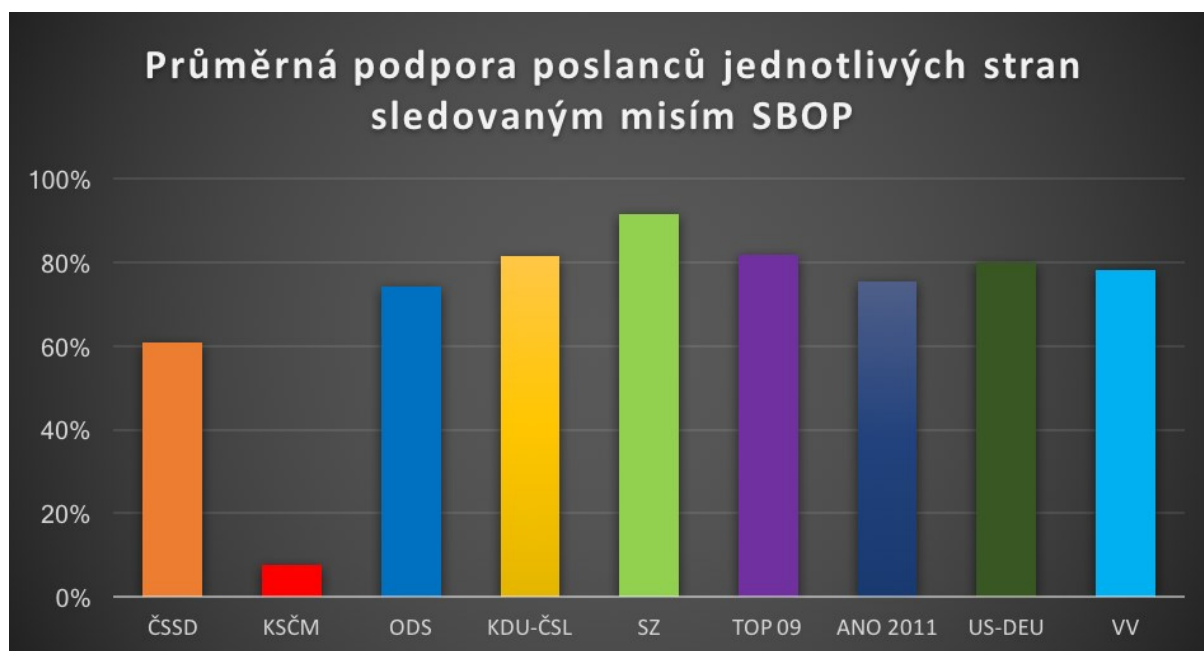
Tabulka č. 2: Přehled argumentů použitých při rozhodování o české účasti na vojenských misích a operacích EU

Datum rozhodování	Bezpečnost	Výhodnost	Vhodnost	Celkem
květen 2003	1	1	4	6
listopad 2004	0	0	3	3
prosinec 2005	0	0	1	1
prosinec 2006	0	0	1	1
prosinec 2007	1	0	4	5
prosinec 2008 a únor 2009	1	1	3	5
červen 2009	0	0	2	2
listopad 2010	1	1	1	3
červen 2012	0	0	2	2
únor 2013	3	1	3	7
červen 2014	1	1	1	3
říjen 2014	2	0	1	3
červen 2016	2	0	3	5
Celkem	12	5	29	46

Zdroj: autor, stenografické záznamy jednotlivých rozprav

Účast na vojenských misích a operacích EU byla do roku 2009 schvalována odděleně, ovšem od roku 2009 bylo hlasováno o zapojení do všech zahraničních misí a operací společně, s výjimkou neplánovaného vyslání ozbrojených sil, jak tomu bylo v případě české účasti na unijní výcvikové misi v Mali při hlasování v letech 2013 a 2014. Nejvyšší podporu dosahovaly návrhy na české zapojení do sledovaných misí u poslanců stran, které většinu sledovaného období strávily buď ve vládě, nebo mimo Poslaneckou sněmovnu. Toto tvrzení platí chronologicky pro Křesťanskou a demokratickou unii-

Graf č. 1

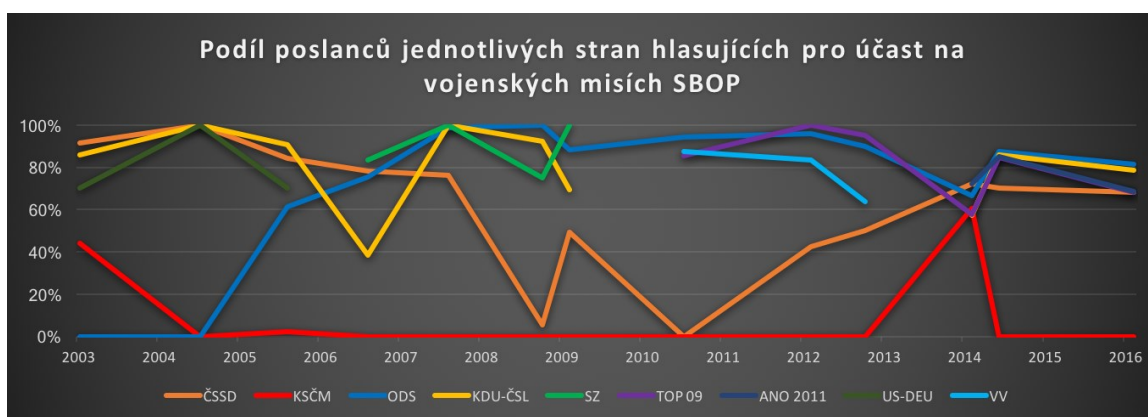

Zdroj: autor, hlasování Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

Československou stranu lidovou, Unii svobody-Demokratickou unii, Stranu zelených, TOP 09, Věcí veřejné a také pro hnutí ANO. Jak ukazuje Graf č. 1, vždy nejméně dvě třetiny poslanců těchto politických subjektů podpořily české účasti na vojenských misích a operacích Evropské unie.

Graf č. 1 také ukazuje minimální podporu české účasti na unijních misích a operacích ze strany poslanců Komunistické strany Čech a Moravy, jejíž zástupci zvedli ruku pro zkoumané návrhy v necelé desetině případů. Česká strana sociálně demokratická a Občanská demokratická strana jsou tradičními stranami na české porevoluční politické scéně, jejichž poslanci podpořili zapojení do sledovaných misí a operací EU v nadpoloviční většině případů. Ovšem podpora těchto stran se zejména v první polovině zkoumaného období odvíjela od jejich pozice v čele České republiky – tedy pokud se strany nacházely ve vládní koalici či v opozici. Toto tvrzení potvrzuje níže uvedený Graf č. 2.

Graf č. 2

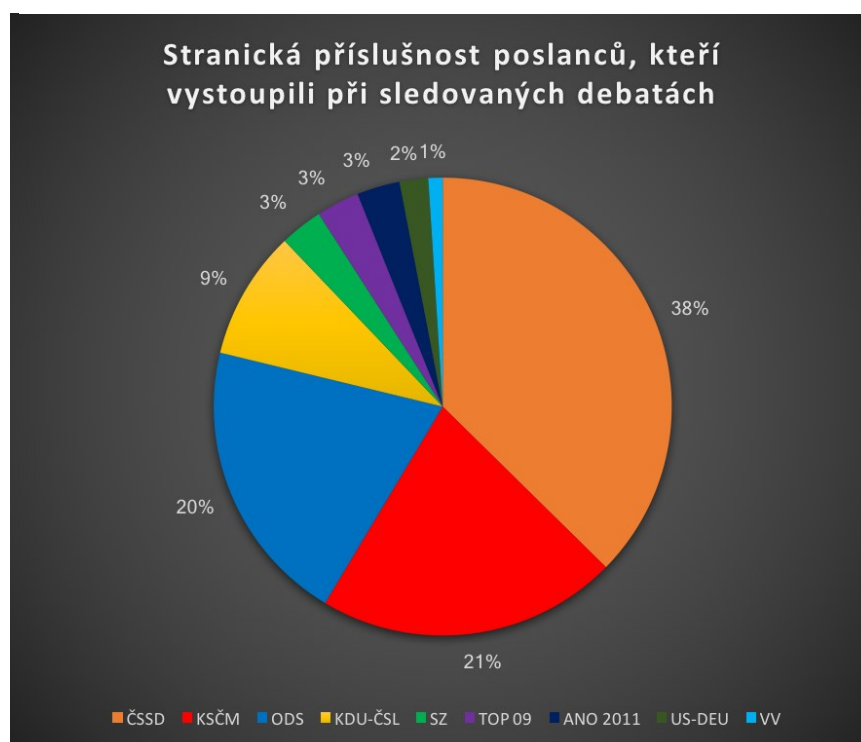

Zdroj: autor, hlasování Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

Poměrně malé a často symbolické zapojení České republiky se také odráželo ve zkoumaných rozpravách, jelikož v porovnání s projednáváním účasti na „velkých“ zahraničních misích, jakými byly například operace v Iráku či v Afghánistánu, bylo unijním vojenským misím a operacím věnováno poměrně málo prostoru. I přes to bylo možno identifikovat dostatek argumentů a výzkum tak mohl být úspěšně dokončen.

Nejčastěji v projednáváních zkoumaných návrhů vystupovali poslanci ČSSD, a to ve více než třetině případů. Na druhém místě pomyslného žebříčku se umístili poslanci KSČM, ačkoli, jak již bylo zmíněno, účast na sledovaných misích a operacích Evropské unie podpořili jen v minimu případů. Každý pátý příspěvek byl pak od poslanců ODS. Poslanci ostatních politických stran neměli takový podíl na debatách v Poslanecké sněmovně, a to zejména kvůli kratší době svého působení v dolní komoře českého Parlamentu. Tyto skutečnosti přehledněji dokládá Graf č. 3.

Graf č. 3

Zdroj: autor, stenografické záznamy 1

Hlavním cílem této diplomové práce bylo odpovědět na výzkumnou otázku, jaké zájmy převažují mezi českými politiky při rozhodování o účasti České republiky na vojenských misích a operacích Evropské unie. Překládaná práce si tak ve svém úvodu stanovila dvě hypotézy. Za prvé, že kvůli důležitosti spojeneckých závazků bude v poslaneckých rozpravách ve sledovaném období převládat argumentace, spadající do kategorie *Vhodnosti*. Tento předpoklad se potvrdil a jak ukazuje Graf č. 4, v diskuzích jednoznačně převládaly argumenty, zařazené do kategorie *Vhodnosti*, které tvořily 63 % všech názorů. Příspěvky, které spadaly do kategorie *Bezpečnosti*, tvořily čtvrtinu klíčových debat. Nejmenší část v podobě 11 % představovala argumentace, patřící do kategorie *Výhodnosti*.

Graf č. 4

Zdroj: autor, stenografické záznamy

Druhou hypotézou, kterou práce představila, byl nárůst poslaneckých příspěvků, které bylo možné zařadit do kategorie *Bezpečnosti*, zejména v souvislosti se zhoršením bezpečnostní situace v Evropě. Tento předpoklad se také potvrdil a na příloženém Grafu č. 5 lze pozorovat nárůst bezpečnostní argumentace od roku 2013, tedy od počátku české účasti na unijní výcvikové misi v Mali. Tento nárůst mohl být také způsoben tím, že se mezinárodní migrace začala dostávat do středu evropského dění, což následně vnímali i čeští občané v souvislosti se zhoršováním bezpečnostní situace v Evropě.

Graf č. 5

Zdroj: autor, stenografické záznamy jednotlivých rozprav

Závěr

Jaká byla převažující motivace českých politiků pro vyslání sil a prostředků Armády ČR do unijních vojenských misí a operací? Byly to zejména bezpečnostní důvody, kdy v účasti na misi či operaci viděli politici způsob, jak zajistit bezpečnostní zájmy České republiky? Nebo byla účast považována za vhodnou a sloužila tedy jako pouhý projev solidarity se spojenci a ctění závazků, které ČR vůči Evropské unii má? Případně, viděli poslanci v účasti potenciální zisk, a tedy věřili, že české zapojení do ní může být pro zemi výhodné? Tyto otázky byly předmětem výzkumu, na které se pokusila předkládaná diplomová práce na předchozích stranách odpovědět.

Česká republika se v průběhu zkoumaných let 2003-2016 zúčastnila šesti vojenských misí a operací z celkových dvanácti, které Evropská unie v rámci své Společné bezpečnostní a obranné politiky vyslala. ČR se však většiny sledovaných misí a operací zúčastnila vysláním svých jednotek do velitelských struktur operací v maximálním počtu do tří osob. Výjimky pak tvoří jednak počáteční účast na operaci EUFOR Althea (maximálně 90 osob), a jednak také účast na unijní výcvikové misi v Mali (až 41 osob). Na konci roku 2016 se Česká republika zapojovala do čtyř vojenských misí a operací EU: Althea, Atalanta, EUTM Mali a Sophia.

V předkládané práci byly představeny základní strategické dokumenty a právní zakotvení pro zahraniční vojenskou účast českých ozbrojených sil, které představovaly rámec pro zkoumané debaty v Poslanecké sněmovně. Zároveň byl také stručně nastíněn politický vývoj České republiky ve sledovaném období a byly představeny politické strany, jejichž členové se na rozhodování o účasti na vojenských misích a operacích Evropské unie podíleli. Jednotlivé poslanecké příspěvky a hlasování ve většině případů potvrdily, že poslanecká argumentace se řídí stranickými názory, a to zejména v případě velkých stran na české politické scéně. Příkladem je změna v podpoře unijním operacím ze strany občanských a sociálních demokratů mezi zkoumanými lety 2003 až 2016. Na počátku tohoto období členové ODS odmítali české zapojení do unijních operací Concordia a Althea v okamžiku, kdy byli v opozici. Když však Občanská demokratická strana utvořila vládní koalici, podpora těmto misím narostla až na 100% míru podpory mezi jejími poslanci. Obrácený vývoj můžeme sledovat mezi poslanci sociální demokracie, kteří v tomto období českou účast v unijních operacích z počátku podporovali, avšak pouze do té doby, dokud byli součástí vládní koalice. V okamžiku, kdy se přesunuli do opozice, změnila se i podpora těmto operacím.

Tato diplomová práce si dala za úkol zodpovědět na v úvodu stanovenou otázku: jaké zájmy převažovaly mezi českými poslanci při rozhodování o účasti České republiky na vojenských misích a operacích Evropské unie? Následný výzkum byl prováděn pomocí obsahové analýzy rozprav na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky o účasti či prodloužení působnosti ozbrojených sil ČR ve vojenských misích a operacích Evropské unie mezi lety 2003 a 2016. Práce si pro účely svého výzkumu stanovila tři kategorie, do kterých rozřadila jednotlivé poslanecké rozpravy. Kategorie *Bezpečnosti* vycházela z neorealistickej teorie mezinárodních vztahů a byly do ní zařazeny všechny příspěvky ve sledovaných diskuzích, v nichž poslanci argumentovali pro účast na vojenské misi či operaci Evropské unie bezpečnostními zájmy ČR či Evropské unie. Druhou a třetí kategorií, do kterých předkládaná práce zkoumané projevy řadila, byly kategorie *Výhodnosti* a *Vhodnosti*, které vycházely z teorie sociologického institucionalismu. Projevy, v nichž politici zdůrazňovali potenciální ekonomický či politický zisk, plynoucí z případné účasti na projednávaných vojenských misích či operacích EU, byly zařazeny do kategorie *Výhodnosti*. V neposlední řadě byly do kategorie *Vhodnosti* zařazeny ty projevy, které zdůrazňovaly závazky České republiky vůči spojencům v Evropské unii a kontinuitu české zahraniční politiky.

Základní hypotézou pro předkládaný výzkum byl předpoklad, že spojenecké závazky jsou pro české poslance nejdůležitějším argumentem pro účast na sledovaných misích a operacích EU, a tedy že nejvíce příspěvků ve zkoumaných diskuzích bude zařazeno do kategorie *Vhodnosti*. Druhým předpokladem práce byl postupný nárůst bezpečnostní argumentace, který měl být způsoben zejména zhoršující se bezpečnostní situací v Evropě, a tedy i v České republice.

Oba předpoklady tato diplomová práce potvrdila. Většina názorů, které byly v průběhu sledovaných rozprav vyřčeny, totiž skutečně spadá do kategorie *Vhodnosti*. Nejčastěji politici pak v rámci této kategorie argumentovali závazky vůči spojencům v Evropské unii a také kontinuitou české zahraniční politiky. Na druhou stranu také ve sněmovních diskuzích narostla četnost bezpečnostní argumentace, a to zejména v posledních letech, spojených se zhoršenou bezpečnostní situací Evropy a tím pádem i České republiky. Z výše uvedeného lze usoudit, že ČR stále usiluje zejména o upevnění svého místa v západních strukturách a že bezpečnostní zájmy státu nejsou v ohrožení – při nejmenším ne natolik, aby jimi poslanci při svých vystoupeních argumentovali. Snaha nezklamat spojence na Západě je mezi českými poslanci tak silná, že žádný z vládou

předložených návrhů na účast ČR na vojenských misích a operacích Evropské unie nebyl²²¹ Poslaneckou sněmovnou zamítnut.

Ze závěrů předkládané diplomové mohou vyplývat další výzkumné otázky, například zda tak často argumentované spojenecké závazky nemají svůj skutečný základ v politických ziscích na unijní úrovni, které by pro Českou republiku mohly plynout z účastí na misích a operacích EU. Tedy zda na první pohled zjevná vhodnost zapojení není pouhou zamaskovanou výhodností. K takovému výzkumu by však bylo zapotřebí provést mnohé rozhovory s českými zástupci v Bruselu a na vysokých pozicích v české exekutivě.

Do budoucna lze předpokládat, že trend nárůstu bezpečnostní argumentace bude dlouhodobě pokračovat, jelikož bezpečnostní otázky dnes tvoří středobod společenských i politických debat. V následujících letech by tedy bylo možné provést výzkum, který by se zaměřil právě na nárůst tohoto typu argumentace, na jeho příčiny a na adekvátnost české reakce v podobě zapojení se do unijních vojenských misí a operací.

²²¹ Výjimku představuje pouze „Vládní návrh působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2009“, který byl sice při svém prvním projednávání 19. prosince 2008 Sněmovnou zamítnut, ale při opakovaném projednávání tohoto návrhu byl 4. února 2009 schválen.

Summary

The aim of this Master thesis was to examine which interests drive decisions of Czech politicians to agree with the participation of the Czech Republic in the military missions and operations of the European Union. The research was conducted through content analysis of debates which took place in the Chamber of Deputies of the Czech Parliament between years 2003 and 2016. During those years, Members of the Chamber of Deputies debated on joining the military missions and operations of the EU thirteen times. For the purpose of this research, the thesis defined three categories into which every eligible Member's contribution was sorted. These categories were *Security*, *Profitability* and *Appropriateness*, and they were based on neorealist theory (*Security*) and sociological institutionalism theory (*Profitability* and *Appropriateness*).

The main hypothesis of this work was that the most of the Member's contribution belonged into *Appropriateness* category, mainly due to the importance of commitments which the Czech Republic has towards its allies in the European Union, and of continuation of the Czech foreign policy. The second hypothesis was that the amount of contributions belonging into *Security* category would be increasing, especially in the last couple of years, namely because of the security situation of the EU and the Czech Republic.

Over the researched years, the Czech Republic participated in six out of twelve military missions and operations of the European Union (Operation Concordia, Operation Althea, EUFOR TCHAD/RCA, Operation Atalanta, EUTM Mali, Operation Sofia). As of December 2016, the Czech Republic is still active in four of them (Operation Althea, Operation Atalanta, EUTM Mali, Operation Sofia). With the exception of the first Czech participation in the Operation Althea and in the training mission of the European Union in Mali, the number of sent personnel into the researched missions and operations was and still is rather symbolic with the maximum of three individuals.

Since the Velvet revolution, Czech politicians generally approve the involvement of the Czech army beyond country's borders. This approval was driven by the need of "Return to Europe", common feeling for the majority of Czech politicians, which resulted in joining the NATO in 1999 and the EU in 2004. Between the years 2003 and 2016, support among the Czech political parties for the participation in aforementioned missions and operations largely varied, mainly due to governments changing very often – nine different governments held office in that period. Main political parties such as

Civic Democrats (ODS) and Social Democrats (ČSSD) supported the Czech participation in said missions and operations particularly when they were in the government. The other major party – Communists (KSČM) – does not support any NATO-related mission or operation in principle but they supported EU's military missions and operations in two out of thirteen occasions. The other Czech political parties generally supported the missions and operations because in the time of debate these minor parties were either part of the government or were not in the Chamber of Deputies.

Although the missions and operations were generally supported, the reasons for that varied. In researched debates, almost two thirds of politicians reasoned with *Appropriateness* arguments. More than one quarter of contributions belonged under category of *Security* and just every ninth contribution fell into *Profitability* category. These findings prove the main hypothesis right, the majority of arguments belonged into category of *Appropriateness*. Moreover, the rise of *Security* arguments in the last few years of researched period proves another hypothesis, that such a development would take place because of worsened security situation in the European Union and in the Czech Republic.

Použitá literatura

Primární zdroje

Dokumenty

„A Secure Europe in a Better World - European Security Strategy". Council of the European Union, 12. prosince 2003. Viděno 1. dubna 2017.

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>.

Barták, Martin, a Jan Kohout. „Vládní návrh působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v roce 2010 | Sněmovní tisk 869/0". Vláda České republiky, 2009. Viděno 29. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=5&CT=869&CT1=0>.

„Bezpečnostní strategie České republiky". Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 1999. Viděno 29. března 2017.

<http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/002.pdf>.

„Bezpečnostní strategie České republiky". Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2001. Viděno 29. března 2017.

<http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/2001%20Bezpecnostni%20strategie%20CR.pdf>.

„Bezpečnostní strategie České republiky". Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2003. Viděno 29. března 2017.

<http://www.mocr.army.cz/images/Bilakniha/CSD/2003%20Bezpecnostni%20strategie%20CR.pdf>.

„Bezpečnostní strategie České republiky". Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2011. Viděno 24. října 2016. http://www.mzv.cz/bezp_strategie/.

„Bezpečnostní strategie České republiky". Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015. Viděno 28. března 2017.

<https://www.vlada.cz/assets/ppov/brs/dokumenty/bezpecnostni-strategie-2015.pdf>.

„Comprehensive Political Guidance endorsed by NATO Heads of State and Government on 29 November 2006". *NATO*, 29. listopadu 2006. Viděno 30. března 2017. http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_56425.htm.

„Dlouhodobý program ČSSD", 2003. Viděno 27. dubna 2017. <https://www.cssd.cz/ke-stazeni/volebni-programy/dlouhodoby-program-cssd-2003/>.

„Dlouhodobý program ČSSD", 2005. Viděno 27. dubna 2017. <https://www.cssd.cz/ke-stazeni/volebni-programy/dlouhodoby-program-cssd-2005/>.

„EU Military Operation in Eastern Chad and North Eastern Central African Republic (EUFOR Tchad/RCA)". Council of the European Union, březen 2009. Viděno 30. dubna 2017. http://www.eeas.europa.eu/archives/csdp/missions-and-operations/eufor-tchad-rca/pdf/01032009_factsheet_eufor-tchad-rca_en.pdf.

„EU NAVFOR Somalia - Operation Atalanta | Factsheet". European External Action Service, leden 2017. Viděno 30. dubna 2017. http://eunavfor.eu/wp-content/uploads/2017/01/20170130_EUNAVFOR_Factsheet.pdf.

„EU's Global Engagement: A Database of the EU Common Security and Defence Policy Military Operations and Civilian Missions Worldwide". *Global Governance Programme*. Viděno 25. dubna 2017. <http://globalgovernanceprogramme.eui.eu/eu-global-engagement-database/>.

„Factsheet on EUNAVFOR MED mission". European External Action Service, 25. dubna 2017. Viděno 30. dubna 2017. https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/april_2017_-_factsheet_on_eunavfor_med_mission_english.pdf.

„Charta OSN". Informační centrum OSN v Praze, 2015. Viděno 28. března 2017. http://www.osn.cz/wp-content/uploads/Charta_OSN.pdf.

„Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii". Úřední věstník Evropské unie, 26. října 2012. Viděno 1. dubna 2017. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012M/TXT&from=EN>.

Kühnl, Karel. „Vládní návrh dalšího působení sil a prostředků Armády České republiky v zahraničních operacích v roce 2005 | Sněmovní tisk 757/0". Vláda České republiky,

2004. Viděno 29. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=4&CT=757&CT1=0>.

Parkanová, Vlasta, a Karel Schwarzenberg. „Vládní návrh působení sil a prostředků Armády České republiky v zahraničních operacích v roce 2008 | Sněmovní tisk 347/0“.

Vláda České republiky, 2007. Viděno 30. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=12196>.

„Prague Summit Declaration“. *NATO*, 21. listopadu 2002. Viděno 30. března 2017.

<http://www.nato.int/docu/pr/2002/p02-127e.htm>.

„Program | US DEU“. *Unie svobody - demokratická unie*. Viděno 29. dubna 2017.

[https://web-](https://web-beta.archive.org/web/20060111154106/http://www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=69)

[beta.archive.org/web/20060111154106/http://www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=69](https://web-beta.archive.org/web/20060111154106/http://www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=69).

„Program eurovolby 2014“. *Věci veřejné*. Viděno 29. dubna 2017. [https://web-](https://web-beta.archive.org/web/20140828065831/https://www.veciverejne.cz/program-eurovolby-2014.html)

[beta.archive.org/web/20140828065831/https://www.veciverejne.cz/program-eurovolby-2014.html](https://web-beta.archive.org/web/20140828065831/https://www.veciverejne.cz/program-eurovolby-2014.html).

„Program pro volby do Evropského parlamentu 2004 | US DEU“. *Unie svobody - demokratická unie*, 13. května 2004. Viděno 29. dubna 2017. [https://web-](https://web-beta.archive.org/web/20060111155114/http://www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=83)

[beta.archive.org/web/20060111155114/http://www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=83](https://web-beta.archive.org/web/20060111155114/http://www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=83).

„Program VV - ZAHRANIČNÍ POLITIKA (2013)“. *Věci veřejné*. Viděno 29. dubna 2017. [https://web-](https://web-beta.archive.org/web/20130527045838/http://www.veciverejne.cz/program-vv-zahranicni-politika.html)

[beta.archive.org/web/20130527045838/http://www.veciverejne.cz/program-vv-zahranicni-politika.html](https://web-beta.archive.org/web/20130527045838/http://www.veciverejne.cz/program-vv-zahranicni-politika.html).

„Resolution 1551 (2004)“. United Nations Security Council, 9. července 2004. Viděno 29. dubna 2017.

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1551\(2004\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1551(2004)).

„Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe - A Global Strategy for the European Union's Foreign And Security Policy“. European External Action Service,

červen 2016. Viděno 19. října 2016.

https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/eugs_review_web.pdf.

„Strategic Concept 2010". NATO, 19. listopadu 2010. Viděno 28. března 2017.

http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_82705.htm.

„Strategic Concepts". NATO. Viděno 30. března 2017.

http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_56626.htm.

Stropnický, Martin, a Lubomír Zaorálek. „Návrh na působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v zahraničních operacích v letech 2017 a 2018 s výhledem na rok 2019 | Sněmovní tisk 786/0, část č. 1/64". Vláda České republiky, 2016. Viděno 30. dubna 2017. <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=786&CT1=0>.

„The Alliance's New Strategic Concept (1991)". NATO. Viděno 30. března 2017.

http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_23847.htm.

Tvrdík, Jaroslav, a Cyril Svoboda. „Návrh na působení sil a prostředků Armády České republiky v operaci Evropské unie v Bývalé jugoslávské republice Makedonie | Sněmovní tisk 319". Vláda České republiky, 2003. Viděno 29. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=319&ct1=0>.

„Ústava České republiky". Viděno 1. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.

„Volební program KDU-ČSL 2013-2017". Viděno 28. dubna 2017.

<http://www.kdu.cz/getattachment/6089d21c-eba3-4e8e-b390-1b922500af73/Volebni-program-pro-volby-do-poslanecke-snemovny-2.aspx>.

„Volební program KDU-ČSL pro volby do Evropského parlamentu 23. a 24. května 2014". Viděno 28. dubna 2017. <http://www.kdu.cz/getattachment/fdabd0ef-47a6-4d12-b049-3bbe77adca2d/Volebni-program-pro-volby-do-Evropskeho-parlamentu.aspx>.

„Volební program TOP 09 pro volby do Poslanecké sněmovny 2010". Viděno 28.

dubna 2017. http://www.top09.cz/files/soubory/volebni-program-2010-do-poslanecke-snemovny_85.pdf.

Internetové stránky

„ALTHEA | Mise". *Ministerstvo obrany České republiky*. Viděno 7. února 2017.
<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=6391>.

„ATALANTA (Atalante) - Arcadian Heroine of Greek Mythology". *Theoi*. Viděno 30. dubna 2017. <http://www.theoi.com/Heroine/Atalanta.html>.

„Čeští vojáci v zahraničí 2006 | Mise". *Ministerstvo obrany České republiky*. Viděno 7. února 2017. <http://www.mise.army.cz/historie-misi/cesti-vojaci-v-zahranici-k-31--prosinci-2006-8402/>.

„Čeští vojáci v zahraničí 2007 | Mise". *Ministerstvo obrany České republiky*. Viděno 7. února 2017. <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=10820>.

„Čeští vojáci v zahraničí 2008 | Mise". *Ministerstvo obrany České republiky*. Viděno 29. dubna 2017. <http://www.mise.army.cz/historie-misi/cesti-vojaci-v-zahranici-k-31--prosinci-2008-13292/>.

„Čeští vojáci v zahraničí 2013 | Mise". *Ministerstvo obrany České republiky*. Viděno 7. února 2017. <http://www.mise.army.cz/historie-misi/cesti-vojaci-v-zahranici-2013-94990/>.

„Čeští vojáci v zahraničí 2015 | Mise". *Ministerstvo obrany České republiky*. Viděno 7. února 2017. <http://www.mise.army.cz/historie-misi/v-zahranici-2015/cesti-vojaci-v-zahranici-2015-117798/>.

„Čeští vojáci v zahraničí 2016 | Mise". *Ministerstvo obrany České republiky*. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.mise.army.cz/historie-misi/v-zahranici-2016/cesti-vojaci-v-zahranici-2016-130738/>.

Daniel, Jan, a Markéta Wittichová. „Peacekeeping Contributor Profile: Czech Republic". *Providing for Peacekeeping*, 3. března 2016. Viděno 10. května 2016.
<http://www.providingforpeacekeeping.org/2016/03/03/peacekeeping-contributor-profile-czech-republic/>.

„Historie ANO". *ANO, bude líp*. Viděno 28. dubna 2017.
<https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/historie/>.

„Historie KDU-ČSL". *KDU-ČSL*. Viděno 28. dubna 2017. <http://www.kdu.cz/onas/historie>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 7/31". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 3. listopadu 2010. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=52672>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 7/114". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 5. prosince 2006. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=44282>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 10/119". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 18. června 2014. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=59203>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 16/396". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 28. května 2003. Viděno 28. dubna 2017. <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=31970>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 19/126". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 31. října 2014. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=59952>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 23/143". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 5. prosince 2007. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=46295>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 23/146". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 5. prosince 2007. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=46298>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 39/329". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 15. prosince 2004. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=37814>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 40/78". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 12. června 2012. Viděno 27. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=55996>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 48/114". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 4. února 2009. Viděno 27. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=48695>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 48/122". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 29. června 2016. Viděno 28. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=63873>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 51/294". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 19. února 2013. Viděno 27. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=57494>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 51/755". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 7. prosince 2005. Viděno 27. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?G=41317>.

„Hlasování Poslanecké sněmovny - 59/287". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*, 16. června 2009. Viděno 27. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/sqw/hlasy.sqw?g=50099>.

„Kdo jsme a co chceme | KSČM". *Komunistická strana Čech a Moravy*. Viděno 27. dubna 2017. <https://www.kscm.cz/nase-strana/kdo-jsme/kdo-jsme-co-chceme>.

Kopecký, Josef. „VV se štěpí. Opouští je Peake i další, vládní většina se otrásá". *iDNES.cz*, 17. dubna 2012. Viděno 29. dubna 2017. http://zpravy.idnes.cz/peake-konci-ve-vecech-verejnych-dmw-/domaci.aspx?c=A120417_170534_domaci_kop.

„Mgr. Tomáš Jan Podivínský". *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. Viděno 28. dubna 2017. <http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=6134&o=7>.

„Mission Background | EUFOR BiH". *European Union Force in Bosnia and Herzegovina*. Viděno 29. dubna 2017. <http://www.euforbih.org/eufor/index.php/about-eufor/background>.

„O nás | ODS". *Občanská demokratická strana*. Viděno 27. dubna 2017.

<http://www.ods.cz/o-nas>.

„O NÁS - Věci veřejné (2012)". *Věci veřejné*. Viděno 29. dubna 2017. <https://web-beta.archive.org/web/20120430224347/http://www.veciverejne.cz/o-nas.html>.

„O NÁS - Věci veřejné (2014)". Viděno 29. dubna 2017. <https://web-beta.archive.org/web/20140828090849/http://www.veciverejne.cz/o-nas.html>.

„Operace Essential Harvest". *natoaktual.cz | Oficiální portál Informačního centra o NATO*. Viděno 29. dubna 2017.

http://www.natoaktual.cz/na_zpravy.aspx?y=na_zpravy/mise_eh.htm.

„Pár slov o ANO". *ANO, bude líp*. Viděno 28. dubna 2017.

<https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/par-slov-o-ano/>.

„PČR, PS 2002-2006, 16. schůze, část 297 (28. 5. 2003)". Viděno 20. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/016schuz/s016297.htm>.

„PČR, PS 2002-2006, 51. schůze, část 301 (7. 12. 2005)". Viděno 20. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/051schuz/s051301.htm>.

„PČR, PS 2002-2006, 51. schůze, část 304 (7. 12. 2005)". Viděno 27. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/051schuz/s051304.htm#r1>.

„PČR, PS 2006-2010, 7. schůze, část 118 (5. 12. 2006)". Viděno 20. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/007schuz/s007118.htm>.

„PČR, PS 2006-2010, 23. schůze, část 150 (5. 12. 2007)". Viděno 20. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/023schuz/s023150.htm>.

„PČR, PS 2006-2010, 44. schůze, část 83 (19. 12. 2008)". Viděno 21. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/044schuz/s044083.htm#r19>.

„PČR, PS 2006-2010, 48. schůze, část 28 (4. 2. 2009)". Viděno 20. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/048schuz/s048028.htm#r2>.

„PČR, PS 2006-2010, 59. schůze, část 144 (16. 6. 2009)". Viděno 20. dubna 2017.

<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/059schuz/s059144.htm>.

- „PČR, PS 2010-2013, 7. schůze, část 94 (3. 11. 2010)". Viděno 20. dubna 2017.
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/007schuz/s007094.htm#r1>.
- „PČR, PS 2010-2013, 40. schůze, část 161 (12. 6. 2012)". Viděno 20. dubna 2017.
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/040schuz/s040161.htm>.
- „PČR, PS 2010-2013, 51. schůze, část 277 (19. 2. 2013)". Viděno 21. dubna 2017.
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/051schuz/s051277.htm>.
- „PČR, PS 2013-..., 10. schůze, část 191 (18. 6. 2014)". Viděno 20. dubna 2017.
<http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/010schuz/s010191.htm>.
- „PČR, PS 2013-..., 19. schůze, část 230 (31. 10. 2014)". Viděno 20. dubna 2017.
<http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/019schuz/s019230.htm#r6>.
- „PČR, PS 2013-..., 48. schůze, část 58 (29. 6. 2016)". Viděno 20. dubna 2017.
<http://www.psp.cz/eknih/2013ps/stenprot/048schuz/s048058.htm#r2>.
- „Programová východiska". *ANO, bude líp*. Viděno 28. dubna 2017.
<https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/volby-2013/vychodiska/>.
- „Programová východiska a principy". *TOP 09*. Viděno 28. dubna 2017.
<http://www.top09.cz/proc-nas-volit/programova-vychodiska-a-principy/>.
- „Resortní program". *ANO, bude líp*. Viděno 28. dubna 2017.
<https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/program/volby-2013/resortni-program/>.
- „Stanislav Gross – korunní princ, který selhal". *ČT24*, 16. dubna 2015. Viděno 9. května 2017. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1520610-stanislav-gross-korunni-princ-ktery-selhal>.
- „Topolánková vláda padla". *ČT24*, 24. března 2009. Viděno 28. dubna 2017.
<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1415622-topolankova-vlada-padla>.
- „Věci veřejné se transformovaly na spolek". *Věci veřejné*, 14. července 2015. Viděno 29. dubna 2017. <https://web-beta.archive.org/web/20151211180916/http://www.veciverejne.eu/veci-verejne-se-transformovaly-na-spolek/>.

„Vize ekologické demokracie". *Strana zelených*, 29. března 2004. Viděno 28. dubna 2017. <http://web.archive.org/web/20051215215639/http://zeleni.cz:80/page-type1c.php?kategorie=3.1>.

„Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 11.06. – 12.06.2004". *volby.cz*. Viděno 27. dubna 2017. <http://volby.cz/pls/ep2004/ep11?xjazyk=CZ>.

„Volby do Evropského parlamentu konané na území České republiky ve dnech 23.05. – 24.05.2014". *volby.cz*. Viděno 27. dubna 2017. <http://volby.cz/pls/ep2014/ep11?xjazyk=CZ>.

„Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 02.06. – 03.06.2006". *volby.cz*. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>.

„Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 14. - 15.6.2002". *volby.cz*. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.volby.cz/pls/ps2002/ps2?xjazyk=CZ>.

„Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25.10. – 26.10.2013". *volby.cz*. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>.

„Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28.05. – 29.05.2010". *volby.cz*. Viděno 27. dubna 2017. <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ>.

Sekundární zdroje

Knihy

Attinà, Fulvio, a Daniela Irrera. *Multilateral Security and ESDP Operations*. Farnham: Ashgate, 2010. Viděno 7. března 2016. <http://site.ebrary.com/lib/alltitles/docDetail.action?docID=10400537>.

Bureš, Jan, ed. *Česká demokracie po roce 1989: institucionální základy českého politického systému*. 1. vydání. Praha: Grada, 2012.

Carlsnaes, Walter, Helene Sjursen, a Brian White, ed. *Contemporary European foreign policy*. London: Sage, 2004.

Drulák, Petr. *Teorie mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003.

Finnemore, Martha. *The Purpose of Intervention : Changing Beliefs About the Use of Force*. Cornell Studies in Security Affairs. Ithaca: Cornell University Press, 2003

Larivé, Maxime H.A. *Global Interdisciplinary Studies Series : Debating European Security and Defense Policy : Understanding the Complexity*. Farnham: Ashgate Publishing Ltd, 2014. Viděno 29. prosince 2016.

<https://ebookcentral.proquest.com/lib/cuni/detail.action?docID=1774184>.

Schmidt, Vivien A. „Comparative Institutionalisms“. In *Globalisation, Multilateralism, Europe : Towards a Better Global Governance?*, Mario Telò, 109–23. Farnham: Ashgate Publishing Ltd, 2014. Viděno 25. prosince 2015.

<http://site.ebrary.com/lib/alltitles/docDetail.action?docID=10829002>.

Veber, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy: od antických počátků do současnosti*. 3. dopl. vyd. Dějiny států. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012.

Články a jiné sekundární zdroje

Biava, Alessia. „The Emergence of a Strategic Culture within the Common Security and Defence Policy“. *European Foreign Affairs Review* 16, č. 1 (1. února 2011): 41–58. Viděno 28. února 2017.

<http://www.kluwerlawonline.com.ezproxy.is.cuni.cz/abstract.php?area=Journals&id=ERR2011003>.

Carment, David, a Zeynep Taydas. „Third Party States in Ethnic Conflict: The Domestic Determinants of Intervention“. In *Conference Papers -- International Studies Association*, 45:1–66. Montreal, 2004. Viděno 4. března 2017.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=16050125&lang=cs&site=ehost-live>.

Dicke, Rachel. „The European Union Training Mission in Mali: A case study“. *Croatian International Relations Review* 20, č. 71 (jen 2014): 91–119. Viděno 29. prosince 2015. doi:10.2478/cirr-2014-0010.

Ehrhart, Hans-Georg, a Kerstin Petretto. „The EU and Somalia: Counter-Piracy and the Question of a Comprehensive Approach". The Greens/European Free Alliance, únor 2012. Viděno 28. listopadu 2015. https://www.greens-efa.eu/legacy/fileadmin/dam/Documents/Studies/International/Ehrhart_Petretto_EUandSomalia_2012_fin.pdf.

Ekengren, Magnus, a Bengt Sundelius. „National Foreign Policy Co-ordination". In *Contemporary European foreign policy*, editoval Walter Carlsnaes, Helene Sjørusen, a Brian White. London: Sage, 2004.

Haesebrouck, Tim. „Explaining the Member State's Varying Military Engagements: the Potential of a Strategic Culture Perspective". *Journal of Contemporary European Research* 12, č. 3 (červenec 2016): 773–81. Viděno 11. února 2017. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=poh&AN=117514367&site=eds-live&scope=site&lang=cs>.

Havelka, Miroslav, a Josef Procházka. „Dokumenty strategického řízení obrany". *Vojenské rozhledy* 25 (57), č. 2 (2016): 3–19. Viděno 28. března 2017. doi:10.3849/2336-2995.25.2016.02.003-019.

Choi, Seung-Whan, a Patrick James. „Why Does the United States Intervene Abroad? Democracy, Human Rights Violations, and Terrorism". *Journal of Conflict Resolution* 60, č. 5 (srpen 2016): 899–926. Viděno 4. března 2017. doi:10.1177/0022002714560350.

Karásek, Tomáš. „Česká republika a zahraniční vojenské operace: Formování politického konsenzu v letech 1999–2009". *Mezinárodní vztahy* 45, č. 4 (2010): 29–49. Viděno 31. října 2016. <https://mv.iir.cz/article/view/386>.

———. „Sledování posunu ve strategické kultuře: Analýza protipovstaleckého boje jako vzestupu strategické subkultury/Tracking Shifts in Strategic Culture: Analyzing Counterinsurgency as a Rise of a Strategic Subculture". Univerzita Obrany. Ústav Strategických Studií. *Obrana a Strategie*; Brno 2016, č. 1 (2016): 109–28. Viděno 28. února 2017. doi:<http://dx.doi.org/10.3849/1802-7199.16.2016.1.109-128>.

Koga, Jun. „Where Do Third-Parties Intervene? Third-Parties' Political Institutions and Military Interventions in Civil Conflicts". In *Conference Papers -- International Studies*

Association, 49:1–32. Chicago, 2008. Viděno 4. března 2017.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=poh&AN=42976719&lang=cs&site=ehost-live>.

Korzeniewsk-Wiszniewska, Mirella. „International Military and Police Missions to the Republic of Macedonia and Their Role in Stabilizing Macedonian-Albanian Relations". *Politeja* 30 (srpen 2014): 317. Viděno 29. dubna 2017.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=poh&AN=103204474&site=eds-live&scope=site&lang=cs>.

March, James G., a Johan P. Olsen. „The Institutional Dynamics of International Political Orders". *International Organization* 52, č. 4 (1998): 943–69. Viděno 27. ledna 2017. <http://www.jstor.org/stable/2601363>.

Meyer, Christoph O. „Convergence Towards a European Strategic Culture? A Constructivist Framework for Explaining Changing Norms". *European Journal of International Relations* 11, č. 4 (prosinec 2005): 523–49. Viděno 28. února 2017. doi:10.1177/1354066105057899.

Missiroli, Antonio. „Central Europe between the EU and NATO". *Survival* 46, č. 4 (1. prosince 2004): 121–36. Viděno 11. února 2017. doi:10.1080/00396330412331342496.

Nováková, Klára. „Současná humanitární krize v súdanském Dárfúru a způsoby jejího řešení". Praha: Univerzita Karlova, 2014. Viděno 30. dubna 2017.

<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/98352>. Vedoucí práce Lucie Gladišová.

Oliveira, António. „The Use of Military Force in the Management and Conflict Resolution". *Janus.Net: e-Journal of International Relations* 7, č. 1 (květen 2016): 33–54. Viděno 28. února 2017.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=a9h&AN=118979626&site=eds-live&scope=site&lang=cs>.

Petružálková, Kateřina. „Schvalovací proces účasti Armády České republiky v zahraničních operacích". Praha: Univerzita Karlova, 2013. Viděno 28. října 2016.

<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/139450>. Vedoucí práce Vít Střítecký.

Puricel, Ion. „A U.S. Strategy for Dealing with Russia - Accommodation & Containment & Engagement". *Annals of the Constantin Brancusi University of Targu Jiu-Letters & Social Sciences Series*, č. 1 (leden 2015): 11–19. Viděno 26. listopadu 2016.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&direct=true&db=a9h&AN=116290221&site=eds-live&scope=site&lang=cs>.

Schmidt, Peter, a Benjamin Zyla. „European Security Policy: Strategic Culture in Operation?" *Contemporary Security Policy* 32, č. 3 (prosinec 2011): 484–93. Viděno 28. února 2017. doi:10.1080/13523260.2011.626329.

Skalamera, Morena. „The Ukraine Crisis: The Neglected Gas Factor". *Orbis* 59, č. 3 (2015): 398–410. Viděno 26. listopadu 2016. doi:10.1016/j.orbis.2015.05.002.

Snyder, Jack L. „The Soviet Strategic Culture : Implications for Limited Nuclear Operations." Product Page. RAND, 1977. Viděno 24. března 2017.

<http://www.rand.org/pubs/reports/R2154.html>.

Sokol, Martin. „Duplicita sil rychlého nasazení: NATO a EU". Praha: Univerzita Karlova, 2015. Viděno 28. února 2017. <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/163284>.

Vedoucí práce Tomáš Weiss.

Šrámek, Dušan. „Trvale udržitelný zánik US-DEU". *Centrum pro studium demokracie a kultury*, únor 2003. Viděno 29. dubna 2017. <https://www.cdk.cz/trvale-udrzitelny-zanik-us-deu>.

Válová, Lucie. „Od anti-komunismu k prekariátu, od mediálního tématu k potřebnému". *ČSSD*, 8. ledna 2015. Viděno 27. dubna 2017. <https://www.cssd.cz/aktualne/blogy/od-anti-komunismu-k-prekariatu-od-medialniho-tematu-k-potrebnemu/>.

Waltz, Kenneth N. „Realist thought and neorealist theory". *Journal of International Affairs* 44, č. 1 (jaro/léto 1990): 21–37. Viděno 27. ledna 2017.

<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=bth&AN=9609193524&lang=cs&site=ehost-live>.

Weiss, Tomáš, a Věra Řiháčková. „Promoting Multilateralism? Conceptualizing Multilateralism in the Czech Foreign Policy". *Perspectives* 18, č. 1 (2010): 5–21.

Viděno 24. října 2016. <http://www.jstor.org/stable/23616075>.